

Приватний вищий навчальний заклад
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Івано-Франківський обласний осередок
ВГО «АСОЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА»

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ

Матеріали

VII Всеукраїнського науково-практичного семінару

7 грудня 2018 р.

Івано-Франківськ-2018 р.

УДК 343 (082)

Т 33

*Рекомендовано до друку Вченою радою ПВНЗ «Університет Короля Данила»
Протокол № 4 від 29.11.2018*

Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу: матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (м.Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2018. – 187 с.

В збірнику опубліковано матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару «Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу» (07 грудня 2018 року).

© ПВНЗ «Університет Короля Данила», 2018

**РОЛЬ ДОСУДОВОЇ ПРОБАЦІЇ У ПРИЙНЯТТІ
СУДОМ РІШЕННЯ ПРО МІРУ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗШИРЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ САНКЦІЙ,
АЛЬТЕРНАТИВНИХ ПОЗБАВЛЕННЮ ВОЛІ**

Бойда М. Д.,

*Заступник начальника філії
Державної установи «Центр пробації»
в Івано-Франківській області*

В Україні спроби трансформувати систему виправлення, ресоціалізації злочинців та недопущення рецидиву злочинів розпочалися на початку 2000-х років з прийняттям Кримінального кодексу України і тривають до цього часу.

5 лютого 2015 року було прийнято Закон України «Про пробацію», який введено в дію 27 серпня 2015 року. Таким чином Верховна Рада України схвалила реальний крок у сфері наближення юстиції України до міжнародних стандартів і впровадження у державі принципово нової системи заходів кримінально-правового характеру, покликаних у першу чергу забезпечити безпеку суспільства та гуманізацію кримінальної відповідальності.

Майже 200-річна історія розвитку пробації у зарубіжних країнах відбувалася по різному, але загальними рисами пробації є:

- не застосування до порушника покарання у виді ув'язнення або взагалі звільнення від покарання (на підставі соціального дослідження особистості правопорушника);

- застосування пробації до правопорушника у залежності від обставин (вчинений злочин, особистість, соціальна ситуація правопорушника);

- здійснення нагляду, який відрізняється від поліцейського нагляду та поєднаний з наданням соціальної допомоги правопорушнику у процесі ресоціалізації.

Отже, урахування соціально-психологічних особливостей правопорушника та його ставлення до вчиненого злочину, можливостей застосування корекційних програм забезпечує індивідуальний підхід до призначення та виконання покарань.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Законодавець визначає, що досудова доповідь – це письмова формалізована інформація для суду, що характеризує обвинуваченого з метою прийняття судом рішення про міру його відповідальності. Підставою для складання досудової доповіді є ухвала суду.

Представник органу пробації досліджує соціальне оточення обвинуваченого, його психологічну характеристику для з'ясування причини вчинення злочину. Отже, досудова доповідь містить у собі: соціально-психологічну характеристику обвинуваченого, в якій міститься інформація про його особистість, умови життя відповідно до факторів ризику, що впливають на поведінку обвинуваченого, в тому числі:

історія правопорушень (попередні судимості, форма вини, категорія злочину) короткий зміст правопорушення за теперішнім обвинуваченням, ставлення до правопорушення,

умови життєдіяльності і розвитку (житло, освіта, робота, матеріальне становище);

особистісні характеристики, в тому числі психічний стан (контроль над поведінкою та мисленням, зловживання алкоголем, наркотичними засобами, психотропними речовинами або їх аналогами), соціальне оточення (стосунки в суспільстві, відносини з рідними та близькими); фактори, які підвищують ризик вчинення кримінального правопорушення, мотивація обвинуваченого до змін та ставлення до правопорушення;

оцінку ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення та висновок про можливість виправлення без позбавлення або обмеження волі на певний строк з урахуванням доступних програм та послуг, реалізація яких дасть можливість досягнути належної поведінки без застосування покарань, пов'язаних із ізоляцією від суспільства.

Слід урахувати, що досудова доповідь не може використовуватися у кримінальному провадженні як доказ винуватості обвинуваченого в учиненні злочину.

Під час ухвалення вироку досудова доповідь приймається судом до відома та долучається до матеріалів кримінального провадження.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Кримінальним процесуальним кодексом України визначено чітке коло обвинувачених осіб, відносно яких повинна складатися досудова доповідь. Це особи, які обвинувачені в учиненні злочину невеликої або середньої тяжкості, або тяжкого злочину, нижня межа санкції якого не перевищує п'яти років позбавлення волі. Досудова доповідь щодо неповнолітнього обвинуваченого віком від 14 до 18 років складається незалежно від тяжкості вчиненого злочину, крім випадків, що передбачені цим Кодексом.

Для підготовки досудової доповіді працівник органу пробації має право спілкуватися з найближчим оточенням обвинуваченого, а саме: рідними, друзями, колегами, іншими особами, які знайомі з ним, а також отримувати інформацію з інших джерел, зокрема, матеріалів кримінального провадження, місця роботи або навчання, проживання тощо.

У обвинуваченої особи також є права, які полягають в участі у складанні досудової доповіді, надавати необхідну достовірну інформацію представникам органу пробації, знайомитися з досудовою доповіддю та подавати зауваження та уточнення до неї, отримувати інформацію про можливу допомогу і консультації. Від участі обвинуваченого у підготовці досудової доповіді та від достовірності інформації, що буде ним надана, залежить висновок працівника органу пробації щодо перспективи позитивних змін.

Як бачимо, якість складання досудової доповіді залежить від збору інформації та злагодженої участі всіх учасників у процесі, в тому числі і суду (у частині надання розумних строків на підготовку досудової доповіді).

Протягом 2017 року по Україні винесено 35 тисяч ухвал суду, якими доручено уповноваженим органам з питань пробації скласти досудову доповідь, складено 31 тисяча досудових доповідей (90%). Значна кількість (43 %) ухвал суду отриманих ухвал суду про складання досудових доповідей – це ухвали із зазначеним строком підготовки досудової доповіді менше ніж 10 діб.

За наявною інформацією у 87 % випадків думка суду та органів пробації співпала. Завдяки, у тому числі, й досудовим доповідям, близько 6,2 тисяч осіб щодо яких завершено розгляд по справі у суді, залишені у громаді

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
під наглядом органів пробації і не відчувають на собі негативний вплив в'язниці.

В Івано-Франківській області за 10 місяців 2018 року підпорядкованими підрозділами філії ДУ «Центр пробації» отримано 841 ухвалу суду, із них: з терміном підготовки менше 10 діб – 474 (56%); складено 744 досудові доповіді (88%), у яких лише 40 (5%) обвинувачених відмовилися брати участь у підготовці; надано висновок про можливість виправлення обвинуваченого без позбавлення волі – 582 (78%).

Основними проблемними питаннями у процесі реалізації досудової пробації залишаються занадто стислі терміни на підготовку досудової доповіді, вказані в ухвалі суду, що позбавляє можливості персонал органів пробації зібрати всю необхідну інформацію для складання повної та всебічної досудової доповіді. Крім того, деякі суди в Україні ще не розпочали залучати персонал органів пробації до участі у кримінальному провадженні та не винесли жодної ухвали щодо складання досудової доповіді. Точиться дискусія також щодо того чи є доручення на складання досудової доповіді обов'язком чи правом суду.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про пробацію» (Електронний ресурс). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19>;
2. Кримінальний процесуальний кодекс України (Електронний ресурс). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>;
3. Порядок складання досудової доповіді (Електронний ресурс). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-17>;
4. Досудова доповідь у кримінальному провадженні (Електронний ресурс). – Режим доступу: https://protocol.ua/ua/dosudova_dopovid_u_kriminalnomu_provadzenni_praktika_zastosuvannya_novel/;
5. Вітфілд Д. Вступ до служби пробації. Монографія. – К.:Атака, 2004. – 236с.
6. Про практику здійснення судами кримінального провадження щодо неповнолітніх: лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

*Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
цивільних і кримінальних справ від 16 січня 2017 року [Електронний ресурс].*

– Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/print/127476-list_vssu_vid_16012017_223-6604-17_pro_praktiku_zdiysnennya.html.

ОСКАРЖЕННЯ УХВАЛИ ПРО ДОЗВІЛ НА ЗАТРИМАННЯ З МЕТОЮ ПРИВОДУ: «EQUALITY OF ARMS» ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСОБІВ ЮРИДИЧНОГО ЗАХИСТУ

Гловюк І.В.,

*д.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінального процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»,
АО «Barristers», адвокат
м. Одеса, Україна*

Частина 5 ст. 190 КПК України передбачає: ухвала про відмову в наданні дозволу на затримання з метою приводу може бути оскаржена в порядку, передбаченому цим Кодексом. Ухвала про дозвіл на затримання оскарженню не підлягає. Відповідно, ухвали про дозвіл на затримання у переліку ухвал слідчих суддів, які можуть бути оскаржені у апеляційному порядку, передбаченому ст. 309 КПК України, немає. Виникає питання щодо виправданості такого обмеження у контексті «equality of arms» та ефективності засобів юридичного захисту.

Як зазначається у доктрині, однією з фундаментальних гарантій забезпечення права на справедливий суд, передбаченого статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, є забезпечення принципу «equality of arms». Суть даного принципу криється у тому, щоб кожному обвинуваченому у вчиненні кримінального правопорушення були надані розумні можливості щоб захистити себе від обвинувачення. Цей принцип включає певні конкретні права та стандарти, які забезпечують рівні можливості сторін. В той же час, даний принцип ґрунтується на деяких процесуальних гарантіях, що лежать в основі права на захист[1, с. 174-175]. Виходячи із позицій, сформульованих у практиці ЄСПЛ, зазначається, що хоча «рівність сторін» за своєю суттю означає рівну процесуальну здатність презентувати свою позицію, цей принцип, як правило, збігається з вимогою

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
«змагальності» (остання відповідно до досить вузького розуміння Суду стосується доступу до та ознайомлення з доказами), і на основі послідовної прецедентної практики Суду не зрозуміло, чи є ці принципи фактично незалежними один від одного[2, с. 71].

Аналіз положень КПК України показує, що предмет доказування при розгляді слідчим суддею клопотання про дозвіл на затримання з метою приводу є специфічним. Враховуючи те, що таке затримання є різновидом запобіжних заходів, то предмет доказування при розгляді та вирішенні клопотання цього клопотання слідчим суддею складається із наступних елементів: 1) підстави застосування запобіжного заходу; 2) умови застосування запобіжного заходу; 3) мотиви застосування запобіжного заходу. У відповідності до ч. 4 ст. 189 КПК України, слідчий суддя, суд відмовляє у наданні дозволу на затримання підозрюваного, обвинуваченого з метою його приводу, якщо прокурор не доведе, що зазначені у клопотанні про застосування запобіжного заходу обставини вказують на наявність підстав для тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого, а також є достатні підстави вважати, що: 1) підозрюваний, обвинувачений переховується від органів досудового розслідування чи суду; 2) одержавши відомості про звернення слідчого, прокурора до суду із клопотанням про застосування запобіжного заходу, підозрюваний, обвинувачений до початку розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу вчинить дії, які є підставою для застосування запобіжного заходу і зазначені у статті 177 КПК України. В ухвалі про дозвіл на затримання з метою приводу мають міститися посилання на обставини, які дають підстави для: обґрунтованої підозри про вчинення особою кримінального правопорушення; висновку про існування ризику, зазначеного у клопотанні про застосування запобіжного заходу; висновку щодо існування обставин, зазначених у пунктах 1 або 2 частини четвертої статті 189 КПК України, для прийняття рішення про надання дозволу на затримання. Мета цього виду затримання обумовлює обов'язок прокурора довести наявність підстав для тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого, а також достатніх підстав вважати, що особа

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
переховується від органів досудового розслідування або може вчинити неправомірні дії, передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України[3, с. 562].

Тобто, як видно, КПК України встановлює обов'язок для слідчого судді за відсутності сторони захисту встановити наявність підстав для тримання під вартою підозрюваного, факти переховування підозрюваного, а також спрогнозувати поведінку підозрюваного після отримання відомостей про звернення слідчого, прокурора до суду із клопотанням про застосування запобіжного заходу. Таким чином, вже на момент постановлення цієї ухвали слідчим суддею констатується обґрунтованість підозри та наявність ризиків, передбачених ст. 177 КПК України. Після затримання особа доставляється до слідчого судді, суду, який постановив ухвалу про дозвіл на затримання з метою приводу. Слідчий суддя розглядає клопотання про обрання запобіжного заходу при тому, що вже є ухвала, у якій констатовано обґрунтованість підозри та наявність ризиків, передбачених ст. 177 КПК України. Без сумніву, КПК України прямо не передбачає преюдиціальності такого рішення, проте, воно беззаперечно впливає на внутрішнє переконання слідчого судді, що, у свою чергу, викликає також сумніви щодо його неупередженості при розгляді клопотання про обрання запобіжного заходу.

І якщо встановлення таких обставин в ухвалі слідчого судді про застосування запобіжного заходу сторона захисту може оскаржити, то в ухвалі про дозвіл на затримання з метою приводу – ні, хоча по суті йдеться про одні й ті ж обставини, і у контексті дозволу на затримання з метою приводу вони встановлюються у незмагальному порядку.

Ухвала про дозвіл на затримання з метою приводу, крім того, що констатує обґрунтованість підозри та наявність ризиків, передбачених ст. 177 КПК України, надає можливість для затримання особи, також може спричинити інші процесуальні наслідки: оголошення розшуку підозрюваного, зупинення досудового розслідування, а у випадках, передбачених ст. 297¹ КПК України за наявності інших умов – застосування спеціального досудового розслідування. При цьому сторона захисту позбавлена можливості оскаржити цю ухвалу, яка є елементом фактичного складу, внаслідок якого можуть виникнути перелічені вище правовідносини, навіть тоді, коли про неї стане

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

відомо стороні захисту, при тому, що таке судове рішення у силу його специфіки обґрунтовано приймається у незмагальному порядку. Тим самим, сторона захисту позбавлена ефективного засобу юридичного захисту, право на який гарантовано ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що дозволяє стверджувати і про порушення принципу «equality of arms» у частині оскарження ухвали про дозвіл на затримання з метою приводу. У літературі зазначається, що у статті 29 Конституції України визначено, що арешт і тримання під вартою може застосовуватися не інакше як на підставі вмотивованого рішення суду. Частина 4 цієї статті передбачає право затриманого в будь-який час оскаржити своє затримання до суду. Тому, з метою вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства, ч. 1 ст. 309 необхідно доповнити пунктом, відповідно до якого оскарженню підлягає ухвала слідчого судді про надання дозволу на затримання. Вважаємо, що відсутність можливості оскарження затримання є порушенням права на свободу та особисту недоторканість [4, с. 120]. Відмітимо, що є думка, що норми ст. 309 КПК України прямо суперечать Конституції та обмежують гарантування кожного права на судовий захист [5, с. 62].

Таким чином, відсутність у чинному кримінальному процесуальному законодавстві можливості сторони захисту оскаржити ухвалу про дозвіл на затримання з метою приводу свідчить про порушення принципу «equality of arms» у силу відсутності ефективного засобу юридичного захисту передбачуваного позбавлення особи свободи.

Список використаних джерел:

1. Марченко Т.Ю. Зв'язок принципу «equality of arms» та права, гарантованого статтею 6(3)b Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод// *Modern jurisprudence of the European Union: the interaction of law, rulemaking and practice* (April 17, 2018) - FUNDACJAINSTYTUT SPRAW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ, Lublin 2018.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

2. Віткаускас Д. Диков Г. Захист права на справедливий суд відповідно до Європейської конвенції з прав людини (друге видання). - Рада Європи, 2-ге видання (українська версія), лютий 2018 року. – 189 с.

3. Завертайло І.О. Роль прокурора в доказуванні обставин під час затримання підозрюваного та обрання запобіжних заходів під час досудового розслідування // Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія / За заг. ред. Ю.П. Аленіна; відпов. за вип. І.В. Гловюк. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 1148 с.

4. Клепка Д.І. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування як окремий вид провадження): дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / Клепка Дар'я Ігорівна; Національний юридичний університет ім. Я. Мудрого. – Х., 2017.

5. Музиченко Т.О. Апеляційне оскарження ухвал слідчого судді щодо правомірності обмеження права власності особи у досудовому розслідуванні: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / Музиченко Т.О. – Київ, 2018.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ ВІДАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Городецька М.С.,

кандидат юридичних наук,

докторант докторантури

Донецького юридичного інституту МВС України

м. Кривий Ріг, Україна

1. Досліджуючи підслідність та підсудність, через які у кримінальному процесуальному законодавстві визначений предмет відання, вчені переважно визначають їх як *властивість* (сукупність властивостей, ознак) кримінальної справи, матеріалів провадження. Розуміючи, підслідність та підсудність як певні правила розподілу матеріалів між суб'єктами провадження, вчені формулюють поняття підслідності та підсудності як *відношення* між справою та суб'єктом провадження, за яким встановлюється законний суб'єкт

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
провадження, або – як *сукупність правил* для визначення органу розслідування.

2. У межах дослідження кримінальної процесуальної управлінської діяльності можна виділити, що під предметом такого кримінального процесуального управління, керівництва вчені розуміють: кримінально-процесуальну діяльність підлеглих, наприклад, слідчих [1, с. 128; 2, с. 38], законність їх дій і прийнятих рішень [3, с. 148], діяльність підлеглих слідчих та забезпечення ними прав, свобод та законних інтересів осіб під час цієї діяльності [8, с. 44].

3. У монографічному дослідженні Л.М. Лобойка у структурі предмета відання компетентних органів виокремив кримінально-правовий елемент (вид злочину) і кримінально-процесуальний елемент (характеристики особи; зв'язок кримінальних справ; альтернативність можливості провадження у справі; територіальна дія повноважень органу) [6, с. 26]. Виокремлення у структурі предмета відання кримінально-правового елементу і кримінально-процесуального елементу підтримує І.В. Єна [5, с. 180].

4. Структуру предмету відання керівника органу досудового розслідування, на думку Р.Г. Ботвінова, складають: 1) підслідність кримінальних правопорушень слідчим певного органу досудового розслідування; 2) визначене коло питань за предметом доказування у кримінальному провадженні; 3) внутрішньовідомчий розподіл відання між керівниками органів досудового розслідування різних рівнів [4, с. 99].

5. На нашу думку, вказані авторами у попередніх дослідженнях елементи є більш характерними для меж предмету відання, оскільки представляють собою критерії розмежування предметів відання між суб'єктами, або характеризують розбіжності, відмінності предметів відання різних суб'єктів. У даному випадку, можна сказати, що автори, не вдаючись до визначення змісту такого поняття як предмет відання суб'єктів, визначають його через такі риси, які відмежовують предмети відання різних суб'єктів.

6. Аналізуючи кримінальні процесуальні норми, що регламентують підсудність та підслідність, слід зазначити, що ними не регламентовано

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

предмет відання відповідних суб'єктів як об'єкт їх впливу у процесі кримінальної процесуальної діяльності. Більш точним, на нашу думку, буде зазначити, що вказані норми скоріше містять правила розподілу такого предмету відання між органами за територіальними та у деяких випадках інстанційними ознаками. Самого визначення предмету відання як такого у нормах закону не міститься.

7. Подібна проблема була описана А.І. Петражицьким щодо визначення самого поняття права. Наголошуючи на відсутності визначення поняття права, А.І. Петражицький докоряв, наприклад, автору Меркель у тому, що той намагався усіляко характеризувати та описати право без надання його визначення. Так само, А.І. Петражицький, наводить приклад визначення права автором Регельсбергером, який обмежується вказівкою кількох кількісних відмінностей між правом та нормами. Зокрема, як зазначив А.І. Петражицький, представники різних спеціальних юридичних дисциплін, наприклад, міжнародного, державного, цивільного, кримінального права, тощо, зазвичай вважають можливим, не повідомляючи, що вони розуміють під правом, якого поняття права вони дотримуються, і взагалі, не торкаючись питання про те, що таке право, починати викладення своєї науки з визначення того виду права, з яким їм доводиться мати справу, по шаблону: міжнародне (або кримінальне та таке інше) право є право, яке відрізняється тим-то, стосується того-то, і так далі. Такий підхід був би цілком науковим, на думку А.І. Петражицького, якщо в науці існувало б певне усталене та загальновизнане поняття права[7, с. 503-505].

8. Проблема полягає у тому, що, не зосереджуючись на задачі віднайти зміст поняття, автори намагаються виразити його через відмінності з іншим об'єктом. У прикладі, наведеному А.І. Петражицьким, не визначаючи змісту та сутності поняття права, вчені визначають поняття галузей права через відмінності одна від іншої. Так і щодо предмету відання: не визначаючи його поняття, внутрішній зміст, автори визначають предмет відання одного суб'єкта через відмінності з предметом відання іншого суб'єкта.

9. Дослідження внутрішнього наповнення предмету відання через співвідношенні суб'єктних предметів відання не може на дати уявлення про

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

вказане поняття, оскільки засноване на дослідженні відмінностей предметів відання певних суб'єктів, а не на його внутрішньому змісті. Щоб наблизитись до визначення поняття предмету відання, з'ясування його внутрішнього змісту, необхідно визначити певні відправні точки, відправні поняття, які будуть складати певну методологічну основу такого дослідження.

10. Тут слід врахувати місце предмету відання у системі правового регулювання регулювання. Відправним знанням у подальшому дослідженні та визначенні поняття предмету відання можна вважати: у структурі правового впливу предмет відання у кримінальному процесі є ніщо інше як предмет правозастосовного (правоохоронного) кримінального процесуального регулювання, де суб'єктами регулювання виступають суб'єкти кримінального процесу.

Список використаних джерел:

1. Асриев Б. В. Начальник следственного отдела в советском уголовном процессе : дис...канд. юрид. наук: 12.00.09 / М., 1973. 185 с.

2. Ашитко В.П. Функции контроля начальника следственного управления в уголовном судопроизводстве: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.09 / М, 1996. 266 с.

3. Баулін О.В. Роль відомчого процесуального контролю та прокурорського нагляду в реалізації принципу недоторканості особистого життя людини у досудових стадіях кримінального процесу. *Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС ім. 10-річчя незалежності України. Спеціальний випуск.* 2005. Ч. 1. С. 146-154.

4. Ботвінов Р.Г. Кримінальна процесуальна компетенція керівника органу досудового розслідування (за матеріалами діяльності слідчих підрозділів органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Донецьк, 2013. 208 с.

5. Єна І.В., Сабадаш В.П. Предмет відання прокурора в досудовому провадженні. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки.* 2009. № 2. С. 174-181.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

6. Лобойко А.М. Кримінально-процесуальна компетенція: монографія. Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2006. 188 с.

7. Петражицкий А.И. Введение в изучение права и нравственности: Философия права. Хрестоматия: Учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений / Под ред.. Н.И. Панова. К.: Издательский Дом «Ин Юре», 2002. с. 494 – 534.

8. Химичева О.В. Концептуальные основы процессуального контроля и надзора на досудебных стадиях уголовного судопроизводства: монография. М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2004. 287 с.

ДЕСТРУКТИВНІ НОВАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СТОСОВНО ОБТЯЖУЮЧИХ ПОКАРАННЯ ОБСТАВИН

Дьоменко С.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального
права Інститут права ім. В.В. Сташиса
Класичного приватного університету,
м. Запоріжжя, Україна*

Останнім часом кримінально-правова політика держави стараннями верховного представницького органу влади все більш характеризується суперечливими проявами, вираженими у введенні в законодавче поле все нових нормативних регуляторів, які з моменту їх прийняття входять в протиріччя з існуючою правовою системою, її принципами і механізмами, спричиняють, окрім іншого, утиск прав і свобод громадян, руйнують ефективні зв'язки, що склалися між відповідними державними інституціями.

Одним із напрямів такої політики стало прийняття ВР України законодавчого акту, що змінює, зокрема, положення КК України про обтяжуючи вирок обставини [1]. У сьогоденних реаліях поки що специфічною, але такою, що вже набуває якості поширення на усю правотворчу діяльність рисою виявилось абсолютне ігнорування законодавцем офіційних висновків Головного науково-експертного управління та Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України на проект закону [2]. На даному фактіми вже раніше акцентували

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
увагу наукової спільноти бо вважаємо практику цих структур архіважливою складовою процесу законотворчості[3]. В цілому приєднуючись до зроблених зауважень авторами вищезазначених висновків, на нашу думку слід більш детально розглянути деякі аспекти новел кримінального законодавства, зокрема, слід звернути увагу на пункт 3 частини 1 статті 67 КК.

В цьому приписі була добавлена нова обставина – «вчинення злочину на ґрунті статевої приналежності». Спочатку короткого аналізу цього нововведення підкреслимо базову аксіому розвитку кримінального законодавства – доктринальне підґрунття, узагальнена судова практика і квінтесенція методики правотворчості. Тільки всебічне врахування цих трьох фундаментальних складових дозволяє обрати оптимальний напрям при створенні нормативних приписів, та враховувати при цьому різноманітні аспекти – від соціальних потреб в регулюванні відносин до специфіки законодавчої техніки. Саме на це сьогодні необхідно звернути увагу законодавця. Враховуючи сказане, а також сутність обтяжуючих обставин, яка має виразу характеристичнимиступеня суспільної небезпечності діяння або особи винного, звернемо увагу на наступне.

По-перше, таке поняття як «статева приналежність» у прямому сенсі вказує на біологічну стать, отриману людиною при народженні. Слід відзначити, що раніше таке поняття не застосовувалась у кримінальних приписах, тим більш у якості обов'язкової ознаки суб'єкту злочину, яка б характеризувала особу винного, підсилюючи тим самим його суспільну небезпечність, адже це призвело б до соціальної сегрегації. Між тим психологічні аспекти статевої приналежності та ідентичності особи мають глибоку розробку у психологічній науці. Так, енциклопедичне видання трактує статеву ідентичність як усвідомлення індивідом своєї статевої приналежності, йогопереживання щодо своєї статі, єдність самосвідомості і поведінки індивіда відповідно до його статі, готовність виконувати ним відповідну статеву роль і т. ін. [4].

Як бачимо, застосування психологічнихпоглядів на статеву приналежність, дозволяє розуміти обставину «вчинення злочину на ґрунті статевої приналежності» як скоєння протиправного діяння особою внаслідок

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

усвідомлювання нею своєї статі або статевої ролі, тобто індивід розуміє свою природну стать і це усвідомлення стає його спонуканням до вчинення протиправного діяння - мотивом такого злочину. Суто гіпотетично такий мотив, незабарвлений іншими спонукальними інтересами та потребами може мати місце, однак, на нашу думку, він не може підвищувати ступень суспільної небезпеки злочинного діяння та характеризувати особу злочинця як соціально небезпечну хоча б тому, що вся людська діяльність, у тій чи іншій мірі, мотивована необхідністю виконання людиною своєї статевої ролі.

Наведене є очевидним і дає можливість виключити розглянуті змістовні значення обставини «вчинення злочину на ґрунті статевої приналежності» як такі, що не можуть застосовуватися у кримінальному праві.

По-друге, зосередимось на висловленій окремими вченими думці щодо іншої сутності цієї обставини. Зокрема, коментуючи п.3 ч.1 ст. 67 КК вони вважають, що ця обставина має вираз у вчиненні злочину з мотивів нетерпимості або ненависті до потерпілих через їх статеву приналежність [4, с.171]. Звернемо увагу на інші обставини, перелічені у цьому пункті – «вчинення злочину на ґрунті расової, національної, релігійної ворожнечі чи розбрату». Головною складовою для урозуміння суті цих обставин є вказівка на «ворожнечу» та «розбрат», тобто конфліктні відносини, ситуації між людьми, які безпосередньо вказують на наявність у злочинця неприязні та нетерпимості до потерпілих. Повертаючись до обставини «вчинення злочину на ґрунті статевої приналежності» ми не знаходимо в ній ніяких інших атрибутів, що визначалиби мотив або мету, специфіку діяння, окрім «статевої приналежності», тому звужувати коло причин такого діяння до ненависті і нетерпимості немає підстав, адже рівнозначними до них будуть і співчуття, і любов тощо. З цього походить, що ця обставина, по-перше, занадто невизначена, тобто не містить достатніх критеріїв для чіткого виявлення необхідних злочинних діянь серед інших злочинів, по-друге, вона не дає можливості надати належної для обтяження приговору оцінки ступеня тяжкості злочинній події або особі злочинця, по-третє, має загальний характер, що обумовлює її застосування до будь-якого злочинного прояву у якому суб'єкт злочину мав усвідомлення своєї статевої приналежності,

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

статевої ролі або статевої приналежності і статевої ролі потерпілої особи. Цей перелік недоліків не є вичерпним, але його за нашою думкою достатньо для віднесення розглянутої новели до деструктивної складової системи кримінального законодавства бо результатом її дії на практиці буде не тільки створення додаткової перепони суддям при призначенні справедливого вироку, а й конкретні порушення прав і свобод людини і громадянина, приговор суду відносно яких буде обтяжений даною обставиною, в кінцевому рахунку відбудеться чергове падіння рівня примусової сили кримінального закону, нівелювання його авторитету.

На завершення поставимо ще одне питання – які ж негативні трансформації суспільних відносин примусили законотворця не дивлячись на реальне протиріччя нововведення з діючою правовою конструкцією ввести такі зміни в кримінальні приписи? Відповідь на це питання ми знаходимо у пояснювальній записці до законопроекту, автори якого стверджують, що він «сприяє унеможливленню дискримінації за ознакою статі та подоланню гендерно-зумовленого насильства як одного з проявів дискримінації» [5]. За браком місця не будемо коментувати різноманітні аспекти цього «шедедру» прояву щирої прихильності парламентаріїв до наднаціональних приписів, але ознайомившись с наведеним знов вимушені формулювати питання: «А що в Україні поширена дискримінація за ознакою статі та гендерно-зумовлене насильство?» Питання риторичне бо всі хто цікавиться правоохоронною практикою знають, що ці проблеми до останнього часу в українському суспільстві не мали значного прояву і ефективно вирішувалися діючими раніше правовими механізмами. З огляду на вищенаведене можемо констатувати, що українська кримінально-правова політика переходить до стадії регресу у якій надбання доктрини кримінального права, реалізовані нормативно у 2001 році, будуть спотворені, а правозастосувальна практика зайде у глухий кут своєї неспроможності вирішити поставлені перед нею завдання.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06.12.2017 року №2227-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2018.– №5. – ст.34.

2. Висновок на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» Головного науково-експертним управлінням // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59648; Зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» (реєстр. № 4952) Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59648

3. Дьоменко С.В. Новели української кримінальної політики щодо обставин, які пом'якшують покарання: доповідь на міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми безпеки України у контексті кримінально-правового, кримінально-процесуального та криміналістичного забезпечення» 30 листопада 2018 року, м. Дніпро // Офіційний сайт ДДУВС. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dduvs.in.ua/2018/11/30/bezpeka-ukrayiny/>

4. Половая идентичность // Психологическая энциклопедия. — [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wiki.lvc0.ru/enciklopediya/polovaya-identichnost.html>

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С. Азаров, В.К. Гришук, А.В. Савченко [та ін.]; за заг. ред. О.М. Джужі, А.В.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
Савченка, В.В. Чернея. 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ: Юрінком Інтер, 2018. – 1104 с.

б. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» // Верховна Рада України: офіційний вебпортал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/ebproc4_1?pf3511=59648

ДОМАШНІЙ АРЕШТ ЯК ВИД ПОКАРАННЯ

Лотоцький М.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент, Університет Короля Данила
м.Івано-Франківськ, Україна*

Питання покарання за вчинення кримінальних правопорушень були актуальними в минулому, це питання є актуальним і на часі. Конституція України, зокрема ст. 3, визначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [2]. А ст.29 Основного Закону гарантує кожній людині право на свободу. Однак, право на свободу людини не є абсолютним і воно може бути обмежене відповідно до закону. Право на свободу гарантується і міжнародними правовими актами, зокрема ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод передбачає, що кожен має право на свободу та особисту недоторканність[1]. Одним із таких законів які обмежують права особи є Кримінальний кодекс України (далі – КК України) та Кримінальний процесуальний кодекс України (КПК України).

Обмеження права на свободу й особисту недоторканність у кримінальному провадженні носять примусовий характер. Такі обмеження покликані забезпечити дієвість кримінального провадження та базуються на процесуальному примусі. Законне позбавлення свободи особи за вчинення кримінального правопорушення передбачене КК України, в свою чергу КПК

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
України допускає можливість законного позбавлення свободи особи не як виду покарання, а як засобу забезпечення кримінального провадження.

Ст. 51 КК України передбачає, що до осіб, визнаних винними у вчиненні злочину, судом можуть бути застосовані, крім іншого, такі види покарань: обмеження волі та позбавлення волі на певний строк [3].

Із аналізу ст. 176 КПК України, вбачається, що запобіжними заходами, які можуть застосовуватися до особи і обмежують право на свободу є: тримання під вартою, домашній арешт та затримання особи [4]. При призначенні покарання в строк його відбування зараховується тільки такий запобіжний захід як тримання особи під вартою та затримання.

КПК України на стадії досудового розслідування та розгляді справи у суді допускає обмеження свободи особи, зокрема, при застосуванні до особи такого запобіжного заходу, як тримання під вартою, строк цього запобіжного заходу застосовується в строк відбування покарання. В строк відбування покарання застосовується також і строк затримання особи. Однак, застосування до особи запобіжного заходу «домашній арешт», хоча і обмежує права особи, не враховується при призначенні судом покарання.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 72 КК України, при складанні покарань за сукупністю злочинів та сукупністю вироків менш суворий вид покарання переводиться в більш суворий вид виходячи з такого їх співвідношення:

1) одному дню позбавлення волі відповідають:

а) один день тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або арешту;

б) два дні обмеження волі;

в) три дні службового обмеження для військовослужбовців або три дні виправних робіт;

г) вісім годин громадських робіт;

4) одному дню обмеження волі або арешту відповідають вісім годин громадських робіт [4].

Що стосується попереднього ув'язнення (тримання під вартою, затримання) то воно зараховується судом у строк покарання у разі

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
засудження особи до позбавлення волі день за день або за правилами, передбаченими у ч. 1 ст. 72 КК України.

Із аналізу ст. 72 КК України, можемо зробити висновок, що двом дням обмеження волі відповідає одному дню позбавлення волі, натомість такий запобіжний захід як домашній арешт не може бути зарахований судом у строк покарання.

У ч. 1 ст. 61 КК України зазначено, що покарання у виді обмеження волі полягає у триманні особи в кримінально-виконавчих установах відкритого типу без ізоляції від суспільства в умовах здійснення за нею нагляду з обов'язковим залученням засудженого до праці. Деталізує відбування покарання у виді обмеження волі [3]. У ст. 59 Кримінально-виконавчого кодексу передбачено, що таке покарання полягає у тому, що засуджений направляється до виправного центру й утримується в ньому протягом встановленого вироком строку; постійно знаходиться в межах цього центру під наглядом і не має права залишати його межі без спеціального дозволу адміністрації; мешкає в спеціально призначеному для засуджених гуртожитку (за межами у квартирі); зобов'язаний дотримуватися встановленого розпорядку дня; підлягає обов'язковому залученню до праці, як правило, на виробництві виправного центру або на договірній основі в інших підприємствах незалежно від форми власності, але в умовах забезпечення за ним нагляду; інше [5].

Що стосується запобіжного заходу домашнього арешту то ч. 1 ст. 181 КПК України визначає, що домашній арешт полягає в в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби [4]. А якщо під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою, прокурор доведе наявність всіх обставин, передбачених частиною першою цієї статті, слідчий суддя, суд застосовує відповідний запобіжний захід, зобов'язує підозрюваного, обвинуваченого прибувати за кожною вимогою до суду або до іншого визначеного органу державної влади, а також виконувати один або кілька обов'язків, необхідність покладення яких була доведена прокурором, а саме:

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

1) прибувати до визначеної службової особи із встановленою періодичністю;

2) не відлучатися із населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває, без дозволу слідчого, прокурора або суду;

3) повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та/або місця роботи;

4) утримуватися від спілкування з будь-якою особою, визначеною слідчим суддею, судом, або спілкуватися з нею із дотриманням умов, визначених слідчим суддею, судом;

5) не відвідувати місця, визначені слідчим суддею або судом;

6) пройти курс лікування від наркотичної або алкогольної залежності;

7) докласти зусиль до пошуку роботи або до навчання;

8) здати на зберігання до відповідних органів державної влади свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон, інші документи, що дають право на виїзд з України і в'їзд в Україну;

9) носити електронний засіб контролю (ст. 194 КПК України) [4].

Із наведеного вище вбачається, що покарання у виді обмеження волі та застосуванням запобіжного заходу домашній арешт мають спільні ознаки за обмеженням права особи: заборона покидати місце відбування покарання чи місце арешту, періодично з'являтися до уповноваженої особи, не відлучатися без дозволу уповноваженої особи з місця відбування/перебування.

У мотивувальній частині Рішення Конституційного Суду України у справі за Конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення третього речення частини третьої статті 315 Кримінального процесуального кодексу України (справа № 1-28/2017/23 від 23.11.2017 року Суд наголошує, що Серед наведених видів запобіжних заходів особливе місце займають домашній арешт та тримання під вартою, оскільки вони пов'язані з обмеженнями конституційного права особи на свободу та особисту недоторканність [6].

Підсумовуючи вищевказане можемо зробити висновок, що:

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

- при призначенні покарання в сток його відбування зараховується тільки такий запобіжний захід як тримання під вартою;

- як покарання у виді обмеження волі так і застосування запобіжного заходу домашній арешт обмежують конституційні права особи на свободу та особисту недоторканність, однак, чинним законодавством України при призначенні покарання не зараховується (не береться до уваги) строк перебування особи під домашнім арештом.

Пропоную внести зміни до ст. 72 КК України якими передбачити, що один день перебування особи під домашнім арештом відповідає одному дню обмеження волі.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних (Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97) // Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

2. Конституція України Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141 // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print>

3. Кримінальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131) // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

4. Кримінальний процесуальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88) // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

5. Кримінально-виконавчий кодекс (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 3-4, ст. 21) // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>

6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення третього речення частини третьої статті 315 Кримінального процесуального кодексу України 23 листопада 2017 року № 1-р/2017 Справа

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ**

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

№ 1-28/2017 // Режим доступу:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-17#n2>

**ПИТАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯК ПРАВОПОРУШНИКІВ ТА
ПОТЕРПІЛИХ, У РІШЕННЯХ ДВНАДЦЯТОГО КОНГРЕСУ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИННОСТІ ТА
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОСУДДЯ 2010 Р.**

Марисюк К.Б.,

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права і процесу,
Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»,
м. Львів, Україна*

Проблема неповнолітніх, як правопорушників та як потерпілих від злочинних посягань, була й залишається надзвичайно актуальною як на рівні окремих держав, так і на загальносвітовому рівні.

На важливість цього питання наголошує й, наприклад, С. Яковенко, зазначаючи, що, станом на 2005 р. громадські діячі й суспільство загалом виказують тривогу з приводу деградації чималої частини підростаючого покоління, яке, ще не почавши жити, вже позбавило себе перспективи знайти гідне місце в суспільстві¹. Поширення різних форм девіантної поведінки, злочинності, аморальних проявів турбує батьків і вчителів, вчених і політиків, працівників поліції, судів, колоній і т.д. Постійно йде дискусія стосовно ролі поліції та соціальних служб держави у попередженні злочинності неповнолітніх [1, с. 4]

За твердженням В. Мозгової, статистика свідчить про те, що в останні роки кількість злочинів, вчинених неповнолітніми, поступово знижується. Проте офіційні показники не відображають повною мірою сутність цієї дуже складної проблеми. Питома вага злочинності неповнолітніх в загальній структурі злочинності залишається значною, а зміни різних сфер життя суспільства, що відбулися в Україні за останні роки, мали істотний вплив на умови формування особистості сучасних дітей і підлітків, які стали більш вразливими перед несприятливими суспільними процесами [2, с. 142].

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Не зважаючи на те, що проблематика неповнолітніх не є основною у діяльності конгресів Організації Об'єднаних Націй з профілактики злочинності та кримінального правосуддя, останні доволі часто звертаються до неї. Торкнувся її й Дванадцятий Конгрес Організації Об'єднаних Націй з профілактики злочинності та кримінального правосуддя, який відбувся у м. Сальвадор (Бразилія) 12-19 квітня 2010 р., в роботі якого прийняли участь представники 104 країн і 82 міжнародних організацій, понад 190 експертів, які виступали в якості приватних учасників. Центральну тему Конгресу було окреслено як «Комплексні стратегії для відповіді на глобальні виклики: системи попередження злочинності та кримінального правосуддя і їх розвиток в світі, що змінюється»[3, с. 9]. До порядку денного для обговорення було включено 8 питань, в тому числі й питання, яке стосувалось неповнолітніх осіб, як потерпілих від злочинів, так і правопорушників.

На своєму 2-му пленарному засіданні 12 квітня 2010 р. Конгрес передав для розгляду на пленарних засіданнях пункт 3 порядку денного під назвою «Діти, молодь і злочинність» і пункт 5 порядку денного під назвою «Забезпечення дієвості керівних принципів Організації Об'єднаних Націй в галузі попередження злочинності». Конгрес розглядав ці пункти на своїх 2-му, 3-му і 4-му пленарних засіданнях 12 і 13 квітня 2010 р.

Зі вступною заявою виступила представник Секретаріату, яка нагадала про те, що прийняття понад двадцять років тому Конвенції про права дитини ознаменувало початок нової ери в дотриманні прав дитини. Вказавши на те, що 2010 р. Організація Об'єднаних Націй відзначає Міжнародний рік молоді, для якого були визначені 15 сфер діяльності, включаючи діяльність з проблеми злочинності серед неповнолітніх, вона зазначила, що реалізації прав дітей і молоді дуже часто перешкоджають насильство та експлуатація, а також злидні, недостатнє харчування і хвороби.

Для дітей і молоді, які стикаються з такими проблемами, існує більша небезпека бути втягнутими в злочинну діяльність. Такий стан вимагає прийняття активних профілактичних заходів і заходів реагування з метою усунення базових причин злочинності серед неповнолітніх.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Спеціальний доповідач з питання про тортури і інші жорстокі, нелюдські або такі, що принижують гідність, види поводження і покарання, зазначив, що всього в світі за ґратами перебуває понад 1 млн. дітей. На підставі результатів своїх місій, він прийшов до висновку про те, що занадто багато дітей позбавляються волі на порушення міжнародних стандартів і норм.

Він закликав вжити рішучих заходів для недопущення відправки дітей до в'язниць і до введення повної заборони на смертну кару, тілесні покарання і довічне позбавлення волі для дітей. Також він настійно закликав держави у виді мінімального віку, з досягненням якого настає кримінальна відповідальність, встановити принаймні 14-річний вік і ні в якому разі не встановлювати віку менше 12 років[4. С. 45-46].

У процесі обговорення, багато учасників зосередили увагу на особливих потребах дітей-жертв і свідків злочинів, а також на заходах, спрямованих на задоволення таких потреб, включаючи створення спеціальних судів у справах неповнолітніх та дітей, або судів, які спеціалізуються на таких справах.

Також учасники, посилаючись на Керівні принципи, що стосуються правосуддя в питаннях, пов'язаних з участю дітей-жертв і свідків злочинів, наголошували на положеннях, які містять докладні вказівки щодо того, як слід забезпечувати правосуддя для дітей-жертв і свідків злочинів, захищаючи при цьому їх права та враховуючи їх особливі потреби.

Засідання згаданого конгресу завершилися прийняттям Сальвадорської декларації щодо комплексних стратегій для відповіді на глобальні виклики: системи попередження злочинності та кримінального правосуддя і їх розвиток в світі, що змінюється, у якій відобразились й питання, пов'язані з досліджуваними нами питаннями. Так, п. 26 Декларації зазначає, що «ми переконані у важливості попередження молодіжної злочинності, підтримки реабілітації молодих правопорушників і їх реінтеграції в життя суспільства, а також захисту дітей-жертв і свідків злочинів, включаючи зусилля щодо запобігання їх повторної віктимізації, і врахування потреб осіб, які перебувають в ув'язненні. Ми підкреслюємо, що подібні заходи повинні враховувати права людини та найширше коло інтересів дітей і молоді, як до

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
цього закликають Конвенція про права дитини та факультативні протоколи до неї, в усіх випадках, де це може бути застосовано, і інші відповідні стандарти і норми Організації Об'єднаних Націй в сфері здійснення правосуддя щодо неповнолітніх».

Продовжив згадану тематику п. 27. Декларації: «Ми підтримуємо принцип, який полягає в тому, що позбавлення дітей волі повинне використовуватися тільки як крайній захід і на максимально короткий строк. Ми рекомендуємо ширше застосовувати, якщо це доречно, заходи, альтернативні позбавленню волі, заходи реституційного правосуддя та інші відповідні заходи, що сприяють виведенню неповнолітніх правопорушників зі сфери дії системи кримінального правосуддя»[4, с. 10].

Список використаних джерел:

1. Злочинність неповнолітніх: причини, наслідки та шляхи запобігання: Навчальний посібник / Н.Ю.Максимова, Л.А.Мороз, Л.І.Мороз, С.І.Яковенко. За ред. С.І.Яковенка; – К.: КЮІ КНУВС, 2005.— 200 с.
2. Мозгова В. Поняття та особливості злочинності неповнолітніх / В. Мозгова.// Юридичний вісник. – 2014. - №2 (31. – С. 142-147.
3. Двенадцатый Конгресс Организации Объединенных Наций по предупреждению преступности и уголовному правосудию: сборник документов. – М.: Издательство «Юрлитинформ», 2011. – 278 с.
4. Доклад о работе Двенадцатого Конгресса Организации Объединенных Наций по предупреждению преступности и уголовному правосудию (Сальвадор, Бразилия, 12-19 апреля 2010 года). – Сальвадор: Организация Объединенных Наций, 2010. – 115 с.

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ОТРИМАННЯ
НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ: ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ
МОЛДОВА**

Огерук І.С.,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального
права і процесу Університету Короля Данила,
м.Івано-Франківськ, Україна*

Протидія злочинам, пов'язаних із отриманням неправомірної вигоди, є одним із першочергових завдань будь-якої країни, особливо враховуючи те, що зазначені злочинні діяння тісно переплетені із корупцією. Відповідно, кожна держава удосконалює своє законодавство у зазначеній сфері, враховуючи як досвід інших країн, так і міжнародне законодавство.

Перелік зазначених злочинних діянь в Кримінальному кодексі Республіка Молдова передбачено у Главі XV Особливої частини «Злочини проти належного порядку роботи у публічній сфері» [1]. Зважаючи на те, що Республіка Молдова, як і Україна, отримала незалежність внаслідок розпаду СРСР, підходи до кримінально-правової кваліфікації злочинних діянь у вказаній сфері є подібними, оскільки ґрунтуються на законодавстві, яке було чинним, коли зазначені країни були частинами однієї держави. Однак, є і певні відмінності, що полягають у особливостях розвитку національних законодавств про кримінальну відповідальність.

Кримінальна відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою передбачена статтею 368 КК України [2]. Її певним аналогом може слугувати стаття 324 КК Республіки Молдова, яка передбачає кримінальну відповідальність за пасивне корумпування[1]. Спільним для обох статей є злочинне діяння, яке полягає у:

- прийнятті пропозиції чи обіцянки суб'єктом злочину неправомірної вигоди;
- одержанні суб'єктом злочину неправомірної вигоди.

Неправомірна вигода в обидвох випадках може надаватися як самому суб'єкту злочину, так і третім особам. Відповідно, надається вона за вчинення чи невчинення суб'єктом злочину в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
надає неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої суб'єкту злочину влади чи службового становища.

Відмінності полягають в тому, що, по перше, в диспозиції статті 368 КК України наводиться таке поняття як «неправомірна вигода». Дане поняття на підставі Закону України від 18 квітня 2013 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» [3] замінило існуюче до нього поняття «хабар». В диспозиції статті 324 КК Республіки Молдова немає ні поняття «неправомірна вигода», ні поняття «хабар», однак, наведено перелік того, що суб'єкт злочину може незаконно отримати, а саме: «... не належне йому майно, послуги, переваги або вигоди влюбій формі». Неведене подібне до переліку, яке надається у тлумаченні поняття «неправомірна вигода», що наводиться у примітці до ст. 364¹ КК України та у ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», де зазначено, що неправомірною вигодою вважаються грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру [3, 4].

По друге, суб'єктом злочину згідно статті 368 КК України може бути службова особа. Які саме особи для цілей статті 368 КК України є службовими, вказано у примітці до статті 364 КК України. Натомість, суб'єктом статті 324 КК Республіки Молдова є публічна особа. Роз'яснення, хто є публічною особою, наведено у частині 2 статті 123 КК Республіки Молдова. До них, крім державних службовців, службовців публічних органів влади, службовців, що працюють на державних та муніципальних підприємствах, відносяться службовці юридичних осіб публічного права, а також особи уповноважені державою надавати від його імені публічні послуги або здійснювати діяльність в інтересах суспільства [1]. Цей перелік є значно ширшим і, відповідно до нього, суб'єктами зазначеного злочину, в тому числі, є аудитори, нотаріуси, оцінювачі, інші особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але провадять професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, у тому числі послуг експерта, арбітражного керуючого, приватного виконавця,

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді, які згідно українського законодавства за аналогічні злочинні діяння притягуються до кримінальної відповідальності згідно статті 368⁴ КК України.

Розглядаючи кваліфікуючі обставини, можна зазначити, що спільними у обох статей є:

- розмір неправомірно отриманого;
- вчинення злочину двома і більше особами;
- вчинення злочину, поєднане з вимаганням;
- вчинення злочину особою, що займає певне становище,

Відмінності полягають в тому, що українське законодавство розглядає як кваліфікуючу обставину вчинення злочину повторно, чого немає в Кримінальному кодексі Республіки Молдова. Натомість молдавське законодавство розглядає в якості кваліфікуючих обставин вчинення злочину міжнародним службовцем та вчинення злочину в інтересах організованої злочинної групи або злочинної організації, чого не передбачено Кримінальним кодексом України.

Окремою особливістю статті 324 КК Республіки Молдова є те, що вона містить кваліфікуючі обставини, які не тільки обтяжують, а й пом'якшують кримінальну відповідальність. Зокрема, частина 4 вказаної статті передбачає кримінальну відповідальність за вчинення зазначеного кримінально-караного діяння в межах 100 умовних одиниць, за що передбачено покарання у вигляді штрафу з позбавленням права займати певні державні посади або займатися певним видом діяльності. Натомість, санкція частини 1 статті 324 КК Республіки Молдова передбачає кримінальну відповідальність у вигляді позбавлення волі.

Таким чином, аналізуючи досвід Республіки Молдова у кримінально-правовій кваліфікації злочинів, пов'язаних із отриманням неправомірної вигоди службовою особою, слід зазначити, що в українського і молдавського законодавства про кримінальну відповідальність є багато спільних рис у даній сфері, що зумовлено певною спільністю історично розвитку. Однак, особливості подальшого розвитку національних законодавств внесли окремі відмінності, що стосуються більш широкого кола суб'єктів відповідальності у

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
законодавстві Республіки Молдова, різних підходах у визначенні окремих термінів та окремих відмінностей у переліку кваліфікуючих обставин.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс Республіки Молдова від 18 квітня 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сторінки : <http://lex.justice.md/ru/331268>.

2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. [Електронний ресурс] : станом на 10 листопада 2018 р. / Верховна Рада України. – Режим доступу до сторінки : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією: Закон України від 18 квітня 2013 р. [Електронний ресурс] : станом на 26 квітня 2015 р. / Верховна Рада України. – Режим доступу до сторінки : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/221-18>.

4. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. [Електронний ресурс] : станом на 31 серпня 2018 р. / Верховна Рада України. – Режим доступу до сторінки : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/para6#n6>.

СИМВОЛІЗМ В СУДОВІЙ, ПРАВООХОРОННІЙ ТА ПРАВОЗАХИСНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Острогляд О.В.

кандидат юридичних наук, доцент

Про Клятву Гіппократа напевне чули всі, хоча для незалежної України починаючи з 1992 року це Клятва лікаря України. Це символ, який свідчить про те, що особа, яка бере на себе ношу цієї професії бере і повний спектр обов'язків, які супроводжують її.

Про клятву, чи то пак присягу, яка проходить в юридичній сфері, відомо набагато менше не лише для пересічних громадян, а також і юристів. Що це на сьогодні? Символ, данина минулому? Чи практичний інститут,

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
недотримання якої тягне певні негативні наслідки? Яке смислове навантаження несе присяга?

З цими питаннями спробуємо розібратися в рамках цих тез.

Згідно Великого тлумачного словника сучасної української мови: присяга – урочиста офіційна обіцянка додержувати певних зобов'язань, клятва вірності якій-небудь справі; урочиста обіцянка, часто підкріплена згадуванням чогось дорогого, священного для того, хто обіцяє [1, с. 1134].

Традиційно в вивченні напрямків юридичної діяльності виділяють – судову, правоохоронну та правозахисну сфери. В такій послідовності і варто розглянути поняття присяги.

Розпочинаємо з судової діяльності. Стаття 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» в правах та обов'язках судді передбачає, що суддя повинен додержуватися присяги. А також в наступній статті подає наступний текст присяги:

«Я, (ім'я та прізвище), вступаючи на посаду судді, урочисто присягаю Українському народові об'єктивно, безсторонньо, неупереджено, незалежно, справедливо та кваліфіковано здійснювати правосуддя від імені України, керуючись принципом верховенства права, підкоряючись лише закону, чесно і сумлінно здійснювати повноваження та виконувати обов'язки судді, дотримуватися етичних принципів і правил поведінки судді, не вчиняти дій, що порочать звання судді або підривають авторитет правосуддя».

Стаття 17 Закону України «Конституційний Суд України» передбачає складення суддею присяги такого змісту:

«Я (ім'я та прізвище), вступаючи на посаду судді Конституційного Суду України, урочисто присягаю на вірність Україні, бути незалежним, чесним і сумлінним при виконанні високих обов'язків судді Конституційного Суду України, забезпечувати верховенство Конституції України, захищати конституційний лад держави, утверджуючи права та свободи людини».

В правоохоронній сфері стосовно присяги існують наступні положення:

- Стаття 19 Закону України «Про прокуратуру» вказує, що прокурор зобов'язаний неухильно додержуватися присяги прокурора. За порушення присяги прокурор несе відповідальність, передбачену законом. А стаття 36

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

«Присяга прокурора» передбачає складення присяги наступного змісту: «Я, (прізвище, ім'я, по батькові), вступаючи на службу в прокуратуру, присвячую свою діяльність служінню Українському народові і Україні та урочисто присягаю: неухильно додержуватися Конституції та законів України; сумлінним виконанням своїх службових обов'язків сприяти утвердженню верховенства права, законності та правопорядку; захищати права і свободи людини і громадянина, інтереси суспільства і держави; постійно вдосконалювати свою професійну майстерність, бути принциповим, чесно, сумлінно і неупереджено виконувати свої обов'язки, з гідністю нести високе звання прокурора».

- Законом України «Про Службу безпеки України» передбачено, що військовослужбовці СБУ Складають військову присягу.

- Законом України «Про Національну поліцію» передбачено (ст. 64) скла Присягу на вірність Українському народові такого змісту: «Я, (прізвище, ім'я та по батькові), усвідомлюючи свою високу відповідальність, урочисто присягаю вірно служити Українському народові, дотримуватися Конституції та законів України, втілювати їх у життя, поважати та охороняти права і свободи людини, честь держави, з гідністю нести високе звання поліцейського та сумлінно виконувати свої службові обов'язки». А стаття 49 передбачає неможливість прийняття на службу в поліцію осіб, які відмовляються від складення Присяги поліцейського.

Правозахисна діяльність також є цікавою стосовно прийняття присяги. Кидається в вічі одразу те, що чим новіший Закон тим детальніше прописано цей символічний інститут і тим більше в ньому реального змісту.

Так, якщо Закон України «Про нотаріат» (1993) передбачає просто обов'язок здійснювати свої професійні обов'язки відповідно до принесеної присяги і в статті 6 передбачає її принесення наступного змісту: «Урочисто присягаю виконувати обов'язки нотаріуса чесно і сумлінно, згідно з законом і совістю, поважати права і законні інтереси громадян і організацій, зберігати професійну таємницю, скрізь і завжди берегти чистоту високого звання нотаріуса».

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

То вже Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (2013) передбачено набагато більше положень:

- Стаття 11 «Присяга адвоката України» вказує на прийняття присяги такого змісту: «Я, (ім'я та прізвище), урочисто присягаю у своїй адвокатській діяльності дотримуватися принципів верховенства права, законності, незалежності та конфіденційності, правил адвокатської етики, чесно і сумлінно забезпечувати право на захист та надавати правову допомогу відповідно до Конституції України і законів України, з високою відповідальністю виконувати покладені на мене обов'язки, бути вірним присязі».

- Стаття 21 «Професійні обов'язки адвоката» передбачає серед обов'язків дотримання присяги адвоката України та правил адвокатської етики.

- Стаття 32 «Припинення права на заняття адвокатською діяльністю» серед підстав припинення передбачає - встановлення факту надання недостовірних відомостей для отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю та **складення присяги адвоката** України; крім того накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю може застосовуватися виключно у разі: 1) порушення присяги адвоката України;

- Стаття 34 «Підстави для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності» - підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, а дисциплінарним проступком адвоката є: 2) порушення присяги адвоката України.

За результатами такого короткого огляду можна зробити певні узагальнення:

- в тексті присяг, які мають відношення до державної служби, присягають Українському народові, Україні, Українському народові і Україні, іншим акцентом є дотримання чинного законодавства України та принципу верховенства права і, звичайно, виконання професійних обов'язків;

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

- в текстах присяг, що мають відношення до правозахисної діяльності (т.з. самозайняті особи) акцент одразу робиться на виконанні професійних функцій;

- єдиним Законом, де прямо передбачено наслідки невиконання присяги (без відсилання до трудового законодавства чи дисциплінарних статутів, або інших підзаконних актів), є Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

А відповіддю на поставлені питання буде те, що на сьогодні Присяга – це і символ, і практичний інститут, недотримання якого тягне за собою конкретні правові наслідки, а змістом присяги є ті цінності, досягнення яких на сьогодні найбільш цінує суспільство.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність. Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст.282
3. Про Конституційний Суд України. Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст.376
4. Про Національну поліцію. Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379
5. Про нотаріат. Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 39, ст.383
6. Про прокуратуру. Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 2-3, ст.12
7. Про Службу безпеки України Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 27, ст.382
8. Про судоустрій і статус суддів. Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, ст.545

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

КРИМІНОЛОГІЧНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО КОРИСЛИВОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗЛОЧИНЦЯ

Піцик Х. З.

*к. ю. н. доцент кафедри цивільного права та процесу
Університету Короля Данила,
м.Івано-Франківськ, Україна*

Становлення демократичної правової держави і ринкової економіки супроводжується рядом негативних явищ і процесів, серед яких тінізація і частково криміналізація економіки та інших сфер життя, що характеризуються корисливою мотивацією. Це викликає необхідність звернення до практичного і теоретичного досвіду боротьби із сучасною корисливою економічною злочинністю та теоретико-методологічного осмислення сучасного кримінологічного знання щодо ситуації, яка склалася в Україні.

Важливість дослідження цієї проблеми актуалізується, оскільки можливість виходу України з кризи, становлення ринкової економіки тісно пов'язується з подоланням сучасної корисливої економічної злочинності, особливо зменшення розмірів тіньової частки економіки та корупції.

Слід зазначити, що дослідженню корисливої економічної злочинності були присвячені роботи таких вчених, як: Антипов В. І., Белахов О. Л., Віттенберг Г. Б., Голосніченко Д. І., Гринчак В. М., Даньшин І. М., Джужа О. М., Зелінський А. Ф., Камлик М. І., Кондратьєв Я. Ю., Коржанський М. Й., Кузнецова Н. Ф.

Найбільш розповсюдженими економічними злочинами були і залишаються до цього часу розкрадання чужого майна. Вони достатньо різноманітні і їх вибір визначається, як правило, відомчою специфікою і технологією виробництва. Тому, цілком очевидно, що характер розкрадань на підприємствах агропромислового комплексу суттєво відрізняється від аналогічних правопорушень в зовнішньоекономічній або в кредитно-фінансовій сферах.

Разом з тим, загальним, визначальним чинником усіх розкрадань, де б вони не вчинялися, є внутрішня налаштованість злочинців на задоволення

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
приватних потреб за рахунок інших шляхом використання службових (посадових) повноважень та місця роботи.

Всебічний підхід до оцінки особи, яка вчинила злочин, необхідний не тільки для об'єктивного розслідування кримінальної справи і визначення найбільш доцільних заходів впливу на винного, а й для виявлення та усунення причин та умов злочину, а також правильного вибору заходів для його перевиховання.

Для складання кримінологічної характеристики особистості сучасного корисливого економічного злочинця доцільно з'ясувати такий перелік його властивостей і якостей, які дозволяють встановити причинні зв'язки і найближчі ланцюжки, що ведуть до характеру злочинного промислу, кримінального середовища, соціальних інститутів. Тому можна скористатися виробленим у вітчизняній кримінології системним угрупованням ознак (структурою особистості злочинця), які відображають наступні особливості:

- соціально-демографічні;
- кримінально-правові;
- морально-психологічні.

Звичайно, обсяг цих особливостей буде обмеженим в силу усіченої статистики і скритності сучасних корисливих економічних злочинців.

Ґрунтуючись на кримінологічному понятті особистості злочинця можна сказати, що особистість сучасного корисливого економічного злочинця - це сукупність соціально-психологічних властивостей особистості, які обумовлюють систематичне здійснення злочинів у сферах легальної і нелегальної економічної діяльності з метою максимального незаконного збагачення [4].

Соціально-психологічні особливості сучасної корисливої економічної злочинності, про які вже йшла мова, накладають свій відбиток на демографічні характеристики винних осіб. Характеризуючи особистість злочинців, які вчиняють сучасні корисливі економічні злочини, не можна не помітити рівне співвідношення чоловіків і жінок (60%–40%). Приблизна рівновага статі, яка спостерігається в сучасній корисливій економічній злочинності, обумовлена тим, що жінки традиційно частіше чоловіків

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
займають посади, пов'язані з виконанням облікових, бухгалтерських функцій; обслуговуванням товарно-матеріальних цінностей у торгівлі і сфері побутового обслуговування.

Більш високий відсоток чоловіків серед осіб, засуджених за хабарництво (біля 70 %), що прямо пов'язано з виконанням спеціальних виконавчо-розпорядницьких функцій, властивих управлінській ланки.

Особи у віці 18-19 років складають близько $\frac{1}{4}$ у загальному числі виявлених осіб, що вчинили корисливі економічні злочини. Основну ж вікову групу створюють особи 30 років і більше (75%).

За даними досліджень, кожені два з трьох засуджених за корисливі економічні злочини мали середню, середню спеціальну і вищу освіту.

Соціальний склад засуджених за розкрадання, посадові і господарські злочини різняться в залежності від місця, що займає та або інша особа в ієрархії управлінського апарата. Серед засуджених за сучасні корисливі економічні злочини у 15 разів більше службовців, втричі менше працездатних, але не працюючих осіб. Приблизно однаковий відсоток робітників [3].

В залежності від характеру ситуації можна виділити такі категорії економічних злочинців:

1) осіб, які вчиняють корисливі економічні злочини внаслідок недостатньої матеріальної забезпеченості і відсутності (або різко зниженої) можливості легальним шляхом суттєво поліпшити своє матеріальне становище (35%). Таку ситуацію умовно можна назвати індивідуально-ситуативною, оскільки вона корелюється з обставинами життя конкретної людини і її особистісними якостями (рівень заробітної плати, професія, сімейний стан, здатність до інтенсивної праці, характер актуальних потреб і ін.);

2) осіб, які вчиняють корисливі економічні злочини під впливом об'єктивних обставин, зовнішніх до особистісних характеристик винного (15%). Це, зокрема, безгосподарність у самих різних проявах (слабкий облік матеріальних цінностей, їх псування, загибель, створення надлишків у

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
результаті занижених нормативів списання і т.д.), що не є результатом винних дій корисливого економічного злочинця ситуативного типу.

3)злісний тип корисливих економічних злочинців – осіб із сталими звичками соціального паразитування, здатних пристосувати недоліки господарського механізму для наживи (які частіше використовують, ніж створюють ситуацію, придатну для вилучення майна) (64%). Злісність цього типу корисливого економічного злочинця виражається в багаторазовому здійсненні злочинів, які перетворюються в звичний рід занять, однак риси професійного злочинця тут відсутні. Злісні корисливі економічні злочинці, і це зближає їх із професіоналами, можуть бути учасниками злочинних співтовариств, характерних для організованої економічної злочинності. Такі злочинні співтовариства, як показує практика, включають різні категорії корисливих злочинців. В окремих, незначних епізодах, не будучи членами злочинних співтовариств, можуть брати участь і корисливі економічні злочинці ситуативного типу.

4)організаторів корисливих економічних злочинів – осіб з великим досвідом протиправної діяльності, цинічних і вмілих, які сповідають корпоративну мораль і не рахуються з загальноприйнятими правилами поведінки (11%);

5)професійний тип корисливих економічних злочинців (8%). Загальна ознака, яка дозволяє говорити про професійного корисливого економічного злочинця – професіоналізм.

б)імпульсивний тип псевдокорисних економічних злочинців (14%). Імпульсивність означає швидке, раптово сформоване спонукання, яке викликає певну дію. “Імпульсивні дії відбуваються по першому спонуканню, без міркувань про їх соціальне значення і наслідки”.

Подібні варіанти типології корисливих злочинців пропонуються й іншими дослідниками [2, с. 187]. При цьому деякі вчені в основу типології особистості злочинця кладуть її соціальну спрямованість, структурні компоненти якої – антисоціальна спрямованість, позитивна спрямованість, ретроспективна цінність – за ступенем виразності варіюють у межах мінімального, середнього і максимального значень [1, с. 45].

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Отже, характеристики осіб, які вчиняють корисливі злочини у сфері економіки пов'язані не тільки із їх психофізичними ознаками, але й з виконанням специфічних соціальних функцій, завдяки яким реалізуються цілі (потреби) у тій формі (протиправній), яка їм доступна.

Список використаних джерел

1. Джекебаев У.С. О социально-психологических элементах преступного поведения. – Алма-Ата, 1971. – 236 с.
2. Криминология: приглашение к дискуссии. Монография / Авт. кол.: А.В. Балаба, Э.В. Виленская, Э.А. Дидоренко, Б.Г. Розовский. – Луганск: РИО МВД, 2000. – 318 с.
3. Кузьменко Б. Корупція та економічна злочинність у сучасній Україні: вплив на національну безпеку держави // Право України. – 1997. – №7.
4. Огородник В. Тіньова економіка як кримінально-економічний феномен // Політична думка. – 1996. – № 3-4.

EVOLUTOIN OF CRIMINAL LAW IN VIEW OF SCIENTIFIC-TECHNICAL PROGRESS (ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND DIGITAL HUMAN)

Radutniy Oleksandr

*PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of Criminal Law
Department of the National Law University named after Yaroslav the Wise,
Kharkov, Ukraine*

In a very short time humanity will share its habitat with artificial intelligence of a higher degree of growth (Artificial Superintelligence, ASI) [1], whose cognitive properties will exceed the corresponding abilities of a human, in particular perception of information, recognition of objects and their classification, creativity and generation of new knowledge, assessment of the situation, choosing of the optimal strategy and tactics of action, making value statements, independence of decision-making and implementation of them, memory as a complete preservation of all received information or signals etc.

Thereby the evolution of criminal law will take place too.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Attributable to the ASI's full awareness in the principles of its construction and processing, self-study, self-development and self-improvement, eventually it will be created a situation of absence both factual and legal grounds for responsibility of ASI's developer, manufacturer, user or owner.

Today it is necessary to consider the possibility of recognizing artificial intelligence as the subject of legal relationships and (or) the subject of a crime, certain arguments in favor of which have already been expressed by Ukrainian prof. O. Baranov [2, с. 31 – 45], Ukrainian prof. M. Karchevskiy [3, с. 109 – 113; 4], Christoffer Hernæs [5], prof. of University of Washington School of Law Ryan Calo, prof. of Umeå Universitet Peter M. Asaro and the author of these theses [6, с. 98 – 102; 7, с. 123 – 136; 8, с. 200 – 206].

Therefore, the evolution of criminal law should take place in the direction of regulatory consolidation of the ASI's legal status as the subject of legal relations and the subject of responsibility. The first step in this way has already been taken by European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103(INL)) [9].

In this matter the most striking parallel can be done with the legal status of a corporation (company as a legal person), which in reality is also a virtual entity (a thing with distinct and independent existence). We are aware of the existence of a corporation either from the papers or through the manifestation of its representatives - individuals. It's like watching an electron in physics (nobody saw it, but studying it due to its tracks). Meanwhile, no one has doubts about the possibility for a corporation to have rights and carry certain responsibilities.

Well-known social movement of Transhumanism (Raymond Kurzweil, Hans Moravec, Nick Bostrom, Michio Kaku and others) is an international philosophical activity that advocates for the transformation of the human condition by developing and making widely available sophisticated technologies to greatly enhance human intellect and physiology [10; 11]. Transhumanism has its particular focus on the applications of technologies to the improvement of human bodies at the individual level. Transhumanist theorists seek to apply reason, science and technology for the purposes of reducing poverty, disease, disability and malnutrition around the globe. Transhumanism is a way of thinking about

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

the future that is based on the premise that the human species in its current form does not represent the end of our development but rather a comparatively early phase [12]. The purpose of the movement is defined as getting rid of suffering, aging and death, as well as gaining a significant increase in the physical, mental and psychological capabilities of a person.

Transhumanists support the emergence and convergence of technologies including nanotechnology, biotechnology, information technology and cognitive science (NBIC), as well as hypothetical future technologies like simulated reality, artificial intelligence, superintelligence, 3D bioprinting, mind uploading, chemical brain preservation and cryonics. They believe that humans can and should use these technologies to become more than human [13]. Therefore, they support the recognition and/or protection of cognitive liberty, morphological freedom and procreative liberty as civil liberties, so as to guarantee individuals the choice of using human enhancement technologies on themselves and their children [14].

According to Nick Bostrom (Niklas Boström), the director of the Institute for humanity of the future at Oxford University, a human in its modern form is not the last link of the human's evolution.

Nowadays anyone who uses smart eyeglasses, pacemakers or bio prostheses and other similar devices may in some sense be referred to as cyborg (cybernetic organism – a biological organism that includes mechanical and/or electronic components) – people can integrate an integral part of their body with inorganic elements, including electronics and artificial intelligence.

The phenomenon of the *Homo numeralis* (*Homo digitalis* or *Homo horologium*) as the next evolutionary stage after *Homo sapiens* is associated with the achievements of bioengineering, the creation of living beings that combine organics with inorganics («cybernetic organism») and eventually the creation of an inorganic form of life [15, 41–43; 16, 158–171].

Some bio-engineers from Harvard created a soft robot that wraps around the human heart and helps him to work, at the Scientific Research Institute of the Scripps was created a semi-synthetic organism with artificial DNA, other scientists have already reached to grow sensitive hairs of the inner ear, created

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

the artificial retina of the human eye in Oxford, human stem cells were first raised in the Boston Children's Hospital, a bionic skin was established at the University of Minnesota, the C-LEG system was successfully used to replace amputated human legs at the Chicago Rehabilitation Institute in 2006, a woman's bionic arm was successfully implanted, and earlier similar manipulators were implanted to five men.

It is noteworthy that such a bionic arm or other limb or organ (for example, vision, hearing or a sense of smell) may be made more powerful than the original one of an ordinary human.

The Defense Advanced Research Projects Agency (DARPA, USA – www.darpa.mil) has been developing a soldier with increased mental and physical abilities due to high-tech means[17]. Beginning in 2014 Israeli Defense Forces received military robots that do not involve human participation in the effectuation of a combat task. It is planned that by 2025 the US Army Forces will have more robots than people[18].

Creating an inorganic form of life involves the following directions: 1) copying or complete transfer (without residues on the primary carrier) of human consciousness, intelligence and personality to a digital transporter; 2) two-way interface between the human brain and a computer that allows to read electrical signals from the brain and simultaneously transmit clear messages (the human brain can be directly connected to the Internet or other network, for example, Internet of Everything; 3) the gradual migration of consciousness, intelligence and personality of a person from a biological carrier to a more durable and enduring one (this problem is investigated by Steven Novella, neurologist from the Yale University).

Thus legal regulation ways of the digital human (*Homo numeralis*, *Homo digitalis* or *Homo horologium*) should be the following:

1. Elaborating and consolidation of the legal status of the *Homo numeralis* (*Homo digitalis* or *Homo horologium*).
2. Predicting in the Criminal Code of Ukraine new qualifying attributes or new features of a special subject of a crime for cases using above-mentioned

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

abilities (memory, strength, agility, speed, endurance etc.) to facilitate the commission of crimes.

3. Criminalization of new forms of socially dangerous behavior for cases of criminal influence or manipulation a digital human (using him or her as an instrument for crime – part 2 art. 26 of the Criminal Code of Ukraine, hacking, copyright infringement, unwarranted mass-surveillance, sextortion, computer program damaging etc.).

References

1. *Nick Bostrom*. How long before superintelligence? Oxford Future of Humanity Institute. University of Oxford. Originally published in *Int. Jour. of Future Studies*, 1998, vol. 2 // [Electronic resource] – Mode of access : <https://nickbostrom.com/superintelligence.html>– Title from the screen.

2. *Баранов О.А.* Інтернет речей (IoT): мета застосування та правові проблеми / О.А. Баранов // *Інформація і право: науковий журнал* / редкол.: В.Г. Пилипчук та ін. – К.: Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України, 2018. – № 2 (25). – 164 с. – с. 31 – 45

3. *Карчевский Н.В.* Перспективные задачи уголовного права в контексте развития робототехники / Н.В. Карчевский // *Соціальна функція кримінального права: проблеми наукового забезпечення, законотворення та правозастосування* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 12-13 жовт. 2016 р. / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов, (заст. голов. ред.) та ін. – Х. : Право, 2016. – 564 с. – с. 109 – 113

4. *Карчевський М.В.* Право роботів, або робот з правами / М.В. Карчевський // *Наукова думка*, 2017 // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/pravo-robotiv-abo-robot-z-pravami/> – Заголовок з екрану.

5. *Christoffer Hernæs*. Artificial Intelligence, Legal Responsibility And Civil Rights / ChristofferHernæs // *Techcrunch*, Aug 22, 2015 // [Electronic resource] – Mode of access : <https://techcrunch.com/2015/08/22/artificial-intelligence-legal-responsibility-and-civil-rights/>– Title from the screen.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

6. Радутний О.Е. Місце штучного інтелекту в структурі суспільних відносин, які охороняються кримінальним правом / О.Е. Радутний // Фундаментальні проблеми кримінальної відповідальності: матеріали наук. полілогу, м. Харків, 7 вересня 2018 р. / [упоряд.: Ю.В. Баулін, Ю.А. Пономаренко]. – Харків : Право, 2018. – 208 с. : іл. – с. 98 – 102

7. Радутний О. Суб'єктність штучного інтелекту у кримінальному праві / Юридичний журнал «Право України», 1/2018 – с.123 – 136

8. Радутний О.Е. ArtificialIntelligence (штучний інтелект) як суб'єкт правовідносин в галузі кримінального права / О.Е. Радутний // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Політика в сфері боротьби зі злочинністю» з нагоди відзначення 25-річчя навчально-наукового юридичного інституту. – Івано-Франківськ, 2017. – 255 с. – с. 200 – 206

9. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103(INL)) // // [Electronic resource] – Mode of access : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0051+0+DOC+XML+V0//EN>– Title from the screen.

10. Calvin Mercer, Tracy J. Trothen. Religion and Transhumanism. The Unknown Future of Human Enhancement. Praeger, 2014. – 452 p.

11. Nick Bostrom. A history of Transhumanist. Faculty of Philosophy, Oxford University. Originally published in Journal of Evolution and Technology - Vol. 14 Issue 1 - April 2005; reprinted in its present slightly edited form in Academic Writing Across the Disciplines, eds. Michael Rectenwald & Lisa Carl (New York: Pearson Longman, 2011 // [Electronic resource] – Mode of access : <https://nickbostrom.com/papers/history.pdf> – Title from the screen.

12. What is Transhumanism? // [Electronic resource] – Mode of access : <https://whatistranshumanism.org/> – Title from the screen.

13. Naam Ramez. More Than Human: Embracing the Promise of Biological Enhancement. Publisher: lulu.com (August 9, 2010). – 230 p.

14. AndersSandberg. MorphologicalFreedom -- WhyWenotjustWantit, but Need it // [Electronicresource] – Modeofaccess :

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
<http://www.aleph.se/Nada/Texts/MorphologicalFreedom.htm/> –

Titlefromthescreen.

15. *Радутний О.Е.* Кваліфікуючі ознаки, пов'язані з досягненнями наукового прогресу (біоінженерія, штучний інтелект, неорганічна та змішана форма життя) / О.Е. Радутний // Актуальні проблеми кримінального права, кримінології та кримінально-виконавчого права: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (25 трав. 2018 р., м. Дніпро). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. – 214 с. – с.41 – 43

16. *Радутний О.Е.* Цифрова людина з точки зору загальної та інформаційної безпеки: філософський та кримінально-правовий аспект / О.Е. Радутний // Інформація і право: науковий журнал / редкол.: В.Г. Пилипчук та ін. – К.: Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України, 2018. – № 2 (25). – 164 с. – с. 158 – 171

17. *Douglas Ernst.* Real-life Jason Bourne: SEALs test 'cognitive enhancement' / The Washington Times - Monday, April 3, 2017 // [Electronic resource] – Mode of access : <https://www.washingtontimes.com/news/2017/apr/3/navy-seals-elite-units-testing-cognitive-enhanceme/> – Title from the screen.

18. *Carrie Ann.* Combat Robots Will Outnumber Human Soldiers in the US Army by 2025 / Industry Leaders Magazine – October 21, 2016 // [Electronic resource] – Mode of access : <https://www.industryleadersmagazine.com/combat-robots-will-outnumber-human-soldiers-us-army-2025/> – Title from the screen.

ПОТЕРПІЛИЙ ВІД ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛЬНОСТІ

Репецький С.П.,

*кандидат юридичних наук, завідувач кафедри кримінального права і
процесу Університету Короля Данила,
м.Івано-Франківськ, Україна*

У кримінальному праві проблема потерпілого від злочину й досі є недостатньо розробленою, а саме поняття потерпілого від злочину відсутнє як у КК України, так і у більшості підручників з кримінального права.

Серед низки вітчизняних науковців, Т.І. Присяжнюк, на наш погляд, найбільш всебічно дослідила інститут потерпілого в кримінальному праві та запропонувала закріпити у КК України таке визначення “Потерпілим визнається фізична особа, безпосередньо якій злочином заподіяно шкоду (або існує загроза її заподіяння), на підставі чого вона набуває право вирішувати питання про кримінально-правові наслідки вчинення злочину” [1, с. 183]. Нею були також визначені й ознаки потерпілого в кримінальному праві: 1) стан фізичної особи; 2) властивість бути об’єктом загальнопревентивної дії кримінального закону; 3) здатність відчувати захищеність кримінального закону та її втрату; 4) безпосереднє спричинення злочином шкоди або загроза заподіяння такої шкоди; 5) свідоме чи ні сприйняття органами чуття зменшення або втрати майнових чи немайнових благ, переживання з цього приводу; 6) здатність потерпілого впливати на кримінально-правові наслідки вчинення злочину (наприклад, у окремих випадках вирішувати питання про звільнення від кримінальної відповідальності чи призначення покарання) [1, с. 182–183].

Наведена вище позиція Т.І. Присяжнюк видається слушною, оскільки базовим інтересом для кримінального права, його метою повинна бути людина, її права і свободи. Не випадково, що ст. 3 Конституції України визнала людину, її життя і здоров’я, честь і гідність, недоторканість і безпеку найвищою соціальною цінністю в Україні. Через це важко погодитися з думками окремих авторів, які наголосили на тому, що потерпілими від злочинів можуть бути юридичні особи [2, с. 253–256; 3, с. 18; 4, с. 10–11] або різноманітні соціальні утворення (фізична чи юридична особа, держава, інше

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
соціальне утворення, суспільство в цілому, тобто соціальний суб'єкт, блага, праву чи інтересу якого злочином заподіюється шкода) [5, с. 7–9], оскільки за концепцією природного права юридичні особи, суспільство і держава є похідними цінностями.

З урахуванням викладеного, вважаємо, що потерпілий відсутній у складах злочинів, передбачених ст.ст. 297 “Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого”, 298 “Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини”, 298¹ “Знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду” та 299 “Жорстоке поводження з тваринами” КК України.

За нашим переконанням, не є потерпілими від злочину також й родичі та близькі, зокрема, померлої людини, якщо це стосується злочину, передбаченого ст. 297 “Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого”. Їм не властиві ознаки, які притаманні безпосереднім потерпілим, через що вони можуть набути процесуальні права у вигляді відшкодування моральної та матеріальної шкоди.

Аналізуючи інші злочини проти суспільної моральності, слід констатувати про наявність потерпілого в таких, що передбачені ст.ст. 300 “Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію”, 301 “Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів”, 302 “Створення або утримання місць розпусти і звідництво”, 303 “Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією” та 304 “Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність” КК України.

Наступне питання, на яке слід звернути увагу – питання спеціальних потерпілих від злочинів, в тому числі і проти суспільної моральності. Так, аналіз складів злочинів як проти суспільної моральності, так і проти інших суспільних відносин, орієнтує на доцільність відмежування потерпілих за певними критеріями. Вперше увести в науку кримінального права поняття “спеціальний потерпілий” запропонував П.С. Дагель [3, с. 22], проте на

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
Сьогоднішній день ця проблематика не знайшла свого остаточного вирішення. Так, М.В. Сенаторов піддав критиці цю пропозицію, мотивуючи її недостатньою аргументованістю та відсутністю жодного складу злочину, який би містив “загального потерпілого” [6, с. 86].

Іншої думки дотрималася Т.І. Присяжнюк, яка зазначила, що поняття “спеціальний потерпілий” має практичне значення, оскільки дозволяє розмежовувати суміжні склади злочинів. На її переконання, фізичні (стать, вік, інвалідність), соціальні (соціальне походження, національність, посада), правові (громадянин України, іноземець) характеристики особи зазвичай не мають значення для визначення поняття “потерпілий”, але кожен з них у окремих випадках відіграє важливу роль при встановленні ознак конкретного складу злочину. В зв'язку з цим, законодавець спеціально наголошує на значенні певних характеристик особи, вважаючи саме їх такими, що формують у суб'єкта злочину мотивацію вчинення злочинного діяння. Переважно це стосується статей: 112 “Посягання на життя державного чи громадського діяча”, 117 “Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини”, 150 “Експлуатація дітей”, 157 “Перешкоджання здійсненню виборчого права”, 171 “Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів”, 304 “Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність”, 443 “Посягання на життя представника іноземної держави” КК України тощо [1, с. 115].

На підставі цього, Т.І. Присяжнюк сформулювала визначення спеціального потерпілого, відповідно до якого ним є фізична особа, для якої характерні у момент вчинення злочину спеціальні ознаки, визначені у диспозиціях статей Особливої частини КК України, а саме: вік (особа, яка не досягла 16-річного віку – ч. 1 ст. 156, малолітня дитина – п. 2 ч. 2 ст. 115 тощо), стать (потерпіла – ст. 134 тощо), фізичний стан (вагітна жінка – ч. 2 ст. 172, хворий – ст.ст. 139, 140 тощо), соціальна роль (матір – ч. 2 ст. 172, журналіст – ст. 171, військовослужбовець – ч. 2 ст. 342, підозрюваний, обвинувачений, підсудний – ст. 374 тощо), соціальний, державний статус (Президент України, Прем'єр-міністр України та ін. – ст. 112 тощо). Поряд з

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
цим, вона наголосила на тому, що спеціальний потерпілий є системно вираженою ознакою кваліфікованих складів злочинів [1, с. 116–117].

За нашим переконанням, з цією думкою автора варто погодитися, оскільки спеціальним потерпілим від злочинів проти суспільної моральності, на наш погляд, могли би бути неповнолітня або малолітня особа, відповідальність за посягання на яких передбачена в ч. 3 ст. 300, ч. 4 ст. 301, ч. 3 і ч. 4 ст. 302, ч. 3 і ч. 4 ст. 303, ст. 304 КК України.

На підставі наведеного, слід констатувати наступне:

- потерпілими від злочинів мають виступати фізичні особи, яким злочином заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду та які визнані потерпілими постановою органу дізнання, слідчого, судді або ухвалою суду;

- не є потерпілими від злочину близькі родичі, юридичні особи, держава, суспільство та інше соціальне утворення;

- потерпілі від злочинів проти суспільної моральності відсутні у складах злочинів, передбачених ст.ст. 297, 298, 298¹ та 299 КК України;

- потерпілими від злочинів, передбачених ст.ст. 300, 301, 302, 303 та 304 є повнолітні, неповнолітні та малолітні фізичні особи чоловічої та жіночої статі (залежно від частин відповідних статей);

- назріла потреба у введенні в науку кримінального права поняття “спеціальний потерпілий”, яким у злочинах проти суспільної моральності можуть бути неповнолітня особа та малолітня особа.

Список використаних джерел:

1. Присяжнюк Т. І. Інститут потерпілого у кримінальному праві України : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / Присяжнюк Тамара Іванівна. – К., 2006. – 213 с.

2. Багрий-Шахматов Л. В. Уголовная ответственность и наказание / Багрий-Шахматов Л. В. – Минск : Вышэйш. школа, 1976. – 383 с.

3. Дагель П. С. Потерпевший в советском уголовном праве / П. С. Дагель // Потерпевший от преступления (тематический сборник). – Владивосток : ДВГУ, 1974. – С. 16–37.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

4. Кучинська О. П. Реалізація прав потерпілого в кримінальному процесі України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 “Кримінальний процес та криміналістика ; судова експертиза” / О. П. Кучинська. – К., 1996. – 23 с.

5. Сенаторов М. В. Потерпілий від злочину в кримінальному праві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 “Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право” / М. В. Сенаторов. – Х., 2005. – 20 с.

6. Сенаторов М.В. Потерпілий від злочинів в кримінальному праві : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.08 / Сенаторов Микита Валерійович. – Х., 2005. – 215 с.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ, ВЧИНЕНІ В СТАНІ СП'ЯНІННЯ

Стеблинська О. С.,

кандидат юридичних наук, доцент

Учення про кримінальну відповідальність осіб, що вчинили злочини в стані сп'яніння, базується на загальних принципах винності і покарання. Ця проблема досліджується вченими-юристами упродовж тривалого часу. Вона не втратила своєї актуальності й сьогодні. Вчені, що вивчають це питання, досі не дійшли єдиної думки, оскільки найбільш суперечливим тут є момент про осудність або неосудність особи, що вчинила злочин в стані сп'яніння. Ступінь сп'яніння при вчиненні злочинів буває різним. Нерідко особи, що вчинили злочини у стані сильного сп'яніння, посилаються на те, що зовсім не пам'ятають, як вчинили злочин і чим були зумовлені їхні дії. Зловживання алкогольними напоями, як і наркотичними чи іншими одурманюючими речовинами, й справді знижує самоконтроль людини, розвиває моральну нестійкість, корисливі й агресивні мотиви, у неї з'являється нерозбірливість у виборі засобів для досягнення різних антисоціальних цілей.

Внаслідок ослаблення самоконтролю, порушення мислення поведінка людини різко відрізняється від звичайної, штовхаючи на несподівані, не

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
зрозумілі з позицій розуму, Вчинки. Через це на стадії досудового слідства чи судового розгляду кримінальної справи деякі особи, що вчинили злочини в стані сп'яніння, посилаються на те, що вони не пам'ятають моменту вчинення злочину, не усвідомлювали на момент учинення характеру своїх дій. У зв'язку з цим виникає питання про осудність або неосудність особи, яка вчинила злочин у стані алкогольного, наркотичного чи психотропного сп'яніння, і про правомірність її притягнення до кримінальної відповідальності.

У ст.21 КК України це питання вирішене однозначно: «Особа, яка вчинила злочин у стані сп'яніння внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин, підлягає кримінальній відповідальності». Отже, залежно від речовини, вживанням якої викликається сп'яніння, його поділяють на: алкогольне, наркотичне та токсичне.

Ще А.Б. Сахаров говорив, що стан сп'яніння часто межує, а інколи й зливається з неосудністю. Інакше, як він вважав, не було би необхідності вводити в КК СРСР 1960 р. окрему статтю, що встановлює відповідальність осіб, що вчинили злочин в стані сп'яніння. На наш погляд, приведена позиція є не беззаперечною, оскільки законодавець введенням цієї статті в КК СРСР 1960 р. намагався позитивно вирішити питання в дискусіях про те, осудна чи неосудна особа, яка знаходиться в стані сп'яніння, саме в бік осудності. Це дає право виключити фізіологічне сп'яніння із станів, які зараховуються до психічних розладів, що виключають осудність.

А.А. Габіані зазначав, що в більшості випадків суб'єкт злочину, навіть знаходячись в глибокому сп'янінні, все ж таки зберігає певну здатність керувати своїми вчинками. Лише в окремих випадках особи в глибокому сп'янінні втрачають її і не можуть усвідомлювати свої дії, контролювати поведінку. Таким чином, він все ж таки визнав, що в більшості випадків особи, що вчиняють злочини навіть у важкому ступені сп'яніння, є осудними, а отже і підлягають кримінальній відповідальності за вчинене діяння. При цьому він не давав ніяких роз'яснень, в яких саме випадках особи могли визнаватися осудними, а в яких неосудними і на яких наукових критеріях має будуватися розмежування.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Протилежну позицію займала І.М. Тверда. Досліджуючи питання про значення стану сп'яніння для кримінальної відповідальності, вона дійшла висновку, що особи, які вчинили злочини в стані сильного сп'яніння, не можуть бути визнані осудними, оскільки тут присутній і медичний, і юридичний критерій неосудності, тобто, такі особи повинні звільнитися від кримінальної відповідальності.

Проте, вона додає, що це було би невиправданим лібералізмом щодо до таких осіб, оскільки це би закріпило в них відчуття безкарності за свої вчинки і сприяло б зростанню злочинів, що вчиняються в стані сп'яніння.

Звичайно, при важкому ступені сп'яніння мають місце серйозні мозкові порушення – різко погіршується просторова і тимчасова орієнтація, з'являються вестибулярні порушення у вигляді запаморочення, нудоти. Зазвичай в такому стані особа засинає глибоким сном. При цьому в медицині важкесп'яніння не прирівнюється до психічних розладів, тобто відсутній медичний критерій неосудності. Разом із тим, при такому ступені сп'яніння у особи зберігається контроль над свідомістю й можливість керувати своїми діями, тобто відсутній і юридичний критерій неосудності.

А.А. Габіані пропонував звільняти від кримінальної відповідальності осіб, які: 1) насильницьким способом або шляхом обману були доведені до стану сильного сп'яніння і в цьому стані вчинили злочин; 2) через свою необізнаність або з яких-небудь інших причин у момент вживання алкоголю або наркотичних засобів не передбачали і не мали можливості передбачати настання стану сильного сп'яніння; 3) через відсутність волі не могли опиратися бажанню спожити алкоголь або наркотичні засоби.

Таким чином, за загальним правилом стан сп'яніння незалежно від його ступеня не звільняє особу від кримінальної відповідальності. Така позиція закону має принципово важливе значення для профілактики і запобігання злочинам, які вчиняються у стані сп'яніння. Цей висновок ґрунтується на тому, що при звичайному фізіологічному сп'янінні відсутній медичний критерій – психічне захворювання, а тому немає підстави для визнання особи неосудною. При фізіологічному сп'янінні не настають ті істотні зміни в психічному стані особи, які характерні для психічного захворювання.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Необхідно враховувати й те, що такі особи добровільно доводять себе до стану сп'яніння, усвідомлюючи негативний вплив на свою поведінку алкогольних напоїв, наркотичних чи інших одурманюючих речовин, але свідомо припускають чи навіть прагнуть настання стану сп'яніння. Вживаючи алкоголь, наркотики чи інші одурманюючі речовини, особа здатна передбачати характер своєї можливої негативної поведінки внаслідок стану сп'яніння та можливі її суспільно небезпечні наслідки і з врахуванням цього може вирішувати, вживати чи не вживати алкоголь, наркотики чи інші одурманюючі засоби.

НЕВІДВОРОТНІСТЬ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Тімофєєва Л. Ю.,

*молодший науковий співробітник науково-дослідної частини
Національного університету «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права,
м.Одеса, Україна*

Фундаментальні права людини, передбачені в Конвенції з прав людини, в Конституції України тощо. Кримінальне законодавство забезпечує охорону таких прав і є найсуворішим та крайнім засобом реагування і не дарма через це його називають «негативною Конституцією».

Одним зі спеціально-галузевих принципів кримінального права є принцип невідворотності кримінальної відповідальності, окремі аспекти якого досліджені науковцями та вченими, серед яких: С.Г. Келина, В.М. Кудрявцев, Ю.Ю. Коломієць, В.О. Туляков, П.А. Фефелов тощо.

Проте сучасні реалії практики демонструють певне відхилення від цього принципу.

Щодо термінології. Уявляється більш доцільним говорити про невідворотність заходів кримінально-правового впливу, що включало б не тільки кримінальну відповідальність, покарання, а також інші заходи кримінально-правового впливу (примусові заходи медичного та виховного характеру, заходи впливу щодо юридичних осіб), а також заохочувальні

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
заходи (звільнення від кримінальної відповідальності, умовно-дострокове звільнення тощо).

Причинами порушень прав людини та уникнення відповідальності за порушення таких прав є хаотичність законодавства, швидка та невиважена законотворча діяльність та відповідно нерозуміння та порушення законодавства на практиці, надмірна завантаженість судів та правоохоронних органів, необізнаність громадськості щодо способів захисту власних прав, неможливість виділення переліку вічних злочинів і покарань.

Наприклад, на шляху до євроінтеграції 6.12.2017 р. були внесені істотні зміни в розділ «Злочини проти статевої свободи та недоторканості особи», які мають вступити в дію з 12.01.2019 р. Зокрема, суттєво змінився підхід до визначення зґвалтування. Відповідно до чинного КК склад зґвалтування передбачає вступ у природні статеві відносини із застосуванням насильства щодо потерпілої або використання її безпорадного стану. У новій редакції вступ у статевий зв'язок або вчинення інших дій сексуального характеру з потерпілою (чи потерпілим) **без згоди** вже утворює склад зґвалтування (ст. 152 КК). При цьому відсутність згоди не обов'язково має бути пов'язано з опором, це може бути «ні» в усній формі.

Дії особи, яка домоглася згоди особи протилежної статі на статеві зносини шляхом обману чи зловживання довірою (освідчення у коханні, завідомо неправдива обіцянка укласти шлюб, сплатити за сексуальну послугу тощо) за новою редакцією можуть також кваліфікуватись за ст. 152 КК.

Новий законодавчий підхід до дефініції зґвалтування відповідає практиці ЄСПЛ (рішення ЄСПЛ у справі «М.С. проти Болгарії» від 4.12.2003 р.). Однак погляди вчених та науковців на такі зміни неоднозначні [1]. Ментальність і особливості багаторічної практики по даній категорії справ жодним чином не співвідносяться з асоціюванням зґвалтування та відмовою від вступу в статевий зв'язок у формі усного «ні» і без опору щодо статевого акту або інших дій сексуального характеру.

Також виходячи з тлумачення практики ЄСПЛ особа, яка вступає в статевий зв'язок крім усього іншого має не тільки не отримати відмову, але й упевнитися в згоді на вступ в статевий зв'язок. При цьому фрази, які

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

стверджують невпевненість, зокрема «я не знаю», «я не впевнена (не впевнений)», «може бути іншим разом» також не уявляють собою згоди і тлумачаться як «ні» [2]. Виходячи з редакції статті та практики ЄСПЛ згоду на вступ у статевий зв'язок має бути схоже на письмовий договір на вступ в статевий зв'язок, форми сексуального контакту, умовні знаки щодо припинення та інше. Оскільки особа може відмовитися не тільки до, але також в процесі статевих зносин.

Яким чином можливо бути забезпечити принцип невідворотності відповідальності за діяння, які незрозумілі ані суспільству, ані правозастосовникам невідомо, адже культури укладати угоди про статеві зносини в українському суспільстві немає.

Крім того, неоднозначним є питання забезпечення безпеки чоловіків від жінок, які зловживають своїми правами, а також безпеки жінок від жінок в контексті таких змін.

Відповідно до ст. 33 («психологічне насильство») Стамбульської Конвенції від 11.05.2011 р. (не ратифікована Україною) сторони повинні забезпечити криміналізацію умисної поведінки, яка призводить до порушення психологічної цілісності шляхом примусу або погроз. При цьому в даному випадку слід говорити про насилля як з боку чоловіків стосовно жінок, жінок стосовно чоловіків, а також жінок щодо жінок та чоловіків щодо чоловіків.

Пропозиції («як досягти невідворотності?»). Формулювання кримінального законодавства, орієнтуючись на його сприйняття людьми та відповідність системі принципів (законності, справедливості, гуманізму, невідворотності кримінальної відповідальності, особистої виновної відповідальності тощо) [3]. Принципи взаємопов'язані та взаємозумовляють одне-одного, тому неприпустимо порушувати один принцип з метою забезпечення реалізації іншого.

Крім того необхідно: комплексна концепція профілактики та превенції кримінальних правопорушень та адміністративних проступків; забезпечення відповідності практики правозастосування системі принципів; мінімізація бланкетних, оціночних норм; просвітницькі заходи щодо засобів захисту

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
власних прав (як профілактика злочинів); популяризація діалогових та відновних практик, медіаційних підходів при врегулюванні конфліктів; відшкодування шкоди потерпілій особі державою, у випадку якщо особа, яка вчинила злочин її не відшкодувала.

Законотворча діяльність має здійснюватись за системною концепцією, починаючи з принципів.

Список використаних джерел:

1. Чугуніков І.І. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи на порозі змін // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 2. Т. 2. 2018. С. 117-126.

2. Харитонова О.В. Ключові засади гендерної політики в кримінальному праві України та основні напрями реформ щодо протидії насильству стосовно жінок та домашньому насильству: науково-практичний посібник. Харків: Права людини, 2018. 344 с.

3. Тимофєєва Л.Ю. Гуманістична парадигма кримінального права України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Тимофєєва Лілія Юрїївна. Одеса, 2018. 23 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТЕНДЕНЦІЙ ГУМАНІЗАЦІЇ ПОКАРАНЬ

Устимчук О.І.,

*Начальник філії Державної установи «Центр пробації»
в Івано-Франківській області*

Гуманізм (походить від латинського *humanus* – людський, людський) – це історично мінлива система суспільних поглядів, якісна ознака суспільства, основою якої є визнання цінності людини як особистості, її природного права на свободу, вільний розвиток і вияв своїх здібностей, утвердження пріоритету особи, її блага, прав, інтересів в якості критеріїв оцінки суспільства та відносин у ньому. У цьому розумінні право як регулятор суспільних відносин

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
має стати загальною мірою свободи, рівності та спра ведливості, що реалізуються у правових нормах та практиці їх застосування.

У демократичному суспільстві людина є найвищою соціальною цінністю. Тому особам, які потрапили у сферу діяльності кримінального судочинства, має бути призначене за вчинення злочину **справедливе та в міру гуманне покарання**. Головним призначенням системи кримінальних покарань є боротьба зі злочинністю, її попередження. Відповідно до ст. 50 Кримінального кодексу України (далі – КК) покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженим, так і іншими особами.

Гуманне ставлення до громадян, як невід'ємна ознака демократичної держави найбільш рельєфно проявляється у відношенні держави до призначення і виконання кримінальних покарань.

За роки незалежності в Україні простежується беззаперечний прогрес щодо гуманізації кримінальних покарань. Його розвиток іде за двома основними напрямками:

- а) гуманізація законодавства щодо застосування і реалізації покарань;
- б) покращання умов тримання засуджених, зокрема, удосконалення роботи персоналу органів і установ виконання покарань. Гуманне ставлення до засуджених громадян у тому числі ґрунтується на вимогах та нормах Конституції України.

Дуже важливим у діючому кримінально виконавчому законодавстві є чітке визначення пріоритетності виправлення та ресоціалізації засуджених. У статті 6 КВК України виправлення засудженого визначається як процес позитивних змін, які відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність до самокерованої правослухняної поведінки, а ресоціалізація – свідоме відновлення засудженого в соціальному статусі по вноправного члена суспільства; повернення його до самостійного загальноприйнятого соціальноноормативного життя в суспільстві. Необхідною умовою ресоціалізації є виправлення засудженого. Звідси наступним основним напрямком державної політики у сфері виконання кримінальних покарань є повернення засуджених громадян до самостійного загальноприйнятого

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
соціально-нормативного життя в суспільстві, захист інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами.

Кримінально-виконавчим кодексом України визначається порядок і умови виконання та відбування засудженими альтернативних видів кримінального покарання, а також нових видів, таких як громадські роботи, арешт та обмеження волі. Вперше на рівні закону визначаються загальноправові та галузеві специфічні принципи кримінально-виконавчого законодавства: невідворотності виконання і відбування покарань, законності, справедливості, гуманізму, демократизму, рівності засуджених перед законом, взаємної відповідальності держави та засудженого, диференціації й індивідуалізації виконання покарань, раціонального застосування примусових заходів і стимулювання правислухняної поведінки, поєднання покарання з виправним впливом, участі громадськості у діяльності органів і установ виконання покарань, реальний розвиток і зміст яких закріплено в статтях Особливої частини Кодексу.

Гуманізація кримінальної відповідальності проявилось, також, у збільшенні видів покарань, які є альтернативою покаранню у виді позбавлення волі на певний строк. Більше двох третин статей Кримінального кодексу України передбачають покарання, не пов'язані з позбавленням волі. Суттєво змінилася динаміка застосування санкцій, не пов'язаних з позбавленням волі.

Послідовна реформа кримінально-виконавчої системи, що проводиться протягом останніх років дозволила зробити ряд суттєвих кроків щодо гуманізації відбування кримінальних покарань, зміцнення законності, стабілізації обстановки в місцях позбавлення волі. Реформування кримінально-виконавчої системи спрямоване, перш за все, на соціальну переорієнтацію системи виконання кримінальних покарань з урахуванням міжнародного досвіду, принципів гуманізму, законності, демократизму, справедливості, диференційованого та індивідуального виховного впливу на

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
засудженого. Реформування передбачає докорінні зміни, які розраховані на перспективу.

Новостворена служба пробації як альтернативна ув'язненню санкція полягає у встановленні нагляду за злочинцем, котрий залишається в суспільстві, але судом на нього накладені певні зобов'язання й обмеження. Правила вимагають від нього відвідувати органи пробації, періодично зустрічатися з їх працівниками, брати участь у певних різновидах діяльності, передбачених положенням про пробацію, дотримуватися законослухняної поведінки. Цю санкцію виконує служба пробації, головна мета якої полягає в захисті суспільства, по передженні повторних злочинів, сприянні реінтеграції правопорушника в суспільство. Залежно від складу злочину та характеристики особи суд може додатково встановити пробацію з обов'язковим проживанням у спеціальних гуртожитках, психіатричне лікування, а також лікування від алкоголізму й наркотичної залежності. Нагляд варіюється від інтенсивного до помірному й мінімального. Здійснюють його як професійні працівники пробації, так і волонтери та особи з оточення правопорушника.

З огляду на добровільну основу інституту пробації досягти позитивного результату щодо виправлення особи можливо лише за умови її згоди, через внутрішнє переконання, бажання особи поважати закон, а не через страх бути покараним.

На даний час українське суспільство підійшло до відкритої професійної **дискусії** :

- щодо формування сучасної оптимальної моделі застосування в кримінальній політиці держави альтернативних видів покарання
- та чи виграє у підсумку суспільство, якщо злочинцю буде призначено альтернативне покарання?

Список використаних джерел:

Кримінальний кодекс України (режим доступу:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>);

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Кримінально-виконавчий кодекс України (режим доступу

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>);

Закон України «Про пробацію» (режим доступу

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19>).

МІЖНАРОДНИЙ МЕХАНІЗМ СПІЛЬНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ТРАНСКОРДОННИХ ЗЛОЧИНІВ

Філіппов С.О.,

*кандидат психологічних наук, доцент, підполковник юстиції, докторант
Національної академії Державної прикордонної служби України,
м.Хмельницький, Україна*

Спільне розслідування (joint investigation) - в контексті даної роботи - це діяльність спільних слідчих груп (joint investigation team), що складаються з делегованих співробітників правоохоронних органів різних держав, уповноважених виконувати процесуальні дії з розслідування певного кримінального правопорушення в рамках територіальної юрисдикції тих держав, з представників яких складаються дані групи. Спільні слідчі групи (ЖІТ) є інструментом міжнародного співробітництва, що застосовується на основі угоди між судовими та правоохоронними органами двох і більш держав на конкретний термін з метою проведення розслідування злочину в одній або декількох державах.

В Україні, як і в державах - членах ЄС, правові підстави для спільних розслідувань мають дворівневе закріплення: міжнародно-правове і внутрішнє. Перший рівень складають ст. 19 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. (UNTOC), ст. 9 Конвенції ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р. і ст. 49 Конвенції ООН проти корупції (UNCAC). Також в 2011 р. Україною ратифікований Другий додатковий протокол 2001 р. до Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах (EU MLA) 1959 р., ст. 20 якого регламентує підстави створення і порядок роботи спільної слідчої групи. До цього ж рівня закріплення відносяться двосторонні угоди про взаємну правову допомогу

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
між державами. У ст. 18 Угоди [1] зазначено, що «Україна і Європол пропонують один одному надання підтримки у створенні та функціонуванні спільних слідчих груп», участь в яких за контекстом Угоди є однією з форм співпраці. Звертає на себе увагу той факт, що в рамках Євросоюзу триває робота щодо подальшого вдосконалення законодавства, що регламентує спільні розслідування, навіть з огляду на гармонізацію законодавства держав-членів у цій сфері. У зв'язку з цим відзначимо, наприклад, статтю 17 Рішення Ради ЄС 2008/615 / ЖНА від 23 червня 2008 року про розширення транскордонного співробітництва в боротьбі з тероризмом і транскордонною злочинністю [2].

На другому рівні регламентації - норми кримінально-процесуальних кодексів, що регулюють проведення спільних розслідувань. Наприклад, у КПК України норма ст. 571 встановлює правила створення і діяльності спільних слідчих груп [3]. Разом із тим, досвід їх функціонування в Україні є непоказовим, оскільки являє собою поодинокі і навіть екстраординарні випадки. Наприклад, найбільш відомим випадком створення спільної слідчої групи правоохоронними органами п'яти держав (за участю України) стало розслідування у справі збитого авіалайнера, що слідував рейсом МН 17.

Отже, виділимо особливості міжнародного механізму спільних розслідувань транскордонних злочинів .

1. Загальні підстави створення ЛІТ встановлені ст. 20 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах:

а) розслідування кримінальних правопорушень, що проводяться Стороною, вимагають складних і зустрічних розслідувань, які потребують взаємодії з іншими Сторонами; б) декілька Сторін проводять розслідування кримінальних правопорушень, обставини яких тягнуть за собою координовані дії залучених Сторін [4].

Відповідно до ст. 571 КПК України «спільні слідчі групи можуть створюватися для проведення досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, скоєних на територіях декількох держав, або якщо порушуються інтереси цих держав». Розгляд та вирішення питання про

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

їх створення за запитом слідчого органу досудового розслідування, прокурора України та компетентних органів іноземних держав покладено на Генеральну прокуратуру України [3].

2. Крім правових підстав, при оцінці потреби в створенні спільної слідчої групи враховуються такі практичні міркування: структурованість злочинної мережі, поширеність її діяльності в різних країнах; кількість і складність слідчих дій, які необхідно провести в різних країнах; ступінь пов'язаності різних етапів розслідування, що проводиться в декількох державах [4].

3. Про створення JIT укладається угода ad hoc між компетентними органами відповідних держав. В ЄС форма типової угоди затверджена Резолюцією Ради ЄС 2017/C 18/01 про типову угоду щодо створення спільної слідчої групи [5]. Відповідно, до JIT можуть включатися учасники багатьох держав або двох держав, як правило, також передбачається участь EUROPOL та (або) EUROJUST, роль яких варіюється від надання інформаційної, аналітичної, організаційної допомоги до фінансування спільних заходів JIT.

4. Практично застосовуються дві моделі JIT: 1) паралельні розслідування в різних державах, результатами яких учасники JIT оперативно обмінюються, 2) єдине розслідування інтегрованої групою, яка включає учасників з різних держав та може переміщуватися між цими державами.

Друга модель, очевидно, є більш оптимальною, але її застосування обмежене цілим рядом труднощів: 1) відмінності між членами JIT з різних держав (мовні, культурні, за рівнем професійної підготовки); 2) відмінності правових систем і відмінності в законодавстві окремих держав 3) необхідність перекладу значного масиву документів та фінансування відряджень (у вирішенні цієї проблеми в ЄС частково надає допомогу EUROPOL).

5. Форми роботи членів спільної слідчої групи, передбачені ст. 571 КПК України, включають «безпосередню взаємодію між собою, узгодження основних напрямів досудового розслідування, проведення процесуальних дій, обмін інформацією». Можливість надання матеріалів кримінального

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
провадження іноземним громадянам по-різному регламентована національним законодавством різних держав. З питань застосування інформації, одержаної в ході роботи спільної слідчої групи, працює правило, передбачене Практичним керівництвом [6]: дана інформація може використовуватися тільки для цілей, для яких була створена слідча група. Разом з тим, на наш погляд, в угодах про створення спільних слідчих груп слід передбачати і можливість використання інформації з метою подальшого запобігання злочинам. Тим більше, що це відповідає п. 10 ст. 20 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах [4].

6. Відповідно до ст. 571 КПК України «слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії виконуються членами спільної слідчої групи тієї держави, на території якої вони проводяться» [3]. Координацію діяльності членів групи здійснює ініціатор створення спільної слідчої групи або один з її членів.

Підсумовуючи, підкреслимо, що інститут спільних розслідувань займає особливе місце в правовому механізмі протидії транскордонній злочинній діяльності. По-перше, він продемонстрував свою ефективність в країнах Європи в умовах транснаціоналізації злочинності. По-друге, Україні, очевидно, слід використовувати практичні напрацювання, які продемонстрували свою дієвість та мають позитивну історію успіху в антикримінальній діяльності. Їх приклади опубліковані нами раніше [7]. У доступній для огляду перспективі це дозволить органічно застосовувати інструменти, передбачені Угодою про співробітництво між Україною та Європолом, що прогнозовано заощадить часовий, організаційний та інші ресурси і підвищить ефективність системи протидії транскордонній злочинності. Разом з тим, незважаючи на явні переваги, практика спільних розслідувань не є поширеною через низку причин. Це обумовлено, наприклад, небажанням допускати іноземців - членів JIT у внутрішньовідомчі питання, по-друге, відмінностями в законодавстві, по-третє, з організаційно-фінансовими труднощами, вирішення яких не передбачено бюджетом.

7. Одним з найважливіших чинників ефективного співробітництва правоохоронних органів різних (особливо суміжних) держав, на наш погляд, є

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

їх інтероперабельність. В контексті даної роботи ми розглядаємо **інтероперабельність** як здатність правоохоронних систем різних держав, що виконують однакові (або споріднені) функції, до ефективної транскордонної взаємодії і функціонування. Очевидною, наприклад, є інтероперабельність прикордонних органів держав, що входять в ЄС. У цьому контексті ми розглядаємо цю властивість органів досудового розслідування як визначальний чинник ефективності міжнародного механізму спільного розслідування.

Отже, актуальним питанням сучасного порядку денного є розробка алгоритму організації та проведенні спільних міжнародних розслідувань за участю органів досудового розслідування України.

Список використаних джерел:

1. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво. Угоду ратифіковано Законом України від 12.07.2017 № 2129-VIII.

2. Council Decision 2008/615/JHA of 23 June 2008 on the stepping up of cross-border cooperation, particularly in combating terrorism and cross-border crime.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року. № 4651-VI.

4. Second Additional Protocol to the European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters. Strasbourg. 08 Nov. 2001.

5. Council Resolution on a Model Agreement for setting up a Joint Investigation Team (JIT). 2017/C 18/01.

6. Joint Investigation Teams: Practical Guide. Council of the European Union. 14 February 2017. 40 p.

7. Филиппов С.А. Совместные следственные группы как эффективный инструмент противодействия трансграничной преступности. Jurnalul juridic național: teorie și practică. 2018. № 4-1 (32). С. 133-137.

ПРЕЦЕДЕНТ ЯК ДЖЕРЕЛО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

Фріс П.А.,

*доктор юридичних наук, професор
Заслужений діяч науки і техніки України
Академік АН ВО України*

Козич І.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент
м.Івано-Франківськ, Україна*

Будучи, як юрист, сформованим у радянській системі юридичної освіти, автор тривалий час не замислювався над питанням про джерела кримінального права, вважаючи, що нормативний акт є найдосконалішим його джерелом. Радянська теорія кримінального права не визнавала прецедент о скільки вбачала в ньому загрозу посягання на верховенство власної диктатури, у тому числі в можливостях впливати на судові рішення в кримінальних справах. Прецедент влада ототожнювала із судовим свавіллям, яким визнавалось усе, що не перебувало в кордонах «генеральної лінії партії».

Разом із цим реально прецедент існував, да і не тільки існував, а і фактично перебував «під охороною» судових органів. Правда, щоб бути чесним слід зазначити, що «радянський прецедент», як і усе радянське, був своєрідним, не тим класичним, який існує в англо-саксонській правовій родині. Радянській судовий прецедент був спрямований на забезпечення єдності правозастосування у тому його розумінні, яке відповідало пануючій ідеології.

Це забезпечувалось через обов'язковість врахування в діяльності усіх судів СРСР рішень Пленуму Верховного суду СРСР, а у союзних республіках – рішень пленумів їх Верховних судів. Однак на практиці це мало більш розширене застосування при якому обов'язковими, фактично, були також рішення колегії з кримінальних справ Верховного суду по конкретним кримінальним справам, які розглядалися нею або в касаційному порядку, або в порядку нагляду.

На сьогоднішній день виникає ряд питань:

а). чи потрібен прецедент національній правовій системі?

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
б). чи існує в Україні сьогодні прецедент?

Відповідаючи на перше питання слід зазначити, що і як науковець і як практик вважаю прецедент *необхідним* джерелом права. Це обумовлюється рядом обставин серед яких слід назвати: необхідність забезпечення єдності правозастосування, обмеження свавілля законодавчої влади у питаннях правотворення.¹

Як відомо, українська система права належить до континентальної системи, яка заснована на римській правовій традиції в якій закон займав пануюче місце. В англо-саксонській правовій сім'ї основним є саме судовий прецедент (хоча закон існує поруч з ним).

У чому ж різниця?

Закон розрахований на регуляцію типових ситуацій тоді як прецедент конкретний – регулює індивідуальну ситуацію з її характерними рисами і ознаками.

Так що є кращим? Напевне ні те ні друге. Кожна з цих форм має свою позитивні і негативні якості. Закон заснований переважно на дедукції, а прецедент на індукції. Тому закон мусить бути лаконічним у формулюванні, щоб була можливість інтерпретацій фактів — підведення їх під норму. Прецедент же навпаки — містить деталізовані формулювання норми, які несформульовані у вигляді дефініцій, а розлиті по тексту рішення і екстрагуються спеціалістами з правозастосування. Отже, закон — інформативно економний, але неточний у правозастосуванні, а прецедент точно описує регульовану ситуацію, але дуже неекономний щодо юридичної техніки. (А. Ю. Малєєв).

Аналіз переваг та вад обидвох систем призводить до висновку про необхідність запровадження гнучкою системи джерел, яка поєднувала б елементи статутного та прецедентного права. У такій системі закону (статуту)

¹ Немає сенсу доводити, що рівень законодавчого свавілля, пов'язаного з агрованою оцінкою можливостей кримінально-правової боротьби зі злочинністю, перетворив чинний КК України в монстра, який незрозумілий не тільки громадянам, яким він, фактично, адресований і практикам, які повинні його застосовувати, а і науковцям, у тому числі авторам його первинної редакції.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
відводилась би роль регуляції фундаментальних питань, а прецедент би здійснював регуляцію на рівні індивідуальних типових актів поведінки.

Відповідаючи на друге питання, теж слід дати позитивну відповідь.

Почнемо з того, що *фактично, прецедент вже існує в українській правовій системі.*

Судовий прецедент **ОФІЦІЙНО** існує у нас починаючи з 2006 року, з моменту прийняття Закону України № 3477-IV від 23.02.2006 р «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». У ст. 17 названого закону прямо вказано на те, що: «... Суди застосовують при розгляді справ Конвенцію (995_004) та практику Суду як джерело права ...».

При цьому, слід особливо звернути увагу на слова «Конвенцію та практику Суду», так як завдяки такій службової частини мови, як союзу «і», застосовуючи принцип буквального тлумачення правової норми, означає, що це пов'язані між собою поняття і представляють одне ціле, невіддільна один від одного. Тобто згідно з цим буквальному визначенням, яке в Законі України, судова практика Європейського суду з прав людини, є прямим похідним, наслідком і складовою частиною Конвенції і не може існувати окремо від Конвенції про захист прав людини і основних свобод, а Конвенція не може існувати і функціонувати без відповідних рішень Європейського суду з прав людини. Додаткові підстави такого твердження міститься і в ст. 19 Конвенції про захист прав людини і основних свобод, де дослівно сказано наступне: «... Для забезпечення дотримання Високими Договірними Сторонами їхніх зобов'язань за Конвенцією та протоколами до неї створюється Європейський суд з прав людини ...».

Тому Європейський суд з прав людини і всі його рішення (практика Суду), як невід'ємна і складова частина Конвенції, має той же статус і силу, що і всі інші положення Конвенції про захист прав людини і основних свобод, яка ратифікована Законом України № 475 / 97-ВР від 17.07.97.

Таким чином, відповідно до вищезазначеного, безпосередньо беручи до уваги ст. 17 Закону України № 3477-IV, Конвенція і практика Суду (саме в цьому конкретному поєднанні), мають силу міжнародного договору, згода на

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
обов'язковість якого було дана Верховною Радою України і які зафіксовані у відповідних статтях Законів України № 475/97-ВР від 17.07.97г. і № 3477-IV від 23.02.2006 р.

Залишається питання про оцінку в якості прецеденту рішень Великої палати Верховного Суду та рішень касаційного кримінального суду по питанням забезпечення єдності застосування кримінального права та рішень по конкретних кримінальних справах.

Вважаємо що і на це питання слід дати позитивну відповідь. Але з деякими зауваженнями. З точки зору теорії кримінального права вони не подібні до прецедентного права, яке існує в країнах англо-саксонської правової сім'ї, де рішення суду *утворює правову норму*, оскільки лише *конкретизує* її шляхом тлумачення, а не *утворює* (деклараторна теорія прецедента)¹.

Одночасно слід зауважити, що ці рішення є орієнтиром для прийняття рішень усіма судами по конкретних справах, як, по великому рахунку, часто подібні між собою. Місцеві та апеляційні суди ніколи не приймуть рішення по кримінальній справі яке суперечить позиції Верховного Суду по подібній кримінальній справі. Таке суперечне рішення одразу буде «запрограмоване» на скасування. Таким чином рішення

в) І останнє - чи потрібний нам класичний судовий прецедент у кримінальному праві?

Впровадження судового прецеденту можливо лише при впровадження *реального* суду присяжних, а не тої пародії на нього, яка передбачена чинним КПК.

Впровадження судового прецеденту у кримінальному праві викличе необхідність вузької спеціалізації. В Америці в рік видається близько 500 томів рішень судів по конкретних справах, що забезпечує єдність правозастосування, а прецедент виступає в якості своєрідного гаранта законності.

¹ Р. Кросс. Прецедент в англійском праве. М., 1985. С. 45— 47

**ДО ПИТАННЯ ПРО ГУМАНІЗАЦІЮ КРИМІНАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ОКРЕМІ КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ**

Шведова Г.А.,

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри загальноправових дисциплін

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Київ, Україна

Як відомо, першою вимогою принципу гуманізму є забезпечення прав людини кримінальним законодавством [1, с. 226]. В зв'язку з цим слід відмітити, що антикорупційна політика держави має багато аспектів. Корупція визнається проблемою соціальною, економічною, політичною, а вже потім правовою [2, с. 305]. В такому випадку політика запровадження виключно правових засобів протидії корупції без врахування соціально-політичної, економічної ситуації в країні не буде мати під собою надійного фундаменту, буде носити тимчасовий характер і може потягнути навіть негативні наслідки. Отже, розглянемо правові засоби протидії корупції. Із них можна виділити два основні блоки:

- ті, що стосуються нормативного регулювання процесу протидії корупції;
- ті, що пов'язані з правовим статусом суб'єктів корупційних відносин.

Продовжуючи цю думку, зазначимо, що питання недосконалості норм діючого антикорупційного законодавства та неефективності їх застосування вважається основною правовою проблемою всього процесу протидії корупції. Шляхи вдосконалення полягають у різних напрямках, зокрема, проведення антикорупційної експертизи всього законодавства України для запобігання подальшому поширенню корупції та декриміналізація діянь невеликої тяжкості, зокрема, такого, як провокація підкупу тощо.

Останнє питання вимагає окремої уваги, адже ряд вчених свого часу дотримувались іншої думки, зокрема, професор В. І. Борисов висловився за збереження норми в Кримінальному кодексі України, що встановлює відповідальність за провокацію хабара [3, с. 144].

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Головна проблема тут полягає у правовій оцінці провокаційних дій службових осіб, у відмежуванні правомірної оперативно-розшукової діяльності в процесі протидії корупції від застосування незаконних засобів у вигляді провокаційних дій з боку працівників правоохоронних органів.

В зв'язку з цим слід звернути увагу на той факт, що не всі працівники правоохоронних органів мають чітке та вірне уявлення про провокацію підкупу як злочину та не завжди вірно кваліфікують дії, що входять до поняття «провокація підкупу»; за таких умов цілком можливе розширення меж своїх законних повноважень з їх боку.

Більше того, деякі спеціалісти, особливо практичні працівники, схиляються думки, що саме у такий спосіб за допомогою провокаційних дій можна досягти найбільш ефективних результатів у процесі боротьби з корупцією. Таким чином тут спрацьовує такий принцип, що для досягнення результату всі засоби прийнятні, тобто мета виправдовує засоби.

Також невирішеною залишається ситуація, коли чинне законодавство визнає правомірними дії, які за своїм характером та суб'єктивним складом можна прирівняти до провокації підкупу. Зокрема, сюди можна віднести проведення контрольованої закупівлі товарів з метою виявлення фактів протиправної діяльності. І тут не можна не погодитись, що за таких обставин працівники правоохоронних органів цілком реально опиняються у вельми провокуючій обстановці [4, с. 160].

Далі слід зазначити, що норма про те, що той, хто дав або одержав неправомірну вигоду у зв'язку з провокацією, не звільняється від кримінальної відповідальності, дає підстави стверджувати, що все ж таки провокація підкупу може виступати засобом протидії корупції, оскільки дозволяє виявляти хабарників і притягувати їх до кримінальної відповідальності. Те, що такий засіб не є законним – це вже інше питання, хоча й не менш важливе. Тобто певний позитивний момент в цьому є. Постає питання: чи не буде доцільним в зв'язку з цим декриміналізувати це діяння або, як висловлюються деякі спеціалісти, – легалізувати метод контрольованої пропозиції підкупу? До цього ж схиляє ще один аргумент про те, що на провокацію скоріше за все піддаються схильні до корупції громадяни, і

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
провокація підкупу виступає для них випробуванням на порядність та законослухняність [4, с. 158-159]. Отже, наведені аргументи дають підстави стверджувати про доцільність і актуальність вирішення питання декриміналізації провокації підкупу для сприяння ефективності антикорупційної діяльності в цілому.

В літературі також висловлюється думка щодо декриміналізації пропозиції неправомірної вигоди з метою зниження рівня корупції, тим самим посиливши зацікавленість хабародавця у викритті хабароодержувача [5, с. 234]. Але ефективність такого заходу у зниженні рівня корупції видається доволі сумнівним, адже це може спонукати до зворотньої реакції і спалаху корупції, доки хабародавець не буде обмежений в можливості пропозиції неправомірної, ознаки суспільної небезпечності якої встановлено і практикою, і теорією кримінально-правових наук. Виникнення зацікавленості в даному випадку слід викликати культуризуючими чинниками, що буде мати більш ефективні наслідки в антикорупційній діяльності.

Поряд з цим посилення на відомий з давніх часів вислів «*corruptio optima pessima*» дозволяє сучасним вченим оцінити високий ступінь суспільної небезпеки підкупу та розбещення, що пов'язано із розкладанням одного суб'єкта іншим. Тут підкреслюється необхідність застосування кримінально-правових заходів не тільки до хабароодержувача, а й до хабародавця, тобто того, хто спокушає підкупом.

Поряд із декриміналізацією «провокації хабара» нещодавно постала проблема декриміналізації «незаконного збагачення», склад злочину якого виник у зв'язку із прийняттям нового антикорупційного законодавства у 2014 році [6].

Із змісту даної норми виходить, що реалізація даної кримінально-правової заборони ускладнюється, по-перше, у зв'язку із існуючим принципом презумпції невинуватості, коли згідно ст. 62 Конституції України ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину, та, по-друге, у зв'язку із недосконалістю забезпечення механізму декларування доходів, коли у службової особи зберігається можливість пояснити з'ясовану

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

невідповідність належних їй майнових цінностей своїм офіційним доходам використанням власних накопичень або накопичень близьких осіб. Але при цьому професор Дудоров О.О. вважає чинну редакцію даної норми при всій її недосконалої радикальним засобом у протидії корупції, з чим не можна не погодитись [7, с. 141].

Отже, прийняття та застосування нових законодавчих норм в цілому пов'язано із необхідністю застосування ряду методів із запобігання корупції, зокрема: розширенням економічних санкцій за корупційні злочини; наданням законодавчої ініціативи громадським організаціям із всеукраїнським статусом, що сприятиме утвердженню принципу гуманізму кримінальної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Книженко О. О. Процес гуманізації кримінальної відповідальності в Україні // Форум права. – 2008. – № 1. – С. 225-228 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2008-1/08koovvu.pdf](http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2008-1/08koovvu.pdf)
2. Мельник М. І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії / Микола Іванович Мельник. – К., 2004. – 400 с.
3. Борисов В. И. Ответственность за преступления коррупционного характера по законодательству Украины / В. И. Борисов // Коррупция: политические, экономические, организационные и правовые проблемы. – М.: Юристъ, 2001. – С. 144–150.
4. Навроцький В. Провокація хабара як можливий спосіб боротьби з корупцією / В. Навроцький // Вісник Академії правових наук. – 1998. – № 4. – С. 157–162.
5. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика / Анатолій Петрович Закалюк. – у 3 кн. – Кн. 1. Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 424 с.
6. Про запобігання корупції: Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII [Електронний ресурс] //

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ**

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>. – 17.10.2018 р.

7. Дудоров О.О. Кримінально-правові аспекти незаконного збагачення // Юридичний науковий електронний журнал. - №1/2017. – С. 129 -142.

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ В ПРАЦЯХ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ**

**ЩОДО ПРОБЛЕМ ВИЗНАЧЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ В
КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНІ УКРАЇНИ**

Бенько А.В.,

Сумський державний університет

Навчально-науковий інститут права

*Науковий керівник – **Бондаренко О. С.** викладач кафедри, к.ю.н*

м. Суми, України

В останні роки корупція дуже зросла у масштабах, через що стала провідним питанням для України. В нашій державі рівень корупції є дуже високим (згідно з доповіддю міжнародної організації Transparency International, яка була опублікована 26 жовтня 2017 року, Україна посіла за рівню корумпованості 134-е місце з 178 країн світу). Визначення факторів, які провокують виникнення корупції є однією із задач, яку необхідно вирішувати під час вивчення сутності такого явища та ефективної боротьби із ним. Корупція як явище має дуже давню історію. Дослідження науковців свідчать про те, що ознаки корупції існували ще при створенні перших органів, які управляли суспільством, до виникнення такого утворення як держава. Можна говорити про те, що аспекти, які передують виникненню корупційної злочинності, являють собою цілу систему різноманітних явищ. Серед таких чинників можна виділити політичні, соціально-економічні, психологічні та моральні.

Що стосується визначення корупційних злочинів у кримінальному законодавстві України, то слід прослідкувати певну історію становлення визначення поняття. Таким чином, вперше, на підставі Закону "Про національне антикорупційне бюро", у статті 45 Кримінального кодексу з'явилася така примітка, яка зазначала, що злочинами, пов'язаними з корупцією відповідно до цього Кодексу, вважаються суспільно небезпечні діяння, передбачені ч.2 ст. 191, ч.2 ст. 262, ч.2 ст. 308, ч.2 ст. 312, ч.2 ст. 313, ч. 2 ст. 320, ч.1 ст. 357, ч.2 ст. 410, у разі їх вчинення шляхом

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

зловживання службовим становищем, а також злочини, передбачені ст. 354, 364, 364-1, 365-2, 368-370 цього Кодексу. Пізніше була прийнята нова редакція, вже на підставі Закону "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції" і в даний час, відповідно до положень Кримінального кодексу, корупційні злочини передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 (якщо злочини стосуються зловживання службовим становищем), 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368 - 369-2 [1].

Необхідно звернути увагу на те, що типи корупційних злочинів та відповідальність за їх вчинення не передбачені в окремому розділі спеціальної частини Кримінального кодексу. Визначення кримінального злочину наведено в примітці до ст. 45 Загальної частини Кримінального кодексу "Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Останнє пояснюється тим, що цей вид злочинів вперше згадується саме в наведеній статті.

Таким чином, незважаючи на актуалізацію антикорупційної діяльності держави, законодавець обирає незвичайний підхід до фіксації такого суспільно небезпечного діяння, що викликає багато обговорень між вченими, оскільки згідно з загальними правилами визначення конкретного злочину повинно бути закріплено виключно Особливою частиною Кримінального кодексу. Більшість дослідників виступають за виділення окремого поняття корупційного злочину. Можна навести думку І. Чубенко, який вважає, що необхідно законодавчо закріпити поняття "корупційні злочини" та внести зміни до Кримінального кодексу України, зокрема до розділу XVII Особливої частини, шляхом розробки нової форми складу злочину - "корупційний злочин" [2].

Типовими ознаками корупційного злочину є:

-корупційний злочин пов'язаний з тим, що суб'єкт злочину використовує своє службове становище, владу, причому особа зловживає своїм становищем, тобто таке діяння суперечить інтересам служби. С цього приводу існують суперечки, наприклад, А. В. Савченко вважає, що такий

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

підхід є обмеженим, до цієї категорії необхідно віднести і злочини, які вчиняються службовою особою з використанням службового становища, адже вчинення таких злочинів взагалі не є можливим без останнього. Це, наприклад, злочини, передбачені ч.2 ст.169, ч. 2 ст.189 КК, та багато інших;

-рівень суспільної небезпечності, за яким можна відмежувати корупційний злочин від корупційних правопорушень. Корупційний злочин створює загрозу заподіяння шкоди, або заподіює шкоду інтересам фізичної особи, юридичної особи, суспільству або державі;

-протиправність такого діяння, адже корупційні злочини передбачені КК;

-караність такого злочину. Санкціями статей передбачаються покарання від штрафу до позбавлення волі на строк до 15 років, характерним є те, що додатковим покаранням є конфіскація майна;

-наявність спеціального суб'єкта вчинення злочину. Так, ЗУ «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2018 року, передбачено, що суб'єктом корупційного злочину є службові особи публічного і приватного права, особи, які надають публічні послуги. Але не виключено, що суб'єктом злочину може бути і загальний суб'єкт;

-суб'єктивна сторона характеризується переважно умислом, але, наприклад, у злочинах, визначених ст. 364, ст.364 з позн.1 і ст. 365 з позн.2 КК, суб'єктивна сторона може бути виражена і в формі умислу, і в формі необережності. Щодо необережності також існують певні суперечки, так як «корупція», що лежить в основі розуміння «корупційного злочину», апріорі передбачає наявність відповідної мети, а таким чином й умисел діяння суб'єкту;

-мета та мотиви, з яких вчиняються корупційні злочини є переважно корисливими, адже передбачають отримання неправомірної вигоди.

Щодо класифікації корупційних злочинів, то, на нашу думку, найбільш доцільним є впорядкування відповідних діянь саме за ступенем суспільної небезпечності: ст.364 з прим.1, ст.357, ст.354, ст.368 з прим.3, ст.369 з прим.2, ст.191, ст.312, ст.320, ст.313, ст.210, ст.364, ст.365-2, ст.369, ст.368, ст.308, ст.262, ст.410.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Але, потрібно підкреслити, що корупційні злочини можна класифікувати за різними критеріями, і погляди науковців з приводу цього є різноманітними. Так, наприклад, можна поділити відповідні злочини на умовно- та безумовно- корупційні. Безумовні - злочини, коли всі ознаки вказують на корупційний характер і визначаються законом. Таким чином, згідно з чинним Кримінальним кодексом, такі корупційні злочини можуть включати: зловживання владою або посадовим становищем (стаття 364); зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (стаття 364-1); перевищення влади чи службових повноважень працівником правоохоронного органу (стаття 365) та багато інших. Умовно корумпований: у складі таких злочинів немає всіх ознак корупції. Суб'єктивна сторона цих злочинів не пов'язана з корисливим або іншим особистим інтересом. До них відносяться злочини, передбачені ст. ст. 206, 210, 211, 157-162, 184, 365, 373, 376, 376 - 1, 426 Кримінального кодексу та ін [3].

Для поділу корупційних злочинів можуть бути обрані інші критерії, такі як: мета (злочини можуть бути скоєні з метою одержання незаконної вигоди, певних переваг або без такої мети); підслідність відповідним органам; склад злочину (матеріальний - ст.191, 364 КК, формальний – ч. 1 ст.210 КК); діяння (одні можуть бути вчинені в результаті дії – ст. 308 Кримінального кодексу, інші через дії чи бездіяльність – ст. 344 Кримінального кодексу) тощо [4].

Погоджуючись з позицією багатьох науковців, щодо необхідності виокремлення корупційних злочинів в окремий розділ Особливої частини Кримінального Кодексу, пропонуємо в цьому розділі зібрати статті, зазначені в Примітці до ст.45 Загальної частини в порядку їх суспільної небезпечності : ст.364 з прим.1, ст.357, ст.354, ст.368 з прим.3, ст.369 з прим.2, ст.191, ст.312, ст.320, ст.313, ст.210, ст.364, ст.365-2, ст.369, ст.368, ст.308, ст.262, ст.410.

Таким чином, необхідно зробити висновок, що визначення корупційного злочину в кримінальному законодавстві має свою специфіку, що породжує велику кількість суперечок з боку науковців. Так, корупційні злочини не мають свого окремого розділу Особливої частини, визначення

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.) надається лише в примітці до ст.45 Загальної частини КК. Корупційними злочинами, відповідно до КК України, вважаються злочини, передбачені ст.ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, атакож злочини, передбачені ст.ст. 210, 354, 364, 364 з прим.1, 365 з прим.2, 368 – 369 з прим.2 цього Кодексу. В підсумку треба відзначити, що протидія корупції великим рахунком залежить від правильного визначення її сутності, а різноманітність точок зору говорить про багатогранність цього явища та необхідність вивчення теоретичної складової питання не лише в сфері юриспруденції, а також в соціології, політології тощо.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Чубенко І. В. Генезис поняття корупції / І. В. Чубенко // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2009. – № 1(87). – С. 113–117.
3. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні в контексті сучасної антикорупційної стратегії: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.08 / Бусол Олена Юріївна. – К., 2015. – С. 119–121.
4. Савченко А. В. Класифікація правопорушень корупційного спрямування / А. В. Савченко // Державна служба в Україні: досвід, проблеми, перспективи: / За заг. ред. проф.-ів Ю. В. Ковбасюка і В. Л. Федоренка; матер. Всеукраїнської науково-практ. конфер. (м. Київ, 24 червня 2015 р.). – К. : Вид-во Ліра-К, 2015. – С. 162–167.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В УКРАЇНІ ТА США

Волощук І.Г.,

Київський національний торговельно-економічний університет, 2 курс

Шведова Г.А.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
м.Київ, Україна*

В Україні вичерпний перелік кримінальних покарань, підстави і порядок їх застосування за порушення прав інтелектуальної власності передбачені Кримінальним кодексом (КК) України. Зокрема стаття 176 КК «Порушення авторського права і суміжних прав» формулює дії, що визнаються злочинами у сфері авторського права і суміжних прав, та передбачає відповідальність за них. Важливою характерною рисою українського кримінального законодавства у сфері інтелектуальної власності є те, що кримінальна відповідальність за порушення авторських прав настає тільки тоді, коли правовласнику завданасуттєва матеріальна шкода. Так, Кримінальним кодексом України передбаченонастання кримінальної відповідальності у випадку заподіяння шкоди у значному, великому або особливо великому розмірі.[1] Тобто, не вважаються злочином дії, які порушують особисті немайнові права суб'єктів авторського права і суміжних прав. А злочин вважається закінченим з моменту настання матеріальної шкоди у значному розмірі.

Важливо зазначити, що поняття «суміжні права» не відоме законодавству багатьох країн. Зокрема у США воно охоплюється поняттям «авторське право».[1]. У цій державі кримінальні санкції за порушення авторського права передбачені у положеннях Закону про авторське право 1976 р. (Copyright Act) і Закону про авторське право у цифрову епоху 1998 р. (Digital Millennium Copyright Act), які є частиною Кодексу законів США. Спільними умовами настання кримінальної відповідальності, аналізуючи відповідне законодавство України та США, за злочини у сфері авторського права є заподіяння правопорушенням матеріальної шкоди у значних

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

розмірах та фактор рецидивізму. Та існує відмінність у розумінні істини, що оскільки збитки, заподіяні несанкціонованим поширенням творів, які охороняються авторським правом, мають досить великі розміри, то незалежно від того, чи стягує особа, яка вчиняє піратство плату за свої копії чи роздає їх безкоштовно (як це буває у випадках піратського зловживання в мережі Інтернет) навмисний характер правопорушень є настільки значним, що за їх вчинення настає кримінальна відповідальність. Хоча у США комерційна вигода чи приватна фінансова користь не є умовою настання кримінальної відповідальності, доказ наявності таких мотивів є обставиною, що обтяжує вину та збільшує розміри можливих мінімальних покарань.[2] Відомо, що за Кримінальним Кодексом України у сфері порушення прав інтелектуальної власності не відбувається посилення покарання за умови, що авторське право було порушене навмисно. Водночас за Кодексом Законів США, передбачені різні санкції щодо порушників, які діяли у комерційних цілях (позбавлення волі на строк до п'яти років та (або) штраф у розмірі до 250000 дол. США (для юридичних осіб – до 500000 дол. США), та тих, що не переслідували комерційної мети (позбавлення волі на строк до трьох років та (або) штраф у розмірі до 250000 дол. США (для юридичних осіб – до 500000 дол. США).[3] Додатково законодавство США передбачає, що для обвинувачення у скоєнні злочину всфері авторського права повинно існувати умова, що кількість неправомірних примірників твору перевищує граничний поріг, передбачений для певного виду злочину. Тому існує необхідність внесення зміни у КК України з метою передбачення таких норм. Та все ж Україна на шляху до вдосконалення власного законодавства. У США в Законі про авторське право у цифрову епоху існує стаття 1204, що передбачає кримінальні санкції за обхід технічних засобів захисту авторського права. Положення цього закону були запозичені з Договору ВОІВ про авторське право 1996 р. Таким чином, з метою виконання діючих міжнародних зобов'язань (Бернська Конвенція) у нашій державі відбулося внесення змін до редакції ч.1 статті 176 КК України і з'явився термін «кардшейрінг», що означає забезпечення у будь-якій формі та в будь-який спосіб доступу до програми (передачі) організації мовлення,

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

доступ до якої обмежений суб'єктом авторського права і (або) суміжних прав застосуванням технічних засобів захисту (абонентська карта, код тощо), в обхід таких технічних засобів захисту, в результаті чого зазначена програма (передача) може бути сприйнята або в інший спосіб доступна без застосування технічних засобів захисту [4]. Станом на сьогодні кардшейрінг, як і інші, з невичерпаного переліку дій, що вважаються злочином проти авторського права та суміжних прав, зазначенні у статті 176 КК України, караються штрафом, розмір якого у грошовому еквіваленті становить суму від 3 400 до 17 000 грн. або виправними роботами на строк до двох років або позбавленням волі на той самий строк. Підкреслимо, що суттєвим недоліком системи захисту прав інтелектуальної власності (у тому числі авторського права) сьогодні слід визнати недостатню ефективність санкцій за їх порушення.[5] Тому слід розуміти, що підвищення ефективності розв'язання складної проблеми порушень авторського права в Україні, враховуючи євроінтеграційні прагнення української держави, залежить від розробки і впровадження єдиної державної стратегії, у рамках якої має відбутися поєднання системних та координованих зусиль фахівцівзаконодавчої, науково-інтелектуальної, правоохоронної та державно-управлінської сфери. Відомо, що США є лідером зі застосування кримінальних покарань за злочини проти інтелектуальної власності. Вивчення їхнього досвіду у цій важливій сфері, законодавче та практичне його використання сприятиме удосконаленню національної системи охорони авторського та суміжного права.

Список використаних джерел:

1. ВіраВалле, Кримінальна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності (Законодавство України та міжнародна практика) – 2013. Режим доступу: <http://www.academia.edu/20197747/>
2. Володимир Дроб'язко, Кримінальна відповідальність за порушення авторського права в США – 2011. Режим доступу: ftp://ftp.s43.freehost.com.ua/2011_2/7.PDF

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

3. Brian T. Yeh, Intellectual Property Rights Violations: Federal Civil Remedies and Criminal Penalties Related to Copyrights, Trademarks, Patents, and Trade Secrets – 2016. Режим доступу: <https://copyrightalliance.org/wp-content/uploads/2016/09/RL34109.pdf>

4. Перелік термінів до Закону України «Про авторське право та суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-XII . Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/term/ru/38229:60271>

5. Криволапов Б. М., Тесленко Н. В. Порушення авторського права як актуальна проблема для України – 2016. Режим доступу : <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2613/2320>.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВВЕДЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ

Герман Христина Михайлівна

III курс, група Юс-2016

Керівник: кандидат юридичних наук, доцент

Острогляд Олександр Васильович

Університет Короля Данила

м.Івано-Франківськ, Україна

У ст.1 ЗУ «Про оборону України» сказано, воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення національної безпеки, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень[2].

У ст.2 ЗУ «Про правовий режим воєнного стану» зазначається, що правовою основою введення воєнного стану є Конституція України, цей Закон та указ Президента України про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях, затверджений Верховною Радою України[3].

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

У ч.20 ст.106 Конституції України сказано, що Президент України приймає відповідно до закону рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України[5].

Згідно з оприлюдненим на сайті Верховної Ради законом, воєнний стан вводиться від 14:00 26 листопада строком на 30 діб до 26 грудня 2018 року.[1].

Відповідно до ч.13У Про затвердження Указу Президента України "Про введення воєнного стану в Україні" воєнний стан вводиться в Вінницькій, Луганській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Харківській, Чернігівській, а також Донецькій, Запорізькій, Херсонській областях та внутрішніх водах України Азово-Керченської акваторії[4].

У ч.1 ст.8 ЗУ «Про правовий режим воєнного стану» сказано, що в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військово командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, певні заходи правового режиму воєнного стану[3].

Під час воєнного стану В Україні продовжує діяти КК України 2001 року в чинній редакції.

Дев'ятнадцять військових злочинів отримують передбачену статтями Особливої частини КК України кваліфікуючу ознаку – вчинення їх «в умовах воєнного стану» (ч. 4 ст. 402, ч. 3 ст. 403, ч. 4 ст. 404, ч. 4 ст. 405, ч. 5 ст. 407, ч. 4 ст. 408, ч. 4 ст. 409, ч. 4 ст. 410, ч. 4 ст. 411, ч. 3 ст. 413, ч. 3 ст. 418, ч. 3 ст. 419, ч. 3 ст. 420, ч. 3 ст. 421, ч. 4 ст. 425, ч. 4 ст. 426, ч. 5 ст. 426-1, ч. 3 ст. 428, ч. 2 ст. 435 КК). При цьому КК визначає в якості кваліфікуючої ознаки вчинення цих злочинів не в місцевостях, де запроваджено воєнний стан, а саме в умовах воєнного стану. Це означає, що

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

така кваліфікуюча ознака буде наявна в діяннях суб'єктів згаданих злочинів незалежно від того, чи вчинили вони відповідні злочини на тих територіях України, де оголошено воєнний стан, чи на тих територіях, де воєнний стан не оголошено. Більше того, така кваліфікуюча ознака повинна ставитися їм у вину навіть й у випадках вчинення ними відповідного злочину за межами України. Інакше кажучи, суб'єкти військових злочинів (ч. 2 ст. 401 КК) незалежно від місця їх знаходження, під час дії військового стану навіть на обмеженій частині території України знаходяться в умовах воєнного стану.

При цьому слід мати на увазі, що й указ Президента про введення воєнного стану, й закон про його затвердження мають бути належним чином доведені до відома населення загалом. Військовослужбовцям же, як спеціальним суб'єктам військових злочинів вони мають бути доведені до відома ще у спеціальному порядку, встановленому в Збройних Силах України та інших військових формуваннях. За таких умов умислом особи буде охоплюватися, що вона вчиняє злочин саме в умовах воєнного стану.

Після спливу визначеного строку воєнного стану або його дострокового скасування названа кваліфікуюча ознака не може виключатися зі складу злочину, вчиненого під час воєнного стану. Тобто, позаяк наявність передбачених законом ознак складу злочину встановлюється у діянні на час його вчинення, то й після закінчення воєнного часу вказана кваліфікуюча ознака не може виключатися із формули кваліфікації. Тому й після закінчення воєнного стану особи, які вчинили відповідні злочини під час нього, підлягатимуть кримінальній відповідальності за кваліфіковані склади цих злочинів.

Оскільки вчинення злочину в умовах воєнного стану передбачається як кваліфікуюча ознака військових злочинів і в жодному із них не є ознакою основного складу, то припинення воєнного стану не може розцінюватися як зміна обстановки, що тягне за собою втрату суспільної небезпечності злочину або особи, що його вчинила (ст. 48 КК). Закон вважає такі діяння злочинами навіть і при вчиненні їх у мирний час. Тому припинення воєнного стану, безумовно, свідчитиме про зниження суспільної небезпеки подібних діянь, але вчинюваних вже після закінчення воєнного стану. Проте не свідчитиме про

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
втрату суспільної небезпеки тих, що були вчинені під час нього. Та й, зрештою, під передумову звільнення за ст. 48 КК можуть підпадати лише два злочини, щодо яких вчинення в умовах воєнного стану є кваліфікуючою ознакою, – передбачені ч. 3 ст. 413 і ч. 3 ст. 421 КК[6].

Отже, воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення національної безпеки, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень[2].

У ст.2 ЗУ «Про правовий режим воєнного стану» зазначається, що правовою основою введення воєнного стану є Конституція України, цей Закон та указ Президента України про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях, затверджений Верховною Радою України[3].

Згідно з оприлюдненим на сайті Верховної Ради законом, воєнний стан вводиться від 14:00 26 листопада строком на 30 діб до 26 грудня 2018 року. [1].

Під час воєнного стану в Україні продовжує діяти КК України 2001 року в чинній редакції.

У КК України дев'ятнадцять військових злочинів отримають передбачену статтями Особливої частини КК України кваліфікуючу ознаку – вчинення їх «в умовах воєнного стану».

Оскільки вчинення злочину в умовах воєнного стану передбачається як кваліфікуюча ознака військових злочинів і в жодному із них не є ознакою основного складу, то припинення воєнного стану не може розцінюватися як зміна обстановки, що тягне за собою втрату суспільної небезпечності злочину або особи, що його вчинила [6].

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Список використаних джерел:

1. Воєнний стан: що саме змінюється для українців та які права "залізною" зберігаються. Інтернет ресурс - <https://www.unian.ua/society/10353894-voennyi-stand-shcho-same-zminyuyetsya-dlya-ukrajinciv-ta-yaki-prava-zalizno-zberigayutsya.html>
2. Закон України «Про оборону України» від 06.12.1991. Інтернет ресурс - <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>
3. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015. Інтернет ресурс - <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
4. Закон України Про затвердження Указу Президента України "Про введення воєнного стану в Україні" від 26.11.2018. Інтернет ресурс - <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2630-19>
5. Конституцій України від 28.06.1996. Інтернет ресурс - <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
6. Стаття Юрія Пономаренка «Деякі кримінально-правові наслідки введення воєнного стану в Україні» від 27 листопад, опублікована о 09:44 Інтернет ресурс - <https://www.facebook.com/yu.a.ponomarenko/posts/931256633738291>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ НА МІЖНАРОДНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Діденко Д.Ш.,

*студентка, Київський національний торговельно-економічний
університет,*

*Науковий керівник: Шведова Г.Л., к.ю.н. доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін КНТЕУ
м. Київ, Україна*

На сьогоднішній день невпинно росте кількість випадків торгівлі людьми. Це соціально негативне явище вирізняється великою зухвалістю, безпринципністю та тяжкими наслідками, що змушує говорити про нього як про глобальну проблему людства.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

В Україні проблема торгівлі людьми особливо гострою стала на початку 90-х років минулого століття внаслідок відкриття кордонів та можливостей вільного виїзду до інших країн, ускладнення соціально – економічних умов, розвитку секс – індустрії в економічно розвинутих країнах [1].

Згідно з офіційною інформацією, станом на 15.09.2017 року Мінсоцполітики статус особи постраждалої від торгівлі людьми присвоєно 143 особам [2].

Були порушені основоположні та невід’ємні права людини, такі як:

- право особи на свободу та безпеку особи і свободу пересування;
- право особи на честь, гідність;
- право на вільний доступ особи до інформації, на охорону здоров’я та інші базові конституційні права людини.

Тому саме на державу покладено обов’язок на національному та міжнародному рівні створити таку систему заходів протидії торгівлі людьми, яка забезпечувала би максимальний захист прав та свобод кожної людини.

Діяльність України щодо запобігання торгівлі людьми на міжнародному рівні спрямована на співпрацю держав-учасниць ООН на основі положень прийнятих конвенцій, угод та інших багатосторонніх міжнародних актів. Зокрема така співпраця включає в себе:

1) обмін оперативною, криміналістичною, статистичною й іншою інформацією, у тому числі відомостями про злочини, що готуються чи скоєні, легалізації доходів від цих діянь і причетних до них фізичних або юридичних осіб;

2) планування і здійснення скоординованих оперативно-розшукових і профілактичних заходів;

3) обмін нормативними правовими актами, публікаціями і науково-методичними матеріалами;

4) обмін досвідом роботи, проведення робочих зустрічей, консультацій, нарад, практичних конференцій і семінарів, а також спільних наукових досліджень;

5) розробка і здійснення узгоджених заходів щодо попередження і припинення використання мережі Інтернет в цілях торгівлі людьми;

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

б) розробка і впровадження нових методів соціальної і медичної реабілітації жертв торгівлі людьми, особливо жінок і дітей [3].

Цей перелік досить широко розкриває сутність міжнародного співробітництва щодо запобігання торгівлі людьми.

Серйозною проблемою було й залишається питання удосконалення державної політики щодо захисту прав потерпілої від торгівлі людьми.

Саме тому Міністерством внутрішніх справ України був розроблений План заходів щодо організації виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393-р «Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року».

Цей план спрямований на протидію торгівлі людьми та рабству, створення ефективної системи протидії усім формам торгівлі людьми та рабства.

В рамках даного проекту було здійснено низку заходів. З метою підвищення обізнаності населення та запобігання торгівлі людьми Міжнародна організація міграції 28 липня 2017 року запустила оновлений сайт Національної безоплатної гарячої лінії з протидії торгівлі людьми та консультації мігрантів. Зазначений сайт попереджає про загрози торгівлі людьми та інформує про правила безпечної міграції. На офіційних сторінках МВС та ЦОВВ діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ в межах компетенції постійно проводиться інформаційні кампанії щодо можливих ризиків потрапляння в ситуації насильства, торгівлі людьми та можливості отримання постраждалими від гендерного насильства та торгівлі людьми комплексної допомоги [2].

Відповідно до Закону України «Про протидію торгівлі людьми» особи, які постраждали від торгівлі людьми, мають право на отримання медичної, психологічної, правової та іншої допомоги незалежно від місця проживання; на виплату одноразової матеріальної допомоги; відшкодування моральної та матеріальної шкоди за рахунок осіб, які її заподіяли, у порядку, встановленому Цивільним кодексом України [4].

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

При Міністерстві юстиції створені центри безоплатної юридичної допомоги для жертв торгівлі людьми. За перше півріччя цього року державну допомогу там надали 122 особам. Минулого року Україна перемістилася у звіті про торгівлю людьми Державного департаменту США на вищий рівень – у другу групу. Це означає, що Україна поки ще входить до числа країн, які не повністю відповідають мінімальним стандартам у сфері надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми, але докладають значних зусиль, щоб покращити становище [5].

Поряд з позитивними статистичними даними існують і негативні аспекти. «Україна відстає в тому, щоб ті, хто займається торгівлею людьми, відповідали за свої злочини. У минулому році суди засудили тільки 23 особи за ці злочини, і тільки 7 із них сіли в тюрму», – наголосив директор офісу підтримки демократії та врядування регіонального офісу USAID в Україні та Білорусі ТомасВайт [5].

З урахуванням зазначеного, можна зробити висновок, що діяльність України на національному та міжнародному рівні щодо протидії торгівлі людьми за останні 5 років значно покращилась, стала більш дієвою, різноплановою та спрямованою не тільки на запобігання та розкриття злочинів, але й на відшкодування збитків та захист порушеного права людини.

Розроблений механізм співпраці органів виконавчої влади хоча і є ефективним, але потребує певного допрацювання. Зокрема, одним з головних заходів запобігання торгівлі людьми є своєчасне інформування щодо загроз різних груп населення, починаючи від дітей шкільного віку, закінчуючи населенням пенсійного віку. Не менш важливим є покращення статистики розкриття злочинів за ст. 149 Кримінального кодексу України. Створений механізм реалізації права на виплату матеріальної допомоги та отримання інших видів допомоги, відшкодування шкоди особами, якими її було завдано, є переважно затягнутим та складним з точки зору звичайного громадянина.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2012 р. № 90-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
2. Звіт про стан виконання у III кварталі 2017 року Плану заходів Міністерства внутрішніх справ України щодо організації виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393-р «Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року», затвердженого 24 березня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hro.org.ua/files/docs/1508438981.pdf>.
3. Угода про співробітництво держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав у боротьбі з торгівлею людьми, органами та тканинами людини від 25 листопада 2005 р. / Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
4. Закон України «Про протидію торгівлі людьми» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
5. Торгівля людьми: як Україна протидіє їй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/torhivlia-liudmy-ukrajina/29538761.html>.

**ЗАКОНОДАВЧЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ ОКРЕМОЇ ДУМКИ
СУДДІ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ**

Жидков Владислав Олександрович,

Шаварин Андрій Тарасович

*студенти 2 курсу магістратури факультету прокуратури та
слідства (кримінальна юстиція)*

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: к.ю.н., доцент

кафедри кримінального процесу Національного університету

*«Одеська юридична академія» **Гуртієва Л. М.***

м. Одеса, Україна

Актуальність наукового дослідження інституту окремої думки судді полягає в тому, що процесуальні кодекси, а саме: Кримінальний процесуальний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України та вітчизняна доктрина майже не приділяють уваги такому правовому інституту як окрема думка. В кодексах міститься лише кілька положень, якими закріплюється право судді, незгодного з рішенням, ухваленим колегіально, висловити та оприлюднити окрему думку. Даний інститут дає можливість показати особливості обставин розгляду справи, які не можна побачити в самому рішенні[7].

Вивченням наукової проблематики із даного питання займалися такі вчені, як: А.В. Мурзановська, В. Є. Мармазов, Л.М. Гуртієва, О. В. Капліна, В.Д. Найфлейш, О.С. Бісюк, О.В. Ігнатюк, Х. Р. Тайлієва, О. С. Чередніченко, Г.В. Фазикош та ін., що переконливо свідчить про важливість даного інституту та вказує на необхідність додаткової актуалізації наукових пошуків у цій сфері.

Зокрема, Л.М. Гуртієва слушно зазначає, що окрема думка судді (ч. 3 ст. 375 КПК, ч. 4 ст. 391 КПК) не є судовим рішенням, оскільки не має загальнообов'язкового характеру, не оголошується в судовому засіданні, не є юридичним фактом, який породжує, змінює або припиняє кримінально-процесуальні відносини (тобто судова думка не пов'язана з рухом кримінального провадження) [6, с. 119].

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Щоб з'ясувати, чи є окрема думка судді видом судового рішення, необхідно здійснити аналіз поняття «судове рішення» та ознак, які йому властиві.

Х. Р. Тайлієва виділяє наступні ознаки судових рішень:

- виникають як наслідок кримінально-правового спору сторони обвинувачення та захисту;
- в них від імені України здійснюється індивідуальне регулювання суспільних відносин, створюється правова основа для функціонування відповідних матеріальних і процесуальних правових норм, які застосовуються судом у кримінальному процесі;
- ухвалюються виключно судами на основі норм кримінального процесуального права та ряду інших галузей права;
- їх юридична сила, як правило, поширюється виключно на учасників спору;
- є засобом реалізації норм матеріального права, насамперед, закону України про кримінальну відповідальність (кримінального закону);
- їх структура і порядок ухвалення чітко визначені в кримінальному процесуальному законодавстві;
- мають державно-владний характер, є обов'язковими для виконання усіма суб'єктами, яким вони адресовані;
- наділені законною силою, тобто є стабільними та такими, обов'язковість виконання яких забезпечена законом;
- є виключними, тобто їх неможливо повторно ініціювати та ухвалити, повторно розглянути справу, в якій постановлене відповідне рішення, без його скасування;
- мають преюдиціальний характер: факти, встановлені під час розгляду кримінальної справи і закріплені у вироку, ухвалі чи постанові суду, повторно в іншій справі (цивільній, адміністративній, кримінальній справі), не встановлюються. Преюдиціальність (від. лат. *praesudicium*) – правило, згідно з яким суд, щовині рішення, після того як це рішення набуло чинності (законної сили), не має права знову встановлювати факти або правовідносини, стосовно яких воно було винесено [8, с. 28-29].

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

У Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод вказується: «Якщо рішення у справі повністю або частково не виражає одностайної думки суддів, кожний суддя має право викласти окрему думку» [1, ст. 45]. У Регламенті Міжнародного суду ООН йдеться наступне: «Кожний суддя може, якщо побажає, додати до рішення виклад своєї окремої думки як при незгоді, так і при згоді з думкою більшості» [2, ст. 95 §2]. У регламенті Європейського суду з прав людини закріплено наступну норму: «Будь-який суддя, що брав участь у розгляді справи, має право додати до рішення або свою окрему думку, що збігається чи розходиться з рішенням, або просто констатацію своєї незгоди» [3, правило 74 § 2].

Якщо звернутися до національного законодавства, то КПК у положеннях ч. 3 ст. 375, ч. 4 ст. 391, ч. 5 ст. 434², та ряді інших регулює лише деякі окремі аспекти інституту окремої думки [4]. Але для цього не виділяється якась конкретна норма, а навпаки, питання, що стосуються окремої думки розкидані по всьому кодексу, а тому для чіткого розуміння даного інституту необхідно провести ґрунтовний аналіз усього КПК [5, с. 35].

Тому, для більш чіткого розуміння інституту окремої думки в кримінальному процесуальному праві необхідно звернутися до міжнародної практики.

Сьогодні практика написання окремих думок є дуже поширеною в США. Все менше стає рішень, які ухвалені без окремих думок. Так, у 2005-2006 рр. у США лише 45% рішень ухвалювалися одностайно, 55% – з окремою думкою. Наступним складом суду (2008-2009 рр.) лише 19% рішень ухвалювалися одностайно, без окремих думок. Сучасні правники висловлюють думку, що якщо рішення Верховного Суду США було ухвалене без окремої думки, то це процесуальний «промах», постріл вхолосту, тобто така справа є юридично нескладною і взагалі не мала розглядатися в суді такого рівня (не спрацювали фільтри) [7].

Окремі думки мають складатися щодо найбільш принципівих питань. Помилки, описки, розходження стосовно незначних процесуальних питань не є приводом для написання окремої думки. В Єдиному державному реєстрі судових рішень за номером справи можна побачити окрему думку, але для

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
цього потрібно здійснити відповідний пошук. Окрема думка має публікуватися одночасно з рішенням. В тексті рішення має бути зазначено про наявність окремої думки. Це буде запобіжником ситуаціям, коли суддя пише окрему думку, побачивши негативну реакцію преси чи суспільства на ухвалене рішення, «страхується» окремими думками щодо складних рішень, побоюючись Вищої ради правосуддя чи оскарження в Європейському суді з прав людини [7].

Здійснивши аналіз законодавчого врегулювання інституту окремі думки судді в різних правових сім'ях прагнемо висловити власну точку зору, яка полягає в тому, що на нашу думку, окрема думка судді не є видом судового рішення. Робимо такий висновок насамперед через те, що їй не властиві ті загальнообов'язкові ознаки, які притаманні судовим рішенням (а це, в першу чергу, обов'язковість виконання судового рішення та настання відповідальності за його невиконання).

Отже, дослідивши правову природу інституту окремої думки судді, можна зробити висновок, що хоча вона і не є видом судового рішення (з вищенаведених причин), проте відіграє важливу роль в кримінальному судочинстві України, підвищуючи якість судових рішень, а також збільшуючи довіру суспільства та професійної спільноти до правосуддя загалом.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс]. – 1950. — Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Регламент Міжнародного Суду ООН [Електронний ресурс]. – 1978. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_h85/page2.
3. Регламент суду [Електронний ресурс]. – 1998. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/980_067.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/para3191#n3191>.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

5. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 2 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – 768с.

6. Гуртієва Л. М. Правова природа та поняття судового рішення у кримінальному провадженні України / Л. М. Гуртієва. // Правова держава. – 2016. – №22. – С. 116–120.

7. Кібенко О. Окрема думка судді Верховного Суду – диверсія чи героїчний вчинок? [Електронний ресурс] / Олена Кібенко // Юридична газета. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:<http://yurgazeta.com/publications/practice/inshe/okrema-dumka-suddi-verhovnogo-sudu--diversiya-chi-geroyichniy-vchinok.html>.

8. Тайлієва Х. Р. Судові рішення у кримінальному процесі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 Київ, 2016. – 211с

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СПІВУЧАСНИКІВ

Литвин Ю.В.,

студентки 2 курсу 13 групи

Факультет міжнародної торгівлі та права

Київський національний торговельно-економічний університет

Науковий керівник: Шведова Г.А.

Доцент кафедри загальноправових дисциплін

м. Київ, Україна

Питання кримінальної відповідальності співучасників є надзвичайно важливим та потребує значної уваги. Дане питання є одним із найскладніших у теорії кримінального права та впродовж століть не знаходить свого консенсуального вирішення. Актуальність питання сьогодні відіграє все більш значущу роль в контексті розвитку національного кримінального права.

Положення ч. 1 ст. 2 КК визначає, що підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
містить склад злочину, передбаченого КК, поширюється і на випадки вчинення злочину у співучасті [1]. Отже, слід сказати, що співучасть як одна з форм злочинної діяльності не створює будь-яких особливих підстав кримінальної відповідальності. І регулюється дана злочинна діяльність відповідними статтями Кодексу. Аналізуючи положення Кодексу, можна зауважити, що межі відповідальності співучасників визначаються характером і ступенем участі кожного з них у вчиненому злочині, які, у свою чергу, обумовлюються виконуваною функцією (роллю), усвідомленням характеру дій інших співучасників та рядом інших обставин. Відповідно, кожний співучасник відповідає за спільно вчинений злочин у межах індивідуальної відповідальності, зокрема у межах вчинених ним дій і усвідомлення них [2].

Варто відзначити, що при встановленні специфіки юридичної підстави відповідальності співучасника злочину належить враховувати багато факторів. Так, на думку С.О. Єфремова, співучасть не породжує якоїсь особливої підстави кримінальної відповідальності співучасника, відмінної від тієї, на якій ґрунтується відповідальність особи, котра вчинила злочин одноосібно. Вона, зокрема, не заперечує один із основоположних принципів кримінального права - принцип особистої відповідальності. Суб'єктом такої відповідальності є окрема особа – співучасник злочину [5]. Можна погодитись з тим твердженням, що діяння, за вчинення якого несе відповідальність співучасник, становить у кримінально-правовому сенсі окремий різновид злочину, а також відзначити, що вчинюваний співучасником злочин як прояв вольової поведінки становить завершене діяння, а саме повноцінний вчинок. Відповідно, він має цілком конкретні суб'єктивні передумови, закладені у потребах, інтересах суб'єкта, а його особливість має вираження і в об'єктивній площині і зумовлюється як характером виконуваної співучасником функції, так і зовнішніми умовами їх реалізації [4].

Специфіка злочину, що його скоює співучасник, полягає у тому, що цей злочин одночасно становить окрему форму участі у злочині, здійснюваному спільно із іншими співучасниками, іншими словами, є часткою того, що визначається законом як співучасть у злочині. Тому юридичну підставу

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
Відповідальності співучасника можна назвати складом участі у спільно вчинюваному злочині або складом злочину, вчинюваного співучасником.

На нашу думку, при характеристиці складу злочину, вчинюваного співучасником, важливо виходити із потреби одноманітного підходу до визначення структури складу злочину, переліку та назвознак, що можуть використовуватися у ньому, незалежно від того, який злочин він характеризує – що може бути вчинений одноосібно чи у співучасті.

Відзначаємо, що участь співучасника у злочині становить певний вид злочинного діяння, суб'єкт якого є окрема особа, тому ми і розглядаємо можливість такого підходу до кваліфікації даного поняття [8].

Окремим пунктом виділяємо кваліфікацію діянь співучасників, при виникненні помилки щодо юридично значимих обставин, які характеризують іншу особу як суб'єкта злочину. Прикладом такої помилки може бути ситуація, коли суб'єкт вважає, що особа, яка разом з ним бере участь у вчиненні злочину, досягла віку кримінальної відповідальності, але насправді це не відповідає дійсності. А саме, суб'єкт схиляє вчинити шахрайство особою, яку вважає 16-річною, а реально їй виповнилось 15 років і 10 місяців. На нашу думку, такий тип помилки в ряді випадків не впливає на кримінально-правову кваліфікацію поведінки особи, але інколи, все ж таки, має місце. Так, кримінально-правовий вплив фактичної помилки на кваліфікацію буде відсутній у випадках, коли суб'єкт злочину безпосередньо виконує об'єктивну сторону відповідного злочину самостійно, а помилка стосується обставин, які характеризують особу, що організувала вчинення злочину чи керувала його підготовкою або вчиненням, або схилила суб'єкта до вчинення злочину, або сприяла вчиненню злочину чи його приховуванню. Наприклад, коли суб'єкт залучив до вчинення крадіжки 13-річну особу, помилково вважаючи, що їй виповнилось 14 років, роль якої у вчиненні злочину зводилась до того, щоб після вчинення злочину знищити окремі його сліди. Ми вважаємо, що у такому разі помилка не матиме кримінально-правового значення для кваліфікації, а дії суб'єкта злочину одержуватимуть оцінку лише за відповідною статтею Особливої частини КК, оскільки і кваліфікація дій особи, що вчиняє злочин одноособово, і кваліфікація дій виконавця злочину, який

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
вчиняється у співучасті з розподілом ролей, мають однаковий зовнішній вираз на рівні формулик валіфікації та юридичного формулювання обвинувачення.

Ф. Г. Бурчак стверджує, що не можна говорити про відповідальність співучасника за дії виконавця без виникнення суперечності з основними ідеями кримінального права і правосуддя [7]. І насамперед це стосується засади особистої відповідальності, згідно якої особа несе відповідальність лише за вчинені нею діяння. Як зазначає Ф. Г. Бурчак, в діях співучасників склад закінченого злочину буде мати місце лише при виконанні виконавцем об'єктивної сторони конкретного складу злочину. Лише у цьому значенні, організатор, підбурювач і пособник наслідують долю виконавця, а саме наявність закінченого складу злочину в діях виконавця визначає склад закінченого злочину в їх діях, що, у свою чергу, призводить до кримінальної відповідальності виконавця за закінчений злочин і його співучасників за організаційну діяльність, підбурювання чи пособництво у закінченому злочині.

Абсолютно погоджуємось з твердженням науковця, адже його позиція є безумовно обґрунтованою у контексті таких видів співучасників як організатор, підбурювач та пособник, які згідно закріпленої за ними у законі про кримінальну відповідальність ролі, безпосередньо не вчиняють злочину, передбаченого в Особливій частині Кримінального кодексу України.

Науковець А. Ф. Зелінський стверджує, що кожен співучасник відповідає за вчинені ним діяння, які містять склад злочину. І ми також підтримуємо теорію самостійного характеру співучасті [6]. Як можна визначити за дослідженнями вченого, дана теорія полягає у тому, що кожен співучасник виконує свій самостійний склад злочину, а тому діяння кожного є хоч і пов'язаним з іншими, але самостійним злочином. Відповідно, їх відповідальність не похідна, а самостійна. Тому, ми впевнені, що дана теорія має право на життя.

Підводячи підсумки, варто сказати, що на сучасному етапі розвитку кримінально-правової науки недопустимо застосовувати спрощений підхід до оцінки співучасті лише як діяння виконавця, додатково до якого існують

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

діяння інших співучасників, адже такий підхід для забезпечення належної кримінально-правової охорони злочинам, які вчиняються не лише виконавцями, а й фактично іншими співучасниками, мав би передбачати доповнення Особливої частини закону про кримінальну відповідальність статтями, які б встановлювали такий вид відповідальності також для організаторів, пособників, підбурювачів. На нашу думку, питання правової природи співучасті апріорі пов'язане із загальною теорією кримінальної відповідальності, яка ґрунтується на основоположних засадах, які, очевидно, мають бути дотримані і при вирішенні питань кримінальної відповідальності співучасників. Тому, слід приділити значну увагу оновленому дослідженню цього питання.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : зі змінами та доповненнями станом на 5 жовтня 2016 року / уклад. та підгот. В.І. Тютюгін. –Х. : Право, 2016. – 308 с.
2. Ус О.В. Інститут співучасті в кримінальному законодавстві України: порівняльно-правовий аспект // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2015. – Вип. 59. – С. 115–121.
3. Кузнецов В.В. Теорія кваліфікації злочинів : підручник / Кузнецов В.В., Савченко А.В.; за заг. ред. Є.М. Моїсєєва, О.М. Джужи; наук. ред. І.А. Вартилецька. – 2-е вид., перероб. – К.: КНТ, 2017. – 300 с.
4. Айдинян А.В., Задоя К.П. Фактичні помилки співучасника. // Вплив на кримінально-правову кваліфікацію. / 2017 – 127 с.
5. С.О. Єфремов. ВісникакадеміїадвокатуриУкраїни.// Вип. 14. – 2018. - С. 270-272.
6. 1. Ткаченко В. І. Форма співучасті як кримінально-правове поняття / В. І. Ткаченко // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2015. – № 74-76. – С. 144-146.
7. Бурчак Ф. Г. Учение о соучастии по советскому уголовному праву / Ф. Г. Бурчак. – К.: Наукова думка, 1969. – 216 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

8. Харко Д. М. Теорії правової природи співучасті та визначення ролі виконавця злочину / Д. М. Харко // Часопис Київського університету права НАН України. – 2014. – № 2. – С. 321-325.

ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК НОВА ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА ХХІ СТОЛІТТЯ

Малишко Алла Олександрівна

5 курс, 4 група, факультет адвокатури

Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого

Науковий керівник: к.ю.н, доцент кафедри кримінології

та кримінально-виконавчого права

О.В. Ткачова

м. Харків, Україна

Давайте спитаємо себе, що таке віктимна поведінка неповнолітнього? Багато хто відповість, що у злочинах проти статевої свободи та недоторканості це відвертий одяг жертви, проте всі люди, які так вважають, помиляються.

Нещодавно, в університеті Канзаса пройшла виставка, ціллю якої було розвіяти міф, що жертвами зґвалтування стають тільки ті особи, на яких був надто відкритий або «провокаційний» одяг. Виставка розповідає 18 історій сексуального насильства. І знаєте, що цікаво? На виставці представлені речі, які ми вдягаємо у повсякденному житті, такі речі як футболка для бігу, джинси або безформні штани для тренувань. Коли ти дивишся на представлені експонати, то думаєш лише про одне: «Вау, у мене такі самі джинси лежать у шафі, а схожу футболку я одягала минулого тижня». Але хіба прояв віктимної поведінки залежить лише від одягу?

Взагалі, під «віктимною поведінкою» розуміють вчинки або дії у конкретних ситуаціях, що впливають на мотивацію та рішення злочинців, а також об'єктивно створюють небезпеку заподіяння шкоди діючому суб'єкту. Тобто, не завжди речі матеріального світу привертають увагу злочинця[1]. Неповнолітні забувають, що їх поведінка частіше за все стає головним чинником, який зумовлює вчинення злочину. Саме поведінка

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

неповнолітнього являє собою цікавий аспект для дослідження, бо деякі науковці вважають, що саме соціально-психологічні причини формують віктимну поведінку неповнолітніх, а саме: страх зштовхнутися з брутальністю, фізичним і психічним насильством; почуття беззахисності, непотрібності, байдужість з боку дорослих[2].

Байдужість дорослих, на мою думку, є страшною загрозою ХХІ століття. Неповнолітній завжди буде шукати «компенсацію» за втрачену любов, наприклад дівчата будуть дозволяти пестоці і поцілунки, добровільно погоджуватись переночувати. Такі дівчата або не усвідомлюють, до чого може призвести їх поведінка, або неправильно оцінюють ситуацію, бо будуть вважати, що це прояв любові і турботи.

Проте, проявом цієї страшної загрози є можливість для злочинця відшукувати свою жертву за допомогою засобів мобільного зв'язку або в мережі Інтернет. Важко уявити, скільки неповнолітніх шукають можливості знайти друга, щоб не почувати себе самотнім, не підозрюючи, що можуть знайти геть інше. Жага бути популярним, знайти «найкрутішого» хлопця, формують жахаючу статистику, що найпоширенішою віковою категорією жертв статевих злочинів є особи 13–19 років (50,3%), наступне місце посідають особи від 24–32 років (15%) і 20–23 роки (14,4%)[3,с.4].

І знаєте що головне? Батьки свято вірять у той факт, що скорочуючи час в Інтернеті та встановлюючи паролі на сайти вони здатні захистити свою дитину. Хоча єдиний захист- це увага, та постійні розмови на різні теми.

Отже, головними наслідками причин формування уразливої особистості і віктимної поведінки є: дефіцит досвіду позитивної, активної, просоціальної поведінки, пов'язаної з відстоюванням свого Я. Якщо вдома неповнолітнього будуть поважати та прислуховуватись до нього, його думки, то він не буде шукати цього на стороні, бо коли одні шукають любові- інші шукають задоволення своїх потреб.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Список використаних джерел

1. Наукова стаття В.В. Папуша «Віктимна поведінка підлітка: форми прояву та їх аналіз». URL: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2016/11_2016/13.pdf
2. Наукова стаття Т.О. Міцик «Віктимна поведінка неповнолітніх». URL: http://www.rusnauka.com/40_NNM_2015/Psihologia/12_200441.doc.htm
3. Ларченко М. О. «Детермінанти вчинення статевого злочину» / М. О. Ларченко //Юрид. вісн. Причорномор'я. – № 2 (2). – 2011. – С. 308–319.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Мацейчук В.М.

*Київський національний торговельно-економічний університет
Науковий керівник: Шведова Ганна Леонідівна кандидат юридичних
наук доцент, доцент кафедри загально-правових дисциплін
Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна*

Станом на 2016 рік Кабмін опублікував досягнення у сфері соціальної політики та послуг, а саме - впровадження е-декларування[1]. Практика застосування даного виду моніторингу способу життя суб'єктів декларування показала, що деякі державні службовці та посадові особи порушують законодавство, надаючи завідомо недостовірну інформацію про статки.

Регулювання даної групи злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (розділ XVII Особливої частини КК) відбувається ст. 366–1 КК України[2], у якій закріплено, що подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції» (далі – ЗУ) або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації. Відповідно до ст. 46 цього ЗУ в декларації зазначаються загальні відомості, відомості про майно і доходи,

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
відомості про витрати і зобов'язання фінансового характеру та відомості про корпоративні права суб'єкта декларування. Крім того, особа, яка подаєдекларацію про доходи повинна зазначитивідомості про членівсім'ї та належнеїмайно [3]

Законом № 1022-VIII від 15.03.2016 р.Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей подання службовими особами декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язанняфінансового характеру у 2016 році відбулося доповнення статті частиною другою наступного змісту: «Відповідальність за цією статтею за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у деклараціїстосовно майна абоі ншого об'єкта декларування, що маєвартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 мінімальних заробітних плат. Вищевказані зміни безпосередньо відображають позицію законодавця щодо суспільної небезпечності декларування недостовірних відомостей. Як зазначає у своїй праці Антонюк Наталія, із думкою якої ми погоджуємось:фактично відбулася часткова декриміналізація дій, які раніше вважалися злочинними, оскільки законодавець звузив розуміння кола відомостей, які стосуються об'єкта декларування, що має майнову вартість, віднісни до нього лише достовірну інформацію, яка «по вартості майна» відрізняється від правдивої на суму понад 250 мінімальних заробітних плат[4].

Об'єктивна сторона цього злочину – це діяння, яке може полягати як в активній формі поведінки особи – подання недостовірних відомостей у декларації, тобто розміщення декларації, що містить недостовірні відомості, на офіційному веб-сайті Національного агенства, так і в пасивній – неподання декларації, тобто ухилення від її подання [5, с. 522].Слушно зазначити, що у ст. 366-1 КК України передбачена відповідальність за подання суб'єктом завідомо недостовірних відомостей або ж умисне неподання декларації, відповідно суб'єкт нестиме кримінальну відповідальність лише у випадку, якщо він усвідомлював, що вказує у декларації завідомо недостовірні відомості щодо його майна або ж інших даних, що стосуються членів його сім'ї або третіх осіб. Унаслідок чого

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
епідстави наголосити, щойдеться як конкретно про прямий умисел. Попри розуміння особою обов'язку подання відповідної декларації, суб'єкт декларування свідомо уникає даного діяння, що свідчить про необхідність криміналізації саме умисного декларування недостовірної інформації, оскільки таке діяння є суспільно небезпечними.

Підтвердженням необхідності криміналізації даної проблеми є також наукові праці В.І. Тютюгіна та В.М. Киричка, які розглядаючи склад злочину за декларування недостовірної інформації, вважають за необхідне криміналізувати таке діяння [6, с. 47–48]. Слушною є думка К.К. Полькіна, який обґрунтовує криміналізацію цього діяння наявністю таких підстав: 1) несприятлива динаміка такого виду діянь; 2) істотний розвиток нової групи суспільних відносин на підставі соціальних, політичних, економічних змін у державі; 3) необхідність кримінально-правової гарантії охорони конституційних прав та свобод; 4) наявність міжнародно-правових зобов'язань України щодо протидії корупційним правопорушенням [7, с. 148].

В.П. Попович зазначає, що додаткова криміналізація «способу» приховування раніше вчинених протиправних діянь є надмірною. Свою думку обґрунтовує наступним аргументом: декларування недостовірної інформації саме по собі не досягає рівня суспільної небезпечності для того, щоб визнаватися злочином, як того вимагає ч. 1 ст. 11 КК України, те саме стосується й умисного неподання зазначеної декларації [8, С. 481–485]. Із вищезазначеною думкою ми погоджуємось, але вважаємо за слушне зазначити, що наразі декларування є потужною зброєю для боротьби із корупцією та викриттям підпільних шляхів незаконного збагачення, що наголошує на актуальності та важливості проблеми криміналізації декларування недостовірної інформації.

Аналізуючи фактичний матеріал статей та наукових робіт можна зробити висновок, що для криміналізації декларування недостовірної інформації існують об'єктивні підстави, які змусили законодавця не відмовлятися від криміналізації даної групи злочинів під час прийняття нового антикорупційного законодавства України. Таким чином, ключем до

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
усунення даного злочину є системна й рішуча антикорупційна політика, яка здатна істотно вплинути на питання щодо запобігання і протидії корупції.

Список використаних джерел

1. Досягнення Кабміну в 2016 році: збільшення мінімалки, е-декларування і відмова від російського газу // Інформаційне агенство УНІАН. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://economics.unian.ua/soc/1699757-dosyagnennya-kabminu-v-2016-rotsi-zbilshennya-minimalki-e-deklaruvannya-i-vidmova-vid-rosiyskogo-gazu.html>
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III (станом на 10.11.2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
3. Про запобігання корупції [Електронний ресурс]. – 1011. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
4. Антонюк Н. СЕКЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ [Електронний ресурс] / Наталія Антонюк. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.academia.edu/33102837/Кримінальна_відповідальність_за_декларування_недостовірної_інформації.
5. Баулін Ю. В., Борисов В. І., Тютюгін В. І. та ін. Кримінальне право України: Особливачастина: підручник; за ред. проф. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2015. 680 с
6. Проблеми кваліфікації корупційних і пов'язаних з корупцією злочинів: навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять для студентів 4-го курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції першого (бакалаврського) рівня галузь знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». авт.: В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В.М. Киричко та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. – 114 с
7. Андрушко П.П. Реформування антикорупційного законодавства України: процес продовжується. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовт. 2013 р. /

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

редкол.: - В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Х.: право, 2013. С. 481–485.

8. Попович В.М. Окремі проблеми встановлення кримінальної відповідальності за декларування не достовірної інформації. [Електронний ресурс] / Попович В.М. // Репозитарій Національного Авіаційного Університету. Юридичний інститут. – Режим доступу до ресурсу: http://www.er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/13445/1/Popovich_Vitaliya_tezy.rtf.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ

Мельник А.М.,

студентка,

Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

м. Вінниця, Україна

Одним із видів спільної власності є спільна сумісна власність, тобто власність двох і більше осіб без визначення часток кожного з них у праві власності на майно [1, ч.1 ст.368]. Для спільної сумісної власності характерною є невизначеність часток співвласників у праві на майно. Частка кожного із співвласників визначається лише у випадку припинення спільної власності (наприклад, при поділі спільного майна) або у разі перетворення спільної сумісної власності у спільну часткову власність. Також важливо враховувати те, що під час створення спільної сумісної власності внесок кожного із співвласників у придбання (виготовлення, спорудження) майна за загальним правилом не впливає на розмір його частки у праві спільної сумісної власності у разі її визначення. Наприклад, незалежно від конкретного внеску кожного із подружжя у придбання речей, усе майно, набуте дружиною та чоловіком за час шлюбу, вважається об'єктом спільної сумісної власності подружжя [3, с.464; 2, ст.60].

Суб'єктами права спільної сумісної власності можуть бути фізичні чи юридичні особи, держава, територіальна громада, якщо інше не встановлено законом [1, ст.368].

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Розпорядження майном, що належить учасникам права спільної сумісної власності, здійснюється за спільною згодою всіх співвласників, яка припускається, незалежно від того, ким з учасників спільної власності вчиняється правочин щодо розпорядження спільним майном. Якщо правочин вимагає нотаріального посвідчення чи державної реєстрації, згода інших співвласників повинна бути висловлена письмово і нотаріально посвідчена [4, с.29].

Припинення права спільної сумісної власності на окремі об'єкти чи на все майно в цілому можливе внаслідок як спільних підстав для припинення права власності, так і за специфічними підставами припинення спільної власності – поділу і виділу. Оскільки спільна сумісна власність є безчастковою, поділ спільного майна, виділ частки з нього здійснюється лише після попереднього визначення частки власників у праві на спільне майно [4, с.29].

Основною рисою права спільної сумісної власності, як вже вказувалося, є те, що вона не має часток. Останні можуть визначатися лише у разі припинення спільної сумісної власності при виділі з майна частки одного зі співвласників, при поділі майна, а також у разі перетворення спільної сумісної власності у спільну часткову власність. Виділ частки із майна, що є у спільній сумісній власності, здійснюється поетапно. На першому етапі визначаються частки кожного із співвласників у спільному майні, на другому — здійснюється виділ майна в натурі відповідно до розміру визначеної у праві власності частки на майно. У законодавстві встановлено загальне правило, відповідно до якого у разі виділу частки із майна, що є у спільній сумісній власності, вважається, що частки кожного із співвласників є рівними. Інший розмір часток може бути встановлено домовленістю між співвласниками, законом або рішенням суду (ч. 2 ст. 370 ЦК). Виділ частки майна одного зі співвласників не припиняє права спільної власності на майно інших співвласників. Здійснюється лише зміна режиму спільної сумісної власності належного їм майна на режим спільної часткової власності [3, с.467].

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

У разі поділу майна право спільної власності співвласників на нього припиняється. Майно може бути поділене між співвласниками за домовленістю між ними. Договір про поділ нерухомого майна укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню [1, ст. 372].

Тому, можна підвести такий підсумок, що право спільної сумісної власності – це вид права спільної власності, для якого характерна множинність суб'єктів, яким належить один і той самий об'єкт без визначення часток кожного з них.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : за станом на 5 липня 2018 р. / Верховна Рада України. – С.: ТОВ «ВВП НОТІС», 2018- 368с.
2. Сімейний кодекс України: за станом на 28.08.2018 р. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n315>
3. Цивільне право : підручник : у 2 т. [В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін.] / за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Х. : Право, 2011. – Т. 1. – 656 с.
4. Гриняк А. Б. Спільна сумісна власність фізичних осіб: окремі питання виникнення та припинення. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI_2010/PPP_8_2009/Grinyak.pdf

ДО ПИТАННЯ ПРО ІНСТИТУТ СУДИМОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Мініч І. І.,

*Київський національний торговельно-економічний університет
Науковий керівник **Шведова Ганна Леонідівна** к.ю.н., доцент, доцент
кафедри загально-правових дисциплін*

*Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна*

Судимість є одним з дискусійних інститутів кримінального права. Це пов'язано, зокрема, із суворими правовими наслідками, які настають для особи, що має судимість, передбачені в Кримінальному кодексі України та в

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
інших законах України. Адже ці наслідки мають значний вплив в подальшому на соціальну адаптацію та ресоціалізацію особи.

У чинному КК України закріплені положення щодо визначення меж судимості, але досі не надано поняття судимості та не передбачено переліку кримінально-правових наслідків судимості. [1]

О. М. Яремко, зокрема, наголошує на необхідності збереження тільки кримінально-правових наслідків судимості, які необхідно чітко передбачити у чинному Кримінальному кодексі України [2, с. 104].

Ми пропонуємо використовувати визначення поняття «судимості» як у сучасному академічному виданні «Юридична енциклопедія», згідно з яким: «судимість – це особливий правовий стан особи, засудженої за вчинення злочину, який визначає кримінально-правові та деякі загально правові негативні наслідки такого засудження» [3, с.694].

Загально-правові наслідки судимості полягають у різного роду обмеженнях, що встановлено законом для осіб, які мають непогашену судимість. Вони різноманітні за обсягом і порядком настання часткових обмежень прав і свобод судимої особи, які передбачені нормами різних галузей права і застосовуються протягом усього або часткового строку стану судимості, але не входять до змісту конкретного призначеного виду покарання. Виходить, що судимість може впливати на правовий статус особи залежно від законодавця у сфері будь-якої галузі права. У ч.2 ст.63 Конституції України закріплено, що «засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду». А цих обмежень за законодавством України існує чимало. Діє значна кількість законів і підзаконних актів, якими передбачені різні обмеження прав і свобод осіб, які мають судимість.

Пропонуємо класифікувати загально-правові наслідки судимості за такими критеріями:

1) обмеження можливостей займати певні посади: ч.3 ст. 76 Конституції України передбачає, що не може бути обраним до Верховної Ради України громадянин, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку [4]; особа,

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
яка має судимість, не може бути суддею (ч.7 ст.7 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р.) [5], нотаріусом (ч.1 ст. 3 Закону України «Про нотаріат» від 02.09.1993 р.) [6], судовим експертом (ч.1 ст. 11 Закону України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р.) [7], членом Вищої ради правосуддя (ст. 6 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» від 21.12.2016 р.) [8], адвокатом (ч.2 ст. 6 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р.) [9], прокурором або слідчим прокуратури (за винятком реабілітованих) (ч.2 ст.27 Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р.) [10], не може бути обраною або призначеною на посаду в державному органі, його апараті та органі місцевого самоврядування (ч.2 ст.19 Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 р., п.2 ч.1 ст.12 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 01.05.2016 р.) [11] [12], на роботу в органи податкової міліції (ч.2 ст.352 Податкового кодексу від 02.12.2010 р.) [13], обмеження у допуску до державної таємниці (за наявності у громадянина судимості за тяжкий злочин) (ч.4 ст.23 Закону України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 р.) [14] , що, в свою чергу, є умовою обіймання певних посад;

2) обмеження у здійсненні певної діяльності, зокрема, підприємницької [15]; 3) обмеження у виїзді за кордон громадянина України;

4) обмеження у прийнятті до громадянства України (громадянином України не може бути особа, яка засуджена в Україні до позбавлення волі за вчинення тяжкого злочину) (п.2 ч.5 ст.9 Закону України «Про громадянство України» від 18.01.2001р.) [16];

5) обмеження у застосуванні амністії (не допускається застосування амністії до осіб, які мають дві і більше судимості за вчинення тяжких злочинів, засуджені за бандитизм, умисне вбивство при обтяжуючих обставинах та деякі інші злочини) (ст.3 Закону України «Про застосування амністії в Україні» від 01.10.1996р.) [17];

б) заборона призову на строкову військову службу в мирний час громадян, що були засуджені до позбавлення волі, обмеження волі і

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
виправних робіт (п.5 ст. 18 Закону України «Про військовий обов'язок і
військову службу» від 25.03.1992 р.) [18];

7) обмеження, що пов'язані із застосуванням адміністративного
нагляду (Закон України «Про адміністративний нагляд за особами,
звільненими з місць позбавлення волі» від 01.12.1994 р.) [19].

Отже, очевидним є те, що необхідно внести зміни до КК України для
доповнення і цілісного сприйняття поняття «судимості», а також
систематизувати наслідки судимості, які розпорочені по різних нормативно-
правових актах, що, безперечно, ускладнює розуміння інституту судимості та
процес ресоціалізації засуджених осіб.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Яремко О. Інститут судимості в кримінальному праві України:
необхідність гуманізації / О. Яремко // Актуальні проблеми правознавства. –
Вип. 4(8). – 2016. – С. 101–104.

3. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко
(голова редкол.) та ін. – К. : Укр.енцикл., 1998. – Т. 5 : П–С. – 2003. – С. 694

4. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

5. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р.
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

6. Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 р. [Електронний ресурс].
– Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>

7. Закон України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р.
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

8. Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21.12.2016 р.
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

9. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

10. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>

11. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

12. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 01.05.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>

13. Податковий кодекс України 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

14. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>

15. Коментар до статті 88 Кримінального кодексу 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/024/086.php>

16. Закон України «Про громадянство України» від 18.01.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>

17. Закону України «Про застосування амністії в Україні» від 01.10.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/96-%D0%B2%D1%80>

18. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>

19. Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 01.12.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80>

**ПРИЧИНИ ТА ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ
ЗЛОЧИННОСТІ У ЖІНОК**

МОМОТЮК В.О.,

студентка 3-го курсу, науковий керівник:

В.Н. КУБАЛЬСЬКИЙ, кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри кримінального права і процесу, Навчально-наукового юридичного
інституту Національного авіаційного університету,
м. Київ, Україна

В останні роки в Україні існує тенденція зростання загальної кількості кримінальних злочинів, серед яких значне місце посідає відсоток злочинів, вчинених жінками.

Злочинність жінок відрізняється від злочинності чоловіків за своїми масштабами, характером злочинів та їх наслідками, засобами та знаряддями здійснення, сферою, у якій вони мають місце, роллю, яку виконують жінки, вибором жертви злочинного посягання, впливом на їх правопорушення сімейно-побутових чи супутніх обставин тощо.

Проблема жіночої злочинності є надзвичайно актуальною, оскільки саме жінка є берегинею домашнього вогнища, вона впливає на поведінку чоловіка та виховання дітей, переважно саме вона визначає відносини в родині. Тому без перебільшення можна сказати, що залучення жінки до злочинної діяльності та поширеність жіночої злочинності впливає на моральний стан суспільства суттєвіше, ніж поширення чоловічої. Саме тому можна погодитися із думкою про те, що показник злочинності серед жінок є своєрідним індикатором здоров'я суспільного життя [1].

На сьогоднішній день в Україні спостерігається збільшення кількості злочинів, учинених жінками: за останні десять років вони зросли удвічі. Зросла і їх частка у загальній злочинності, а співвідношення жіночої і чоловічої злочинності нині становить 1:7 [2].

Однак, жіноча злочинність відрізняється від чоловічої деякими якісними показниками. Можна назвати дві сфери суспільного життя, де жіноча кримінальна активність виявляється найчіткіше. По-перше, це сфера побуту, де жінок штовхають на вчинення злочину негативні обставини

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
сімейно-шлюбних, родинних і сусідських стосунків. У цій сфері жінки здебільшого вчиняють такі насильницькі злочини, як: вбивство, у тому числі своєї новонародженої дитини, нанесення тілесних ушкоджень і хуліганство. По-друге, це сфера, де жінка виконує свої професійні функції, передусім такі, які пов'язані з можливістю вільного доступу до матеріальних цінностей. Це, насамперед: сфери торгівлі, громадського харчування, медицини, освіти, банківська сфера, легка промисловість тощо. Жінки найчастіше вчиняють корисливі злочини: розкрадання майна шляхом крадіжки, привласнення, розтрати або зловживання посадовим становищем, обман покупців, хабарництво та ін. Зростає і число крадіжок особистого майна та шахрайств [3, с. 45].

У кримінологічній літературі зазначається, що головними негативними явищами, з якими пов'язана жіноча злочинність та її різновиди, є:

1) зростання напруженості у суспільстві, конфліктності і ворожнечі між людьми;

2) поширення таких явищ, як пияцтво, алкоголізм, аморальність, наркоманія, психопатія, проституція, бродяжництво, жебрацтво тощо;

3) істотне послаблення основних соціальних інститутів і, у першу чергу, сім'ї;

4) більш інтенсивна участь жінок у суспільному виробництві [3, с. 45].

З огляду на вище наведене, необхідно детальніше зупинитися на найбільш суттєвих чинниках, що детермінують жіночу злочинність.

Перш за все, слід звернути увагу на значно більшу і дедалі зростаючу активність жінок у суспільному виробництві й соціальному житті як наслідок емансипації. На сьогоднішній день жінки складають половину усіх працюючих, а в таких сферах як охорона здоров'я, освіта, культура й мистецтво, наука, торгівля, громадське харчування та деяких інших – абсолютну більшість. Жінки сьогодні є політиками й державними службовцями, керівниками виробництва й підприємцями. Однак, процес емансипації жінок поруч з позитивними має й певні негативні наслідки. Жінки втрачають властивий їм раніше соціальний статус, дедалі частіше опановують чоловічі професії (армія, поліція, спорт тощо). Маскулінізація

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

жінок призводить до появи у них чоловічої психології, що штовхає певну їх частину до «чоловічих» злочинів (вбивства, нанесення тілесних ушкоджень, шахрайство, грабежі, розбої). Активна участь жінок у соціальному та економічному житті підвищує їх частку в таких злочинах, як службові, господарські чи злочини проти власності [4, с. 14].

Наступним чинником є значне послаблення основних соціальних інститутів і насамперед сім'ї, оскільки сім'я та сімейно-побутові відносини є найважливішими для кожної жінки. Сім'я впливає на формування особи жінки, її позитивного чи негативного спрямування. У сучасних умовах послабленню сім'ї сприяють потяг жінки до суспільного виробництва, з одного боку, як прояв емансипаційної хвилі, з іншого – як сувора потреба підтримати життєздатність родини, яку не може матеріально забезпечити чоловік, не кажучи вже про родини без чоловіків. Це відбувається у частині сімей на фоні саморуйнівної поведінки (алкоголь, наркотики тощо) одного, а то й обох членів подружжя. Через це у сім'ях наростають конфлікти, а найважливіше те, що у сімейних конфліктах підвищується активність саме жінок [4, с. 14].

Варто сказати і про поширення серед жінок наркоманії, алкоголізму, проституції та бродяжництва. Збільшення чоловічих рис у характері жінок спричиняє зловживання алкоголем, наркотичними засобами, які значно швидше, ніж чоловіків, призводять жінок до алкогольної чи наркотичної залежності. Ці чинники сприяють становленню частини жінок на шлях злочинності і проституції. Мотивом значної кількості злочинів, учинених жінками є намагання здобути кошти на придбання алкоголю чи наркотиків. Окрім того, частину злочинів жінки, все ж, вчиняють у нетверезому стані [3, с. 46].

Не слід забувати і про вплив на жіночу психіку наростаючих в суспільстві напруження й конфліктності. Несприятлива соціально-економічна обстановка в Україні спричинила погіршення морально-психологічного стану суспільства. Жінки набагато вразливіші до цих змін, які безпосередньо негативно впливають на виробничу і сімейно-побутову сфери. Апатія, нігілізм, цинізм, втрата віри у майбутнє преважують у свідомості більшості

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
людей, сприяють зростанню ворожнечі, обману, користолюбства та виникнення гострих криміногенних ситуацій.

Специфічними умовами, що сприяють учиненню злочинів жінками є, насамперед, певні біологічні чинники. Такими, зокрема, є фази менструального циклу, вагітність і післяпологовий період, а також період клімаксу. Явища передменструального синдрому загострюють емоційний стан жінки; психіка жінки під час вагітності й після пологів перебуває у певному хворобливому, аномальному стані; клімактеричні процеси викликають також негативні зміни у психіці (наприклад, підвищена дратівливість, підозрілість, ревності тощо). Усе це негативно впливає на поведінку жінки, у тому числі зумовлює й учинення злочинних дій.

Стосовно інших причин жіночої злочинності, то вони в більшості випадків збігаються з причинами чоловічої.

Отже, соціально-демографічні, кримінально-правові, психологічні, моральні, фізичні (біологічні) ознаки, а також інші властивості, притаманні особистості, впливають на характер і структуру жіночої злочинності. Причини жіночої злочинності криються у взаємодії соціального середовища і особистості. Вони, як і причини та умови злочинності в цілому, мають соціальний характер, пов'язані з конкретно-історичними умовами життя суспільства, змістом та спрямованістю його провідних інститутів, суттю і способами розв'язання його основних протиріч, місцем жінки у системі суспільних відносин, її ролями і функціями.

Список використаних джерел:

1. Надьон О.В. Жіноча злочинність: деякі особливості розслідування справ [Електронний ресурс] / О.В. Надьон. – Режим доступу : <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/1111/%CD>
2. Статистика МВС: стан та структура злочинності в Україні за 2005-2017 рр. [Електронний ресурс] – Міністерство внутрішніх справ України. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>
3. Кудрявцева В.Н. Кримінологія: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.Н. Кудрявцева, В.Е. Емінова. — М., МАУП, 1999. — 397с.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

4. Бова А. А. Кримінологія гендера: дослідження подружнього насильства / А.А. Бова // Український соціум. – 2004. – №2 (4). – С. 13 – 20.

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Охріменко А. Ч.,

студентка II курс, 7 група,

*науковий керівник: к.ю.н., кандидат юридичних наук, доцент кафедри
загальноправових дисциплін **Шведова Г.Л.***

Факультет міжнародної торгівлі та права,

*Київський національний торговельно-економічний університет
м.Київ, Україна*

Організована злочинність є одними з основних чинників, що реально загрожують національній безпеці та конституційному ладу України. Вони здійснюють суттєвий негативний вплив на різні сторони суспільного життя. Незважаючи на вжиті останніми роками організаційно-правові заходи щодо протидії організованим злочинностям, досягти помітних зрушень у цій сфері не вдалося. У ст. 255 КК України встановлено кримінальну відповідальність за створення злочинної організації з метою вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також керівництво такою організацією або участь у ній, або участь у злочинах, вчинюваних такою організацією, а також організація, керівництво чи сприяння зустрічі (сходці) представників злочинних організацій або організованих груп для розроблення планів і умов спільного вчинення злочинів, матеріального забезпечення злочинної діяльності чи координації дій об'єднань злочинних організацій або організованих.[1] Вперше проблема організованої злочинності міжнародним співтовариством була усвідомлена і отримала юридичне закріплення на п'ятому Конгресі ООН з попередження злочинності, де було визнано, що злочинність у формі міжнародного бізнесу являє собою більш серйозну загрозу, ніж традиційні форми злочинної поведінки, надалі до цієї проблеми зверталися шостий Конгрес ООН з попередження злочинності, при розгляді питання про правопорушення і правопорушників, сьомий Конгрес ООН з

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

попередження злочинності, на якому підкреслювалося, що організована злочинність в значній мірі залишається безкарною. Проблеми вивчення організованої злочинності та її протидії розглядалися у роботах вчених юристів: Ю.П. Аленіна, В.Д. Басая, В.П. Бахіна, Р.С. Белкіна, Т.В. Варфоломеевої, А.Ф. Волобуєва, В.І. Галагана, В.Г. Гончаренка, В.А. Журавля, А.В. Іщенко, Н.С. Карпова, О.А. Кириченко, В.О. Коновалової, В.Г. Лукашевича, Є.Д. Лук'янчикова, Г.А. Матусовського, В.О. Морозової, В.Т. Нора, І.В. Постіки, В.В. Тищенко, Л.Д. Удалової, С.С. Чернявського, В.Ю. Шепітька, М.Є. Шуміла, Н.П. Яблокова та інш. Практика протидії організованій злочинності показує на те, що злочинні організації сьогодні усе більше спеціалізуються на поставках незаконних товарів і послуг, вивозі металів, сировини та енергоресурсів, а також прагнуть до транснаціональної кримінальної діяльності, до розширення контактів з міжнародними злочинними організаціями [2]. На восьмому Конгресі ООН з попередження злочинності зазначалося, що зростаюча загроза організованої злочинності та її дестабілізуючий і руйнівний вплив на фундаментальні соціальні, економічні та політичні інститути є проблемою, вирішення якої потребує більш широкого та ефективного міжнародного співробітництва. На даному Конгресі були прийняті Керівні принципи для попередження організованої злочинності та її протидії [3]. Як показує світовий досвід боротьби з організованою злочинністю, посилення державою каральної політики і практики використання спеціальних підрозділів, не дає вирішення проблеми в цілому, але дозволяє знизити рівень злочинності до безпечної для держави і суспільства позначки. Створення ефективної правової бази протидії організованій злочинності передбачає необхідність пізнання глибоких кримінологічних коренів, через вивчення існуючих процесів та створення продуманої системи загальних і спеціальних заходів [4]. Однією з негативних рис сучасного підходу до проблем організованої злочинності слід відмітити їх трактовку як ізольованих, замкнутих суто у сфері діяльності правоохоронних органів. Проблема протидії організованій злочинності знаходяться в центрі уваги правознавців - учених, практиків, а також громадськості. Регулярно проводяться конференції, з'являються публікації, висловлюється безліч

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

пропозицій, спрямованих на підвищення ефективності боротьби з нею. На думку ряду вчених, в тому числі і Ю.М. Адашкевіча, в основі концепції протидії організованій злочинності має бути положення, згідно з яким позбавити демократичне суспільство від організованої злочинності неможливо в принципі. За цим наступні висновки за цілями, завданнями, формами і методами протидії, її організаційної побудови законодавчого та іншого забезпечення пропонують робити, виходячи з цієї позиції. Але організована злочинність – складне антисоціальне явище, значною мірою породжене соціально-економічними умовами. Одночасно незадовільні економіко-правові умови для цивілізованого розвитку легального бізнесу теж призводять до криміналізації господарських структур. Таким чином, підводячи підсумок вищесказаному необхідно зазначити, що організована злочинність - складне антисоціальне явище не має державних кордонів, проникає в усі сфери суспільних відносин і, безсумнівно, впливає на економічну, соціально - політичну безпеку будь-якої держави. У зв'язку з цим, крім компетенції, яка зазначена у ст. 8 Закону "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю", Координаційному комітету надати певні владно-розпорядчі функції щодо суб'єктів, які ведуть профілактичну роботу, контролюючу діяльність та здійснюють протидію з організованою злочинністю. Основне завдання цього органу у координації та протидії організованою злочинності повинно полягати у своєчасному виявленні і ліквідації "вузьких" місць у цій діяльності; розробити для використання у роботі Координаційного комітету з протидії організованою злочинністю спеціальну інформаційну модель про стан та хід боротьби з організованою злочинністю в державі з включенням до неї наглядної інформації про відхилення від установлених параметрів і участь у цій діяльності всіх уповноважених органів та інших структур; створити аналогічні організаційно-цілісні структури органів в областях, Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / За загал. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2003. – 1196 с.
2. Лавров В. П. Розслідування організованої злочинної діяльності: лекція / В. П. Лавров. - Ставропіль, Вид-во Ставропольського ун-ту. 1996. - 36 с.
3. Доповідь про організовану злочинність на восьмому Конгресі ООН / Збірник стандартів і норм ООН в галузі попередження злочинності та кримінального правосуддя. - Нью-Йорк. ООН. 1992. - С. 43.
4. Рішення колегії МВС від 17 січня 2014 року.

СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНЕ ЗАПОБІГАННЯ КОНТРАБАНДИ В УКРАЇНІ

Пономаренко Анастасія Віталіївна

Студентка 3 курсу 16 групи

Факультет міжнародної торгівлі та права Науковий керівник

*Канд.юр.наук **Шведова Ганна Леонідівна** Київський національний
торгівельно-економічний університет*

м.Київ, Україна

Контрабанда є одним із головних чинників дестабілізації економічної системи України. Як правопорушення вона зафіксована у XIV–XVI ст. — у період активізації товарно-грошових відносин. Для встановлення контролю над перевезенням товарів через кордони та стягування митних зборів було створено митниці. Порушення встановлених державою законів перевезення товарів та приховування їх від митного контролю дістало назву «контрабанда». Контрабанда завдавала збитків не лише фінансовій системі держави, з нею тісно були пов'язані такі види злочинів, як хабарництво, спекуляція, грабіж. Саме тому проблема контрабанди завжди була в центрі уваги державних установ, і боротьбі з нею приділялась велика увага.

У сучасних ринкових умовах, коли економіка України стала «відкритою», а державні кордони «прозорими» і в багатьох місцях «розмитими», поряд з економічними злочинами різко зросла і контрабанда.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Дослідження КРМГ і обсяг експорту контрабанди з України показало, що дане питання не турбує ні силові органи, ні Парламент, ні місцеву владу. Контроль торгівлі підакцизними товарами знаходиться виключно у веденні УКРІНФОРМ. Поліція і Прокуратура не мають права слідства над підакцизними справами, і навіть розкриваючи канали поставок підакцизних товарів, передають справи в ДФС. Після реформи УКРІНФОРМ 2015 року з скороченням штату на більш ніж 13 000 співробітників, в ДФС Волинської області на всю область залишилося 5 оперативних співробітників. Ці 5 осіб тепер повинні стежити за сотнями нелегальних магазинів біля кордону і тисячами легальних. Така реформа привела до того, що вся продаж підакцизних товарів пішла в тінь і з нею просто нікому боротися. Так нещодавно в інтернеті було опубліковано кримінальну справу проти мера Володимир-Волинського Петра Саганюка, який у змові з силовиками організував злочинне угруповання по перекиданню контрабанди через українсько-польський кордон. Самі люди в черзі не соромляться того, що щодня везуть в обшивці автомобілів контрабанду. ГПУ, СБУ все знають, все бачать, всі схеми моніторять, але ніяких радикальних дій не вчиняють. Яскравий приклад - наїзд на «Мегаполіс-Тедіс», що закінчився нічим або обшуки у мера Володимир-Волинського Петра Саганюка, після яких все стихло. Замикає коло руху контрабандного налу Парламент, адже саме від його рішень і залежить існування всієї схеми. Відповідно до підписаної Асоціації з ЄС Україна взяла на себе зобов'язання підняти акцизну ставку на сигарети до середньоєвропейських з 15 до 90 євро за 1000 сигарет. Це повністю зупинить контрабанду сигарет, зробивши її не вигідною. Адже саме ставка акцизу і формує кінцеву вартість пачки, а якщо вона, як в ЄС - контрабанда втрачає весь сенс. Але кожен грудень, кожного року, контрабандний кеш творить чудеса. Теж саме і з іншими антиконтрабандними ініціативами. Наприклад, ще в березні 2017 Уряд в рамках конвенції ВООЗ «Про боротьбу з тютюном» підготував законопроект щодо ратифікації Протоколу «Про ліквідацію незаконної торгівлі тютюновими виробами в Україні». Цей документ може покласти край існуванню контрабандного тилу, і вивести на чисту воду всіх учасників схеми. Але за

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

півроку Парламент навіть не підійшов до його розгляду, ведучи Україну до нових контрабандних рекордів. Можна стверджувати що однією з головних причин, що суттєво впливає на загальний рівень контрабанди, є корупція. Аналіз стану боротьби з контрабандою свідчить про те, що хоча заходи, передбачені Державною програмою протидії контрабанді “Контрабанда СТОП” здебільшого й були виконані, проте не були вирішені основні завдання програми, а саме:

- підвищення ефективності митного і прикордонного контролю
- усунення економічних передумов, які сприяють контрабандній діяльності;

Сучасна контрабанда в Україні давно вже “переросла” свої ранні, класичні форми і сьогодні має такі ознаки:

- вона є однією зі складових економічної злочинності і тісно пов’язана з іншими видами злочинності.
- контрабанда набуває дедалі більш витончених та організованих форм (контрабанду дедалі частіше вчинюють не окремі особи, а організовані злочинні угруповання; координація контрабанди, наприклад, у галузі наркобізнесу, відбувається на транснаціональному рівні) [5, с.18].

Контрабанда не сприяє розвитку національного виробництва, економічно придушує українського виробника, зменшує податкові надходження до бюджету країни. Так, на думку фахівців, недонадходження до бюджету через контрабанду та різного роду економічні схеми приводить до того, що Україна недоотримує щорічно приблизно від 20 до 30 мільярдів грн. Ефективна протидія контрабанді та захист внутрішнього ринку, попередження зловживань службових осіб працівників митних органів можлива при умові вжиття ряду додаткових організаційно-практичних заходів.

Зокрема, для покращання митного та прикордонного контролю доцільно:

- 1) встановити жорсткий парламентський та громадський контроль за діями митних та прикордонних органів та забезпечити покарання за корупційні діяння;

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

2) включити території прикордонно-контрольованих районів, що розташовані поза пунктами пропуску, але в зоні діяльності митниці, до зони митного контролю з метою підвищення ефективності виявлення вантажів, ввезених на територію України з порушеннями митного законодавства;

3) оптимізувати ставки ввізного мита, акцизного збору та ПДВ з врахуванням забезпечення необхідного рівня захисту внутрішнього ринку;

4) забезпечити взаємодію органів СБУ, МВС, Державної прикордонної служби України, а також правоохоронних та контролюючих органів суміжних держав та митних органів для обміну інформацією;

5) поліпшення технічного оснащення пунктів пропуску через державний кордон України засобами об'єктивного контролю (великотоннажними терезами, сканерами, рентгенівськими установками, системами зчитування номерів та відеоспостереження);

6) Посилення взаємодії з правоохоронними та контролюючими органами суміжних з Україною держав щодо обміну інформацією про боротьбу з переміщенням товарів поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю;

7) Організацію широкого висвітлення в засобах масової інформації дій органів державної влади, пов'язаних з боротьбою з контрабандою та порушеннями митних правил;

Держава фактично втратила контроль над процесом виробництва й обігу товарів, тому вивчення груп товарів, які ввозять в Україну, їх кількості, шляхів доставки дають змогу боротися з контрабандою не лише на стадії перетину контрабандним товаром кордону, а й на етапі, коли виникає можливість незаконного імпорту або експорту. Поступова реалізація встановлених заходів щодо боротьби з контрабандою зумовить захист економічних інтересів країни, забезпечить наповнення Державного бюджету та вплине на криміногенну ситуацію в країні, що у комплексі призведе до формування потужних резервів для зміцнення економічної безпеки держави.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Список використаних джерел:

1. Бусол О. Ю. Стан боротьби з контрабандою та порушенням митних правил в Україні – 2008. – Вип. 18
2. Основи методики розслідування контрабанди: Навч. посібник / В.М. Шевчук. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – 49 с
3. Філіпов С.О. Напрями удосконалення діяльності підрозділів охорони державного кордону щодо протидії контрабанди / С.О, Філіпов // Митна справа. - 2009 - №5(65). - С, 8-14.
4. Хома В. О. Сучасне розуміння контрабанди на етапі її декриміналізації / В. О. Хома, О. П. Потушинська, П. В. Пасека– 2013. – № 2.
5. Офіційний портал Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
6. Рамкова конвенція ВООЗ із боротьби проти тютюну *N 3534-IV 3534-15 від 15.03.2006* }

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИЯВЛЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ

Рубашко В.Ю., Кушнір З.О.,

студентки групи ПБК-16-7 Університету державної фіскальної служби

України, Навчально-наукового інституту права

*Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, професор
кафедри кримінального права та кримінології **Нікітін Ю.В.***

Побудова правової держави ґрунтується на забезпеченні належної поваги до закону, законних прав людини, органів, що здійснюють ті чи інші дії для підтримання режиму законності та правопорядку. На сучасному етапі розвитку України злочини проти правосуддя є досить поширеними у судовій практиці, а кримінальні провадження такого типу є не одиничними. Ця категорія злочинів дедалі більше поширюється в реальному житті – від надання свідками завідомо неправдивих показань, протиправного впливу на потерпілих, свідків з боку обвинувачених чи їхніх родичів до зловживань судьями своїми службовими повноваженнями.

Питання запобігання злочинам проти правосуддя досліджували такі вчені як: Ю. В. Александров, М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, П. А.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Воробей, А. Д. Гаухман, В. О. Глушков, М. С. Голоднюк, О. О. Кваша, Коржанський, О. М. Костенко, Я.М.Кульберг, О.М. Литвак, Л. В. Лобанова, А. А. Музика, М. І. Мельник, В. О. Навроцький, А. В. Наумов. С. Рашковська, О. Я. Светлов, В. В. Сташис, С. А. Тарарухін, В. Я. Тацій, З. А. Тростюк та інші науковці.

Правосуддя – це особлива функція державної влади, що здійснюється через розгляд і вирішення судових засіданнях юридичних справ зі спорів, стосовно прав та інтересів громадян, підприємств, установ, організацій та кримінальних справ і застосування встановлених законом караних заходів щодо осіб у вчиненні злочину, або виправдання невинних [1].

Злочини проти правосуддя – це сукупність норм, що передбачають відповідальність за протиправні діяння, спрямовані проти інтересів державної влади та посягають на встановлену законом діяльність суду і органів, що забезпечують цю діяльність, сприяють досягненні цілей правосуддя і розв'язання завдань (ст.371-400 КК України) [2].

Правосуддя як функція держави, хоча й здійснюється виключно судами, але забезпечується правильною роботою (порядком діяльності) спеціальних правоохоронних органів. Законність і справедливість правосуддя напрям залежить від забезпечення правильної діяльності цих органів тощо, що враховано в КК України, де в розділі XVIII «Злочини проти правосуддя» розміщені норми, які передбачають відповідальність за посягання на нормальну діяльність також органів прокуратури, внутрішніх справ тощо. Якщо виходити з наведеного, то поняття «правосуддя» значно розширюється, оскільки згідно з ним правоохоронні органи поряд із судовими органами утворюють систему органів правосуддя.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
Кримінологічний аналіз проблем злочинності проти правосуддя

Злочини проти правосуддя в загальній структурі злочинності

Роки	Зареєстрованих злочинів:		Питома вага, %	Динаміка		
	проти правосуддя	всього		Абсолютний приріст	Темп зростання, %	Темп приросту, %
2006	3 709	520 105	0,7			
2007	3 917	485 725	0,8	208	105,6	105,6
2008	4 339	420 900	1,0	422	110,8	117
2009	4 855	401 293	1,2	516	111,9	130,9
2010	4 821	384 424	1,3	-34	99,3	130
2011	4 563	434 678	1,0	-258	94,6	123
2012	4 945	500 902	1,0	382	108,4	133,3
2013	5 324	511 833	1,0	379	107,7	143,5
2014	5 877	443 665	1,3	553	110,4	158,5
2015	10 270	563 560	1,8	4 393	174,7	276,9
2016	8 640	529 139	1,6	1 630	84,1	232,9
Всього	57 551	4 675 819				

порівняно з аналізом загально-кримінальної злочинності є надзвичайно складним через багатофакторну структуру детермінації цих злочинів.

Оцінка реального рівня злочинності проти правосуддя ускладнена через високий рівень її латентності. Наявна певна недосконалість офіційної кримінальної статистики і системи її показників, централізованого обліку і методології статистичного аналізу рівня, інтенсивності, динаміки, розміру збитків та їх відшкодування. Злочини проти правосуддя загалом і по окремих їхніх видах мають невисокий рівень і незначну питому вагу в загальній структурі злочинності.[3]

Для того, щоб зменшити рівень вчинення злочинів проти правосуддя потрібна розробка ефективної профілактики щодо усунення таких злочинів.

На думку М. В. Мазур, досвід попередження злочинів проти правосуддя варто розділити на три рівні заходів:

- загально-соціальні заходи;
- спеціально-кримінологічні заходи ;
- індивідуальні заходи попередження [4, с.354].

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Загально-соціальні заходи повинні включати вирішення великих економічних, соціальних, ідеологічних, політичних, культурно-виховних, організаційно-управлінських та інших проблем життя суспільства. Їх реалізація опосередковано впливає на злочинність і на всі ланки механізму антигромадської поведінки. Соціально-кримінологічні заходи пов'язані зі здійсненням різних заходів у конкретних соціальних групах, колективах, там де складаються конфліктні ситуації, намічаються негативні явища. На третьому рівні індивідуально-профілактичної діяльності робота щодо осіб, які вчинили неправомірні дії, здійснюється як шляхом ліквідації або нейтралізації негативних різнопланових факторів середовища життєдіяльності цих осіб, так і шляхом впливу на їх свідомість [4, с. 355].

Отже, підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що злочини проти правосуддя несуть у собі велику суспільну небезпеку, яка підриває авторитет як правоохоронних органів і суду, так і держави в цілому. З кожним роком кількість злочинів, вчинених посадовими особами, особливо суддями, збільшується. Дана проблема є не лише проблемою прокуратури та інших правоохоронних органів, вона має загальнодержавний характер і потребує вирішення цілої низки питань політичного, економічного, правового та організаційного характеру й вжиття невідкладних заходів на загальнодержавному рівні.

Список використаних джерел

1. Правосуддя як основна функція суддів http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.29-2/part_3/5.pdf
2. Кримінальний Кодекс України : закон України від 17.01.2002 р. №2341- III // Відомості Верховної Ради України .- 2001.- №25-26.- С. 131.
3. Кальман О. Г. Кримінологічна характеристика злочинів проти правосуддя / О. Г. Кальман, С. С. Мірошніченко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2014. –Вип. 24. – С. 171–182
4. Мазур М. В. Злочинипротив правосуддя: питання про перспективирозвиткукримінальногозаконодавства / М. В. Мазур // Захист

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
прав, свобод і законних інтересів громадян України в
процесі правоохоронної діяльності : мат-ли міжн. наук.-практ. конф. –
Донецьк, 2001. – С. 533–535.

ЗАКОНОДАВЧЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Тавакалян Маріам Боріківна

*студентка 2 курсу магістратури Факультету прокуратури та
слідства (кримінальна юстиція) Національного університету «Одеська
юридична академія», Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична
академія» **Гуртієва Л. М.**
м. Одеса. Україна*

Сучасні глобалізаційні процеси у поєднанні з інтенсивною інформатизацією зумовлюють низку динамічних змін. Так, з розвитком глобальної мережі Інтернет дедалі частіше злочинці використовують мережу Інтернет для здійснення протиправної діяльності або ж Інтернет стає зручним майданчиком пошуку доказів у віртуальному просторі, а саме: пошук деяких текстових записей, фото, відео доказів в соціальних мережах, або пошукових мережах, які потім можуть бути використані в суді.

Дослідженням використання у кримінальному провадженні інформації, отриманої з мережі Інтернет, займалися такі науковці, як: Н.М. Ахтирська, С.Й. Гонгало, В.А. Динту, І.С. Краскова, А.М. Новицький, Д.В. Пашнєв, Є.Д. Скулиш, О.С. Старенький, В.Г. Уваров, Д.М. Цехан та ін. Відповідно до Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, схваленою Указом Президента України від 20 травня 2015 року, передбачається удосконалення процесуального забезпечення справедливості і права на захист під час кримінального провадження, зокрема формалізацію стандартів доказування для більшої зрозумілості та передбачуваності процесуального законодавства та відповідної практики [2].

На практиці за допомогою застосування в мережі Інтернет технік аналізу відкритих джерел інформації можливо встановити наступні

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні: – подію кримінального правопорушення (наприклад, метадані фотографії, яка зафіксувала злочин, можуть містити дані про час здійснення зйомки тощо); – обставини, які характеризують особу підозрюваного чи обвинуваченого (наприклад, фото рухомого та нерухомого майна в соціальних мережах, що характеризують майновий стан; демографічна інформація, відомості, які характеризують суспільні риси або їхній спосіб життя, коло знайомих та поведінку тощо). Але, такого роду інформація, як правило, міститься на веб-сайтах, тому при безпосередньому дослідженні роздруківок файлів електронних документів таких форматів як pdf, doc, bmp, jpg тощо суд може визнати їх недопустимими доказами [4, с. 144]. Це пов'язано з тим, що в національному кримінальному процесуальному законодавстві використання електронних доказів в більшій мірі є неврегульованим, що перешкоджає ефективному здійсненню кримінального судочинства. Проблемним є також відсутність закріплення на законодавчому рівні їх місця у системі процесуальних джерел доказів та відсутністю встановлених механізмів їх подання, дослідження, оцінки тобто можливості залучення такої інформації до кримінального провадження в якості належного, допустимого доказу. Відмітимо, що, з точки зору законодавчого врегулювання, перелік процесуальних джерел доказів, який визначений у ч.2 ст. 84 КПК України, є вичерпним, але необхідно звернути увагу, що електронні докази виступають одним із сучасних джерел інформації, що суттєво відрізняється від інших засобів доказування у кримінальному процесі. Слід погодитися з думкою Крицької І.О., яка наводить характерні властивості цифрових джерел доказової інформації, які обґрунтовують можливість їх виокремлення як самостійного процесуального джерела доказів: а) неречовий характер, який пов'язаний з відсутністю твердого зв'язку з матеріальним носієм; б) неможливість безпосереднього сприйняття й подальшого дослідження цифрової інформації, тобто вона повинна бути інтерпретована й перекодована за допомогою спеціальних технічних засобів і програмного забезпечення; в) можливість дистанційного внесення змін до неї та її

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
знищення; г) специфічний порядок збирання, перевірки та оцінки цифрових джерел доказової інформації [5, с. 45].

Отже, на підставі вищенаведеного вважаємо за необхідне запровадити новий вид доказів, доповнивши ч.2 ст.84 у наступній редакції : «Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів, електронні докази».

Втім, розширення переліку засобів доказування є недостатнім, необхідно врегулювати процедуру фіксації інформації розміщеної в мережі Інтернет. Як доказ можна використовувати тільки відомості, які одержані із додержанням всіх вимог законодавства. Цю властивість доказів-одержання на підставі законодавства - називають допустимістю доказів. Критеріями (умовами, правилами) допустимості доказів є:

1. Одержання доказів тільки суб'єктами, які уповноважені на це законодавством;
2. Одержання доказів із належного джерела (ч.2 ст.84 КПК);
3. Додержання належної процедури отримання доказів, тобто дотримання процесуального порядку збирання доказів та закріплення їх відповідно до вимог кримінального процесуального законодавства [6, с. 15].

Слушною є думка Малахової О.В., яка пропонує доповнити ст. 237 КПК України частиною 8 у наступній редакції: «Огляд веб-сторінки проводиться слідчим, прокурором, захисником, якщо доступ до неї не обмежується її власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту. Про проведення огляду веб-сторінки складається протокол згідно з вимогами цього Кодексу. Крім того, у протоколі вказується доменне ім'я, а також IP-адреси з DNS-серверу. До протоколу огляду веб-сторінки додаються роздрукована веб-сторінка та її скріншоти на електронному носії. Під час огляду веб-сторінки слідчий, прокурор, захисник зобов'язаний застосовувати безперервний відеозапис проведення огляду» [3, с. 65; 68]. Слід звернути увагу на ту обставину, що відповідно до ст.106 КПК України серед суб'єктів, які мають право складати протокол зазначає лише слідчого та прокурора. Натомість проект Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (реєстраційний №9055) дещо по-іншому регулює дане

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
питання, а саме: «Протокол під час досудового розслідування складається слідчим або прокурором, захисником, адвокатом як представником потерпілого або юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, які проводять відповідну процесуальну дію, під час її проведення або безпосередньо після її закінчення». [7]. Вважаємо дане нововведення буде позитивним для можливості захиснику здійснювати огляд веб-сторінки, щоб одержані фактичні дані в подальшому могли бути використані як допустимі докази, а це в свою чергу сприяє ефективному захисту та представництву в кримінальному провадженні.

З метою забезпечення допустимості електронних доказів необхідно використовувати можливості сучасних судових техніко-криміналістичних експертиз, у зв'язку з цим вважаємо за необхідне доповнити ч.2 ст.242 КПК України пунктом 7 у наступній редакції: «Слідчий або прокурор зобов'язані звернутися з клопотанням до слідчого судді для проведення експертизи щодо достовірності електронного доказу з метою перевірки доказів стосовно монтажу або внесення інших змін до інформації, яка на них міститься».

Таким чином, впровадження такого джерела доказів як електронні докази забезпечить формалізацію стандартів доказування, що в свою чергу є гарантією змагальності, чіткого та передбачуваного судового процесу в Україні. Саме тому доречно врахувати світові тенденції та модернізувати вітчизняний кримінальний процес, закріпивши новий вид доказів як електронні, а також їх порядок дослідження та оцінки у кримінальному процесуальному законодавстві України.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Про Стратегію реформування судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

3. Малахова О. В. До питання огляду сторонами кримінального провадження змісту інтернет-сторінок [Електронний ресурс] / О. В. Малахова // Вісник кримінального судочинства • № 2/2017. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: goo.gl/1QTqKN.
4. Школьніков В. І. Інформація з відкритих джерел мережі інтернет як доказ в кримінальному провадженні [Електронний ресурс] / В. І. Школьніков // Процесуальне та криміналістичне забезпечення досудового розслідування: збірник тез науково-практичного семінару (01 грудня 2017 року). – Львів: ЛьвДУВС. – 243 с.. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: goo.gl/RdWafa .
5. Крицька І. О. Речові докази у кримінальному провадженні : дис. канд. юр. наук : УДК 343.146 / Крицька І. О. – Харків, 2017. – 261 с.
6. Теорія доказів у кримінальному судочинстві: навч. – метод. посібник / Т.В. Лукашкіна, Л.М. Гуртієва. – Одеса : Фенікс, 2016. – 80 с.
7. Про адвокатуру та адвокатську діяльність [Електронний ресурс] : проект Закону України від 06.09.2018, реєстр. № 9055. - Режим доступу: [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ

Цезар А. Р.,

студентка 3-го курсу, Навчально-наукового юридичного інституту

Національного авіаційного університету,

*Науковий керівник: **Лихова С.Я.,***

доктор юридичних наук, професор

м. Київ, Україна

В результатів чинення злочинів, які законодавець відносить до військових, і які останнім часом вчиняються з небезпечною регулярністю, спричинюється шкода як військовослужбовцям, так і мирному населенню. В узагальненнях судової практики з цієї категорії справ зазначається, що застосування судами законодавства про відповідальність за військові злочини свідчить про наявність проблем, що виникають при кваліфікації протиправних дій, а їх неоднакове вирішення спричиняє судові

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

помилки [1]. І саме тому доцільним є розкриття системи військових злочинів із зазначенням особливостей видових об'єктів груп юридичних складів злочинів, що і утворюють цю систему.

Вирішення проблем об'єкта злочину передбачає відхід від традиційного поділу об'єктів на загальний, родовий та безпосередній та робить необхідним виділення видового об'єкта злочину [2, с. 214-219]. Так, родовим об'єктом цієї групи злочинів слід визначити військовий правопорядок, і саме він дозволяє нам класифікувати військові злочини на певні групи в залежності від того, яким є видовий об'єкт окремих одновидових складів злочинів, які містяться в Розділі XIX «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби» Особливої частини КК України. Проаналізувавши наукові праці вчених щодо системи злочинів, вважаємо за доцільне запропонувати таку класифікацію військових злочинів за видовим об'єктом:

1. Злочини проти порядку підпорядкованості і дотримання військової честі.

У ст. ст. 402-406 КК України передбачена кримінальна відповідальність за непокору, невиконання наказу, опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків, погрозу або насильство щодо начальника, порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями при відсутність відносин підлеглих. Видовим об'єктом цієї групи військових злочинів слід вважати порядок підпорядкованості та дотримання військової честі.

2. Злочини проти порядку проходження військової служби (ухилення від військової служби).

Видовим об'єктом цієї групи військових злочинів є порядок проходження військової служби. Так, до групи злочинів за цим об'єктом варто віднести юридичні склади злочинів, закріплених в диспозиціях ст. ст. 407-409 КК України, які передбачають кримінальну відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби, дезертирство та ухилення від військової служби шляхом самокалічення чи іншим способом.

3. Злочини, що посягають на порядок користування військовим майном і технікою.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

В ст. ст. 410-413, 428 КК України передбачена кримінальна відповідальність за викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем; умисне знищення або пошкодження воєнного майна; необережне знищення або пошкодження військового майна; втрату військового майна і залишення гинучого військового корабля. Таким чином, видовим об'єктом цієї групи військових злочинів слід вважати врегульований спеціальним законодавством порядок користування військовим майном і технікою.[3, с. 95-96].

4. Злочини проти порядку поводження зі зброєю, небезпечними речовинами і предметами та експлуатації військової техніки.

Видовим об'єктом цієї групи військових злочинів є порядок поводження із засобами підвищеної небезпеки. Так, у ст. ст. 414 – 417 КК України передбачена кримінальна відповідальність за порушення правил поводження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, порушення правил водіння або експлуатації машин, порушення правил польотів або підготовки до них, порушення правил кораблеводіння.

5. Злочини проти порядку несення спеціальних служб.

В ст. ст. 418 - 421 КК України передбачена кримінальна відповідальність за порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання, порушення статутних правил несення прикордонної служби, порушення статутних правил несення бойового чергування, порушення статутних правил внутрішньої служби. Так, видовим об'єктом цієї групи злочинів є правовідносини, що регулюються статутними правилами несення військової служби.

Як видно з вищезазначеного, всі перераховані норми Особливої частини КК України передбачають відповідальність за порушення окремих спеціальних служб, що забезпечують нормальну життєдіяльність військ і чітке виконання ними своїх основних завдань по охороні та обороні миру в Україні. До цих служб, крім бойового чергування, відносяться: вартова (вахтова), конвойна і

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
внутрішня служба, патрулювання в гарнізоні [4], а також служба прикордонного наряду з охорони державного кордону України.

6. Злочини проти порядку збереження військової таємниці.

Даний вид військових злочинів складається із однієї статті, яка передбачає кримінальну відповідальність за розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрату документів чи матеріалів, що містять такі відомості. Видовий об'єкт у цьому юридичному складі злочину (ст. 422 КК) за змістом суміжний зі складами злочинів, передбачених у диспозиціях ст. ст. 328, 329 КК України, які передбачають відповідальність за розголошення державної таємниці та втрату документів, що містять державну таємницю[5].

7. Військові посадові злочини.

Видовим об'єктом цієї групи злочинів є управлінська діяльність у Збройних Силах України, а ст. ст. 425-426-1 КК України передбачають кримінальну відповідальність за недбале ставлення до військової служби, бездіяльність військової влади, перевищення військовою посадовою особою влади або посадових повноважень.

8. Злочини проти порядку несення військової служби в бойовій обстановці і в районі воєнних дій.

Видовим об'єктом цієї групи злочинів слід вважати порядок несення військової служби в умовах бойової обстановки. У ст. ст. 427, 429 і 432 КК України передбачена кримінальна відповідальність за здачу або залишення противнику засобів ведення війни, самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю і мародерство. Зрив виконання бойового завдання, здача зброї і бойової техніки противнику, залишення поля бою, відмова діяти зброєю послаблює власні сили і зміцнює ворога. Мародерство в районі бойових дій морально розкладає війська, чим знижує їх бойову готовність. Таким чином, усі перелічені злочини призводять до серйозного послаблення боєздатності військових підрозділів, частин та об'єднань, негативно впливають на моральний стан військовослужбовців та населення в районі військових дій [6, с.1008-1012].

9. Добровільна здача в полон та злочини, що вчиняються в полоні.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

У ст. ст. 430 і 431 КК України передбачена кримінальна відповідальність за добровільну здачу в полон і злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні. Видовим об'єктом цих юридичних складів злочинів є порядок виконання військовослужбовцем, військового обов'язку в умовах полону. Загальними ознаками цих юридичних складів злочинів є злочинна поведінка військовослужбовця, що добровільно здався в полон і порушує там вимоги, що пред'являються до військовослужбовців.

10. Злочини проти законів та звичаїв війни.

У ст. ст. 433 - 435 КК України передбачена відповідальність за насильство над населенням у районі воєнних дій, погане поводження з військовополоненими, незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання нею. Ці злочини посягають на загальноприйняті міжнародні норми ведення війни, які були закріплені Женевськими Конвенціями 1949 року «Про захист цивільного населення під час війни», «Про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях», «Про поводження з військовополоненими». Видовим об'єктом перерахованих юридичних складів злочинів є загальноприйняті норми ведення війни, які діють як національному, так і на міжнародному рівнях і саме тому їх доцільно об'єднати у одну групу.

Визначення системи військових злочинів має важливе теоретичне і практичне значення, оскільки дає можливість не тільки впорядковувати їх як відносно чітку, логічно узгоджену систему, а й більш чітко і повно встановити найбільш суттєві риси, які їм притаманні і якими вони відрізняються одне від одного та від суміжних (невійськових) злочинів.

Список використаних джерел:

1. Практика застосування судами законодавства про військові службові злочини: узагальнення Верховного Суду України від 01.01.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n2002700-02>

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

2. Лихова С. Я., Топчій В. В. Особливості чотирьохчленної та трьохчленної системи об'єктів злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина (Розділ V Особливої частини КК України) // Держава і право. Спецвипуск. – 2005. – С. 214-219.

3. Бугаев В. А. Військовізлочини та покарання: дис...канд. юр. наук / Бугаев В. А. – Одеса, 2003. – 190 с.

4. Про Статут гарнізонної та вартової служби Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 станом на 14.10.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-14>

5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 станом на 04.11.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

6. Науково-практичний коментар Кримінального Кодексу України / Д.С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко [та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. – К.: ЮрінкомІнтер, 2016. – 1064 с.

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

Шарандак Д.Ю.,

*Київський національний торговельно-економічний університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри загальноправових дисциплін*

Шведова Ганна Леонідівна

м. Київ, Україна

Забезпечення прав і свобод людини та громадянина є складною та дуже гострою проблемою сьогодення. А законність і дисципліна - необхідні умови утвердження демократичної, правової держави, оскільки спрямовані на забезпечення функціонування громадянського суспільства, активної ролі особи в усіх сферах суспільного життя.

Найголовніша практична цінність прав і свобод людини полягає в їх реальності, тобто якою мірою проголошені державою права та свободи здійснюються в практичному буденному житті. Зокрема, Конституція

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

України визначає основні засади гарантування прав і свобод громадян, а саме: права людини є невідчужуваними, непорушними та невичерпними; конституційні права та свободи гарантуються і не можуть бути скасовані; при прийнятті нових законів або внесення до них змін не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. [ст. 21-22, 1]. Таким чином, на думку Воєводіна, функціями гарантій є створення можливості більш повного втілення в життя прав та свобод кожної людини, їх охорона і захист від порушень з боку як окремих органів держави, посадових осіб, так і громадян.

Основні гарантії прав людини в Україні ґрунтуються на положеннях Конституції України, конституційної доктрини та конституційної практики.

В Україні спеціалізованим органом конституційного контролю є Конституційний Суд України, який вирішує питання про відповідність Конституції України (конституційність) законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та правових актів Верховної Ради АРК та здійснює офіційне тлумачення Конституції України (Розділ XII Конституції України) [1]. Так, наприклад, стаття 92 Конституції України закріплює, що права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод, основні обов'язки громадянина визначаються виключно законами України. У тому числі Конституцією та законами України встановлено можливість обмеження прав і свобод людини і громадянина (в умовах воєнного стану, надзвичайного становища тощо).

Як і будь-яка інша система, система забезпечення прав і свобод має свою структуру. На думку Романової, така система складається з чотирьох підсистемних елементів, а саме:

Інституційно-організаційне забезпечення, яке здійснюється вищими органами державної влади, а саме Президентом України, Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України.

Правове забезпечення, цьому присвячено переважно Розділ II «Права свободи та обов'язки людини і громадянина» Конституції України. Конституція України є однією з кращих у світі щодо закладених у ній норм,

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
принципів. Однак на практиці чимало механізмів не функціонують належним чином. Урегульованість одного питання нормами різних галузей права по-різному, бюрократичні принципи в діяльності державних органів, корупція, створюють чимало перешкод для належного забезпечення прав та свобод людини і громадянина в Україні.

Ідеологічне забезпечення, що сприяє утвердження концепції прав людини, яка передбачає, що держава повинна служити для задоволення потреб своїх громадян, забезпечення їх прав та свобод, створення умов для їх належної реалізації, охорони та захисту. А згідно зі ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Тобто в законодавстві України теж відображені основні положення забезпечення прав і свобод людини.

І останнім елементом, що входить до структури системи забезпечення прав та свобод людини та громадянина є ресурсне забезпечення. На думку А.А.Романової, ресурсне забезпечення прав і свобод проявляється через сукупність таких показників: матеріально-технічне, фінансово-економічне, кадрове, наукове та інформаційне забезпечення. Тобто цей елемент системи включає засоби, за допомогою яких можна досягнути головного результату – забезпечення прав і свобод [1, с. 601].

Усі ці елементи системи забезпечення прав і свобод людини та громадянина діють у взаємній залежності, тобто без ефективного функціонування одного з цих елементів усі інші не мають можливості виконувати покладені на них функції.

Отже, на основі вищевказаного можна зробити висновок, що основоположними передумовами, які сприяють розвитку системи забезпечення прав та свобод людини та громадянина, є громадянське суспільство та демократична правова держава, адже поза їх межами неможливо створити ефективну систему забезпечення прав та свобод людини та громадянина.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>
2. Воеводін Л. Д. Реалізація конституційних прав і свобод громадян і діяльності вищих органів державної влади. – М.: Вид-во Моск., 1979. –С. 16.
3. Романова А.А. Система забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні / А.А.Романова // Форум права. – 2012. – № 2. – С. 599–602.

СУДДЯ ЯК СПЕЦІАЛЬНИЙ СУБ'ЄКТ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ Щербак Н. М.

Науковий керівник: **Бондаренко О. С.**,
к.ю.н., викладач кафедри Кримінально-правових дисциплін та
судочинства Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету
м. Суми, Україна

Наприкінці ХХ століття корупція набула глобального, світового значення та стала суттєвою проблемою багатьох держав. Не винятком стала і Україна, яка впродовж досить тривалого часу за даними міжнародної організації Transparency International «Індекс сприйняття корупції» перебуває в числі країн з високим рівнем корупції та займає 130-те місце серед 180-ти країн світу за 2017 рік. Корупція в Україні наразі досягла свого апогею та проникла майже у всі сфери життєдіяльності суспільства чим становить значну загрозу економічній та національній безпеці країни зокрема.

Згідно з громадською думкою саме судова влада є найслабшою та найкорумпованішою ланкою в Україні, що здатна підпадати під комерційний та політичний вплив. Суддя є гарантом здійснення справедливого судочинства та постановлення ним правомірного рішення. Однак, кількість корупційних злочинів серед суддів невпинно зростає. Саме тому кримінальна протидія корупційним злочинам, які здійснюються суддями є досить

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
важливим завданням для розбудови України як демократично-правової держави з високим рівнем довіри населення до діяльності судових органів зокрема. Будь-які корупційні діяння, вчинені суддями та працівниками апарату суддів, підбивають авторитет судової влади, створюють недовіру до неї в суспільства та порушують так чи інакше гарантовані чинним законодавством права та свободи громадян.

Розробка та здійснення будь-яких заходів, спрямованих на боротьбу з корупцією вимагає, насамперед, визначення кола осіб, на які вони повинні бути спрямовані. І інститут кримінальної відповідальності за порушення антикорупційних норм чинного законодавства не є винятком. Чітке та однозначне визначення кола суб'єктів кримінальної відповідальності за корупційні злочини є основною передумовою здійснення правильної кваліфікації, вчинених особами діянь, та подальшої реалізації принципу неминучості покарання. Ось чому, саме цьому питанню слід приділити підвищену увагу.

Здійснюючи аналіз кримінально-правового статусу суддів як суб'єктів кримінальної відповідальності за корупційні злочини, перш за все потрібно звернутись до основних постулатів, одним з яких, у цьому випадку виступає категорія "суб'єкт злочину".

Поняття загального суб'єкту злочину міститься в ч. 1 ст. 18 Кримінального кодексу України. У ній законодавець виокремлює три його обов'язкові ознаки: 1) особа є фізичною; 2) особа є осудною; 3) особа досягнула передбаченого Кримінальним кодексом України віку [1]. Якщо хоча б одна з перерахованих ознак відсутня – це унеможливає визнання особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння суб'єктом злочину.

У той же час, за цілою низкою статей КК України можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності лише ті особи, які мають певні специфічні якості. В цьому випадку, мова йде про особливі та специфічні риси суб'єкта злочину. При цьому, якщо перші слугують додатковими характеристиками правопорушника та допомагають правильно кваліфікувати протиправне діяння, то особливі – впливають на процедуру

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
притягнення правопорушника до відповідальності, або ж враховуються під час застосування іншого заходу впливу.

Згідно з ч. 2 ст. 18 КК України спеціальним суб'єктом злочину є особа, якій притаманні всі ознаки загального суб'єкта, зокрема перераховані нами вище, а також злочин, суб'єктом якого може бути лише певна особа[1]. Тобто такий суб'єкт повинен бути наділений, крім загальних ознак, ще й додатковими (спеціальними) ознаками, які можуть бути прямо зазначені у диспозиції відповідної статті або ж виокремлені шляхом тлумачення кримінально-правової норми .

Перш за все, слід зазначити, що в примітках до більшості статей, визначених КК України як корупційні злочини, розділу XVII (Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг) законодавцем чітко надається перелік службових осіб, які є суб'єктами даних злочинів, серед них таке місце також відведено і суддям.

Однак, існують статті в яких чітко не зазначено, які саме особи є спеціальними суб'єктами цих корупційних злочинів. Такі статті вимагають їх подальшого тлумачення, відсилаючи зокрема до норм Закону України «Про запобігання корупції». В якому зазначено, що суб'єктами відповідних корупційних правопорушень є особи, зазначені в пунктах 1, 2 частини першої статті 3 цього Закону [2]. Список таких осіб досить широкий, і з прийняттям чергового антикорупційного закону значно розширюється. Ми не перераховуватимемо всіх осіб, на яких поширюється дія цього Закону, а лише назвемо тих, хто має безпосередній вплив на судову гілку влади.

Отже, за корупційні правопорушення до кримінальної відповідальності можуть бути притягнені такі уповноважені на виконання функцій держави представники судової системи (підпункт «г» пункту 1 ч. 1 ст. 3 Закону [2]):

1) судді КСУ; 2) інші професійні судді; 3) члени, дисциплінарні інспектори ВККСУ; 4) службові особи секретаріату ВККСУ; 5) Голова, заступник Голови, секретарі секцій ВРЮ; 6) інші члени ВРЮ; 7) присяжні (під час виконання ними цих функцій).

Визначені нами вище характерні особливості спеціального суб'єкта властиві лише для першої та другої категорій, які в першу чергу пов'язані зі

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
специфікою виконуваних ними функцій, а також з особливим правовим статусом. Хотілося б зосередити увагу на характеристиці кримінальної відповідальності за корупційні злочини, які вчиняються професійними суддями.

В першу чергу, на нашу думку, необхідно проаналізувати визначення даного поняття та його безпосередню специфіку.

Сьогодні поняття "суддя" має чітко визначену офіційну законну фіксацію. Таким чином, відповідно до ч.1 ст. 52 Закону України "Про судоустрій та статус суддів", суддею є громадянин України, який відповідно до Конституції України та зазначеного Закону призначений чи обраний суддею, займає штатну суддівську посаду в одному з судів України і здійснює правосуддя на професійній основі [3].

Важливо, що всі судді в Україні мають єдиний статус незалежно від місця суду в системі судів загальної юрисдикції або посади яку займає суддя. Це означає, що всі судді в однаковій мірі несуть кримінальну відповідальність, у тому числі за корупційні злочини.

У той же час, як спеціальні суб'єкти злочину, судді наділені цілим переліком специфічних ознак, які відрізняють їх від інших носіїв державної влади. Зокрема, головними з них є незалежність судді, суддівський імунітет, незмінюваність суддів, недоторканність суддів, особливий характер дисциплінарної відповідальності суддів, а також низка гарантій їх діяльності.

Отже, з огляду на викладене вище, здійснивши аналіз положення статей, які визначаються Кримінальним кодексом України як корупційні злочини, та наведених вище постулатів дозволив нам зробити два важливих висновки:

По-перше, судді, у зв'язку зі своїм особливим статусом, відносяться до спеціальних (особливих) суб'єктів кримінальної відповідальності. Зокрема, їх правовий статус визначається окремим Законом України «Про судоустрій і статус суддів» ; на посаду судді приймаються лише ті особи, які відповідають встановленим вимогам законодавства; до них не можуть бути застосовані більшість заходів забезпечення провадження у кримінальних справах; певні

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
особливості також характерні для розгляду кримінальних справ, вчинених суддями тощо.

По-друге, корупційні злочини, вчинені суддями здійснюють значний вплив на імідж судової влади, знижують рівень суспільної довіри до судової системи, породжують зневіру громадян у можливості захисту порушених прав чесним, незалежним і справедливим судом.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня.2001 р. № 2341-III / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України* . 2001. № 25–26. Ст. 131.
2. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтн. 2014 р. № 1700-VII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI/ Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*.2010. № 41-42, № 43, № 44-45, Ст.529.

ДИСКУСІЇ ТА ОБГОВОРЕННЯ

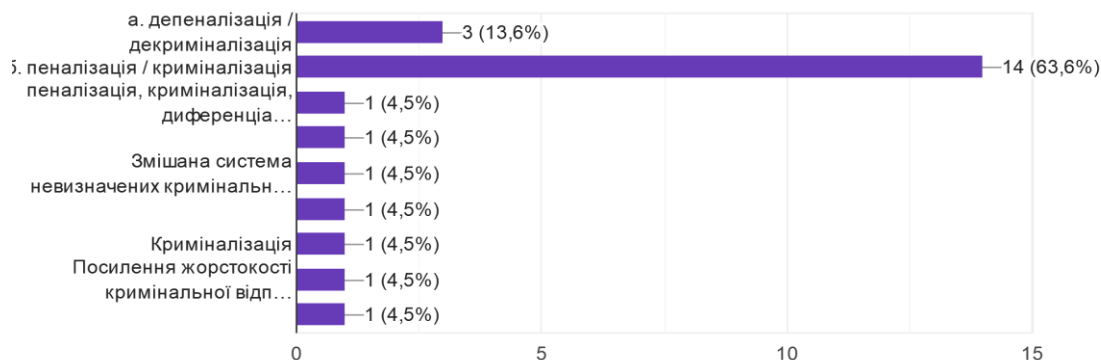
ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ГУМАНІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПИТУВАННЯ)

Гуркова А.В., Ілин Л.М., Острогляд О.В.

16-17 листопада 2018 року в Університеті Короля Данила (м. Івано-Франківськ) відбувся Міжнародний науково-практичний симпозиум «Гуманізація кримінальної відповідальності» під час якого проводилося опитування учасників щодо проблематики гуманізації відповідальності, зокрема, та щодо кримінального законодавства, загалом. Як свідчать результати, учасники Симпозіуму мають єдині підходи в розумінні необхідності удосконалення кримінально-правового регулювання і напрямків такого удосконалення. Узагальнені результати тут:

1. Як Ви вважаєте на сьогодні в кримінальному законодавстві переважає:

22 відповіді

1. Як Ви вважаєте на сьогодні в кримінальному законодавстві переважає:

а. депеналізація / декриміналізація

б. пеналізація / криміналізація

в. Ваш варіант

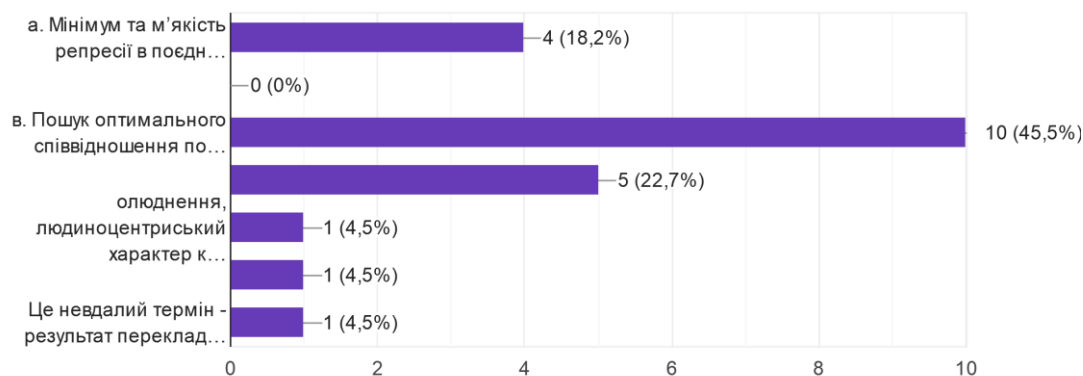
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Переважає більшість опитаних вказує, що в кримінальному законодавстві на даних час панує пеналізація/криміналізація, що свідчить про посилення кримінальної репресії.

2. На Вашу думку «Гуманізація кримінальної відповідальності» це:

22 відповіді

2. На Вашу думку «Гуманізація кримінальної відповідальності» це:

а. Мінімум та м'якість репресії в поєднанні з охороною суспільства від злочинів та злочинців

б. Гуманізація зводиться до призначення покарання

в. Пошук оптимального співвідношення покарання винного та забезпечення прав потерпілого

г. Напрямок в застосуванні примусових заходів, позбавлень та обмежень, який відповідає інтересам суспільства в цілому і окремої особи

д. Ваш варіант

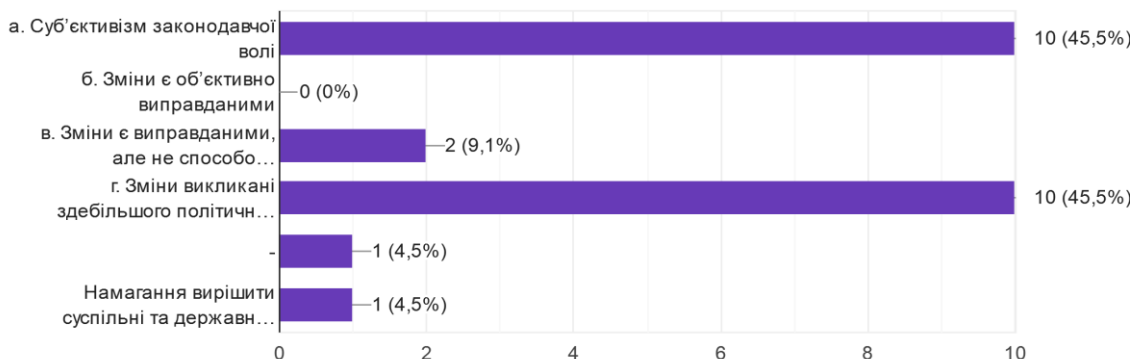
В загальному респонденти сходяться до думки, що під гуманізацією варто розуміти – «пошук оптимального співвідношення покарання винного та забезпечення прав потерпілого».

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

3. В змінах, що тепер вносяться до ККУ, переважає:

22 відповіді

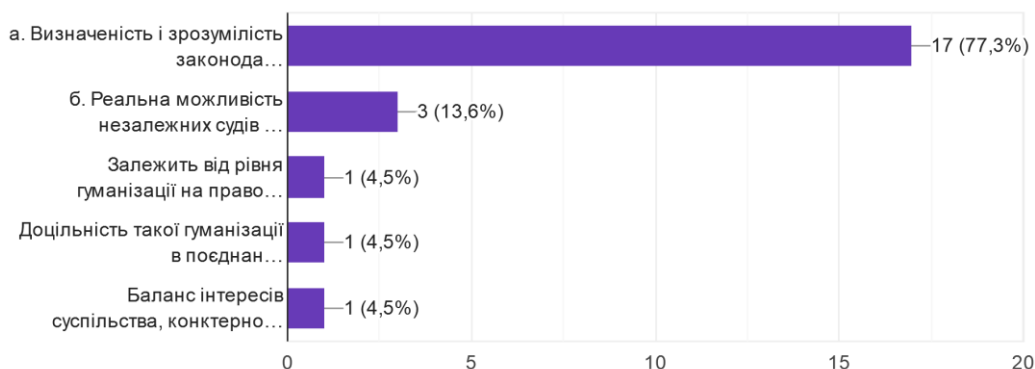
3. В змінах, що тепер вносяться до ККУ, переважає:

- а. Суб'єктивізм законодавчої волі
- б. Зміни є об'єктивно виправданими
- в. Зміни є виправданими, але не способом коригування КК
- г. Зміни викликані здебільшого політичною доцільністю
- д. Ваш варіант

Щодо змін, які вносяться останнім часом до Кримінального кодексу України, то причинами таких змін називаються – суб'єктивізм законодавчої волі та політична доцільність, що фактично є аспектами одного і того ж явища.

4. Що має бути визначальним в гуманізації кримінальної відповідальності:

22 відповіді

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

4. Що має бути визначальним в гуманізації кримінальної відповідальності:

а. Визначеність і зрозумілість законодавства

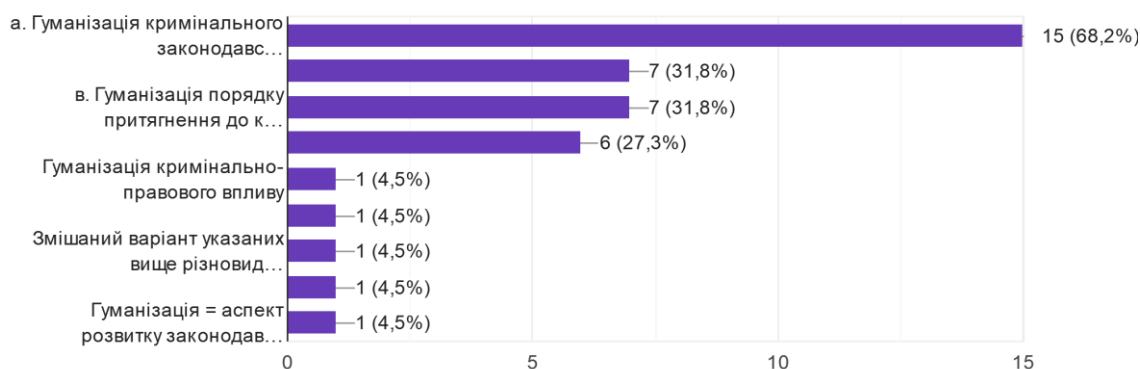
б. Реальна можливість незалежних судів в формуванні єдності судової практики

в. Ваш варіант

Для удосконалення законодавчого регулювання та застосування кримінального законодавства, в аспекті гуманізації, визначальним має бути – визначеність і зрозумілість законодавства, як для громадян, так і для посадових осіб.

5. Складовими гуманізації кримінальної відповідальності мають бути:

22 відповіді

5. Складовими гуманізації кримінальної відповідальності мають бути:

а. Гуманізація кримінального законодавства в цілому

б. Гуманізація системи покарань та їх застосування

в. Гуманізація порядку притягнення до кримінальної відповідальності

г. Гуманізація виконання покарань

д. Ваш варіант

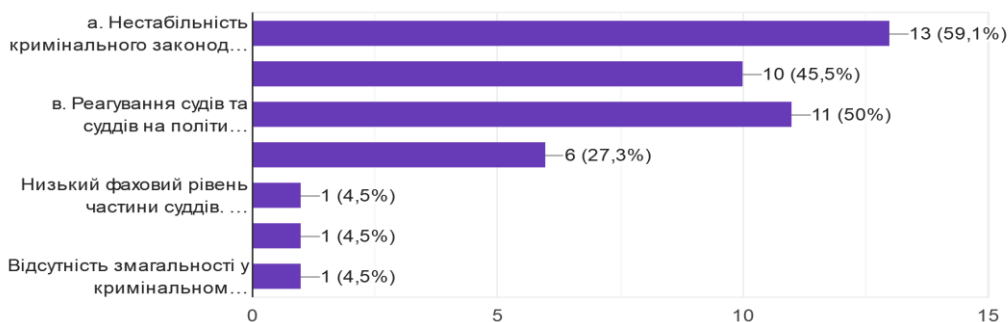
При відповіді на питання щодо складових гуманізації кримінальної відповідальності можна стверджувати, що позитивні зрушення можливі лише при гуманізації кримінального законодавства в цілому, а також порядку притягнення до кримінальної відповідальності.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

6. Що є причиною відсутності єдності судової практики:

22 відповіді

6. Що є причиною відсутності єдності судової практики:

а. Нестабільність кримінального законодавства

б. Наявність оціночних понять

в. Реагування судів та суддів на політичну кон'юнктуру

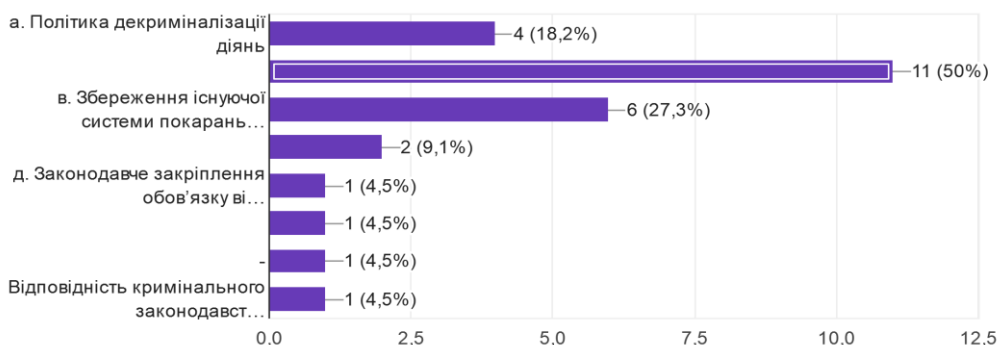
г. Не вірне відношення до прецеденту

д. Ваш варіант

Серед причин відсутності єдності судової практики, в якості основних, вказуються: нестабільність кримінального законодавства та реагування судів та суддів на політичну кон'юнктуру.

7. Що є стратегічним напрямом гуманізації кримінальної відповідальності в перспективі 10 років:

22 відповіді

7. Що є стратегічним напрямом гуманізації кримінальної відповідальності в перспективі 10 років:

а. Політика декриміналізації діянь

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

б. Збереження «традиційних» засобів захисту від тяжких та особливо тяжких злочинів, з пошуком альтернативних рішень для злочинів невеликої чи середньої тяжкості

в. Збереження існуючої системи покарань, з одночасним удосконаленням практики їх застосування, особливо покарань, що не пов'язані з позбавленням волі

г. Зменшення мінімальних розмірів покарань (в першу чергу позбавлення волі) з одночасним зменшенням застосування звільнення від кримінальної відповідальності та покарання

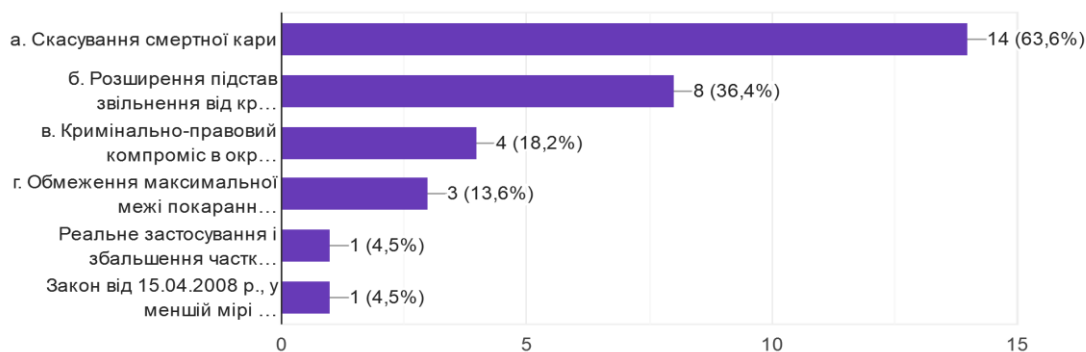
д. Законодавче закріплення обов'язку відшкодування заподіяних збитків, як передумови застосування звільнення від відповідальності чи покарання

е. Ваш варіант

В стратегії гуманізації кримінальної відповідальності на 10 років, на думку опитаних, переважатиме декриміналізація діянь.

8. Які зміни до ККУ, за час його існування, свідчать про реальну гуманізацію кримінальної відповідальності:

22 відповіді

8. Які зміни до ККУ, за час його існування, свідчать про реальну гуманізацію кримінальної відповідальності:

а. Скасування смертної кари

б. Розширення підстав звільнення від кримінальної відповідальності та покарання

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

в. Кримінально-правовий компроміс в окремих статтях Особливої частини ККУ

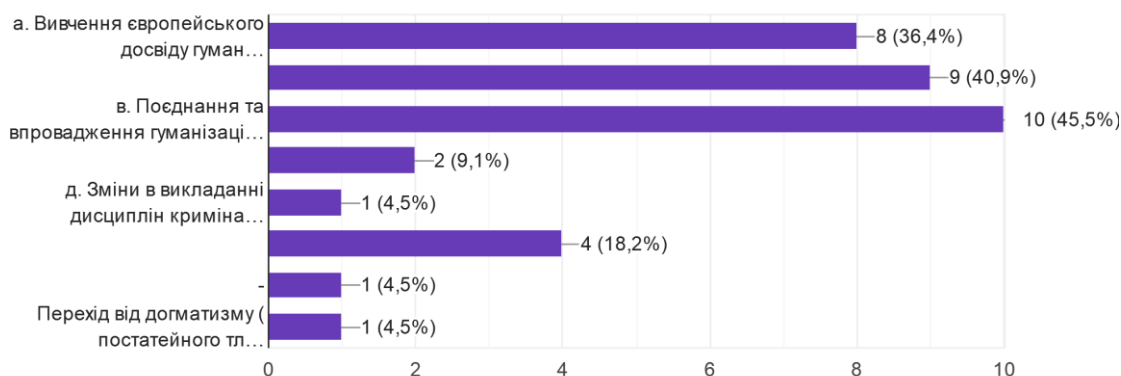
г. Обмеження максимальної межі покарання за незакінчений злочин

д. Ваш варіант

Відміна смертної кари – це те, що свідчить про реальну гуманізацію кримінальної відповідальності!

9. Що може вплинути на впровадження в кримінальне законодавство реальної гуманізації кримінальної відповідальності?

22 відповіді

9. Що може вплинути на впровадження в кримінальне законодавство реальної гуманізації кримінальної відповідальності?

а. Вивчення європейського досвіду гуманізації кримінальної відповідальності та впровадження позитивних його аспектів

б. Єдність в концептуальних питаннях гуманізації кримінальної відповідальності. Єдність термінології

в. Поєднання та впровадження гуманізації в кримінальному та кримінальному процесуальному законодавстві

г. Гуманізація кримінальної відповідальності можлива лише за допомогою судових рішень

д. Зміни в викладанні дисциплін кримінально-правового циклу, що пов'язані з гуманізацією кримінальної відповідальності

е. Правовий всебуч: «Людиноцентристська модель побудови суспільства»

ж. Ваш варіант

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

На рахунок впровадження в кримінальне законодавство реальної гуманізації кримінальної відповідальності, то тут очікувано респонденти сходяться в думці, що це має бути комплекс заходів, що має базуватися на вивченні позитивного досвіду, розуміння термінологічних основ та поєднання гуманізації і кримінального і кримінального процесуального законодавства, важлива роль також відводиться і правовому всеобучу.

КОРОТКИЙ ОГЛЯД КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ КОНВЕНЦІЇ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ СТОСОВНО ЖІНОК І ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА БОРТЬБУ З ЦИМИ ЯВИЩАМИ

Гуцуляк Ю.В.

інспектор СВ Шевченківського ВП

ГУНП у Львівській області

(Національна поліція)

За останні три десятиліття насильство щодо жінок, включаючи домашнє насильство, привертає підвищену увагу з боку міжнародної спільноти, що знаходить своє відображення у міжнародному праві. Протягом цього періоду було здійснено кілька вирішальних кроків, серед яких: ухвалення Конвенції Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок в 1979 р., а також загальних рекомендацій та висновків, затверджених Комітетом з ліквідації дискримінації щодо жінок; Декларації ООН про викорінення насильства щодо жінок в 1993 р.; Міжамериканської конвенції про запобігання, покарання і викорінення насильства щодо жінок в 1994 р.; Пекінської декларації в 1995 р.; Протоколу про права жінок в Африці до Африканської хартії прав людини і народів в 2003 р. Основним міжнародним документом, покликаним захистити жінок від насильства є Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, або як її ще називають Стамбульська конвенція (далі - Конвенція), яка набула чинності 1 серпня 2014 р. Україна ратифікувала цей міжнародний нормативний документ, погодившись привести національне законодавство до його вимог.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Впровадження положень Конвенції здійснено шляхом прийняття Верховною Радою України Закону України Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами від 06 грудня 2017 року, який набирає чинності з 11.01.2019 року. Цим законом вводяться в національне законодавство принципи Конвенції з метою комплексності у боротьбі та протидії з насильством щодо жінок і домашнім насильством, посилення захисту від дискримінації за гендерною ознакою. Адже як свідчить судова статистика протягом 2016-2017 років більше 82 тис. осіб піддано адміністративному стягненню за 173-2 КУпАП за насильство в сім'ї, невиконання захисного припису тощо. Більше 200 рішень судів у кримінальних провадженнях щороку за статеві і суміжні злочини, та більше тисячі – за заподіяння тілесних ушкоджень, побоїв і мордувань стосовно членів сім'ї [4, с.5].

Аби комплексно зрозуміти підхід законодавця до ратифікації положень Конвенції, перш за все необхідно звернутись до самого її тексту та шляхом співставлення та порівняння зрозуміти правовий вияв ратифікованих положень у національному кримінально-процесуальному законодавстві. Ст.49 Конвенції зазначаються зобов'язання Сторін щодо вжиття необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб розслідування та судові провадження стосовно всіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, здійснювалися без неналежних затримок і з урахуванням прав жертви на всіх стадіях кримінального провадження. А також, вжиття необхідних законодавчих або інших заходів згідно з основними принципами прав людини та з огляду на гендерне розуміння насильства для забезпечення ефективного розслідування та кримінального переслідування правопорушень, установлених відповідно до цієї Конвенції. Такі вимоги не потребують розробки та запровадження до національного кримінального процесу спеціальних чи нових норм, адже Кримінальний процесуальний кодекс України (далі - КПК) містить положення побудови системи кримінального провадження (в широкому розумінні даного

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
правового інституту) з обов'язковим додержанням таких концептуальних засад як: рівність перед законом та судом (ст.10 КПК), невтручання у приватне життя (зокрема ч.3 ст.15 КПК), доступу до правосуддя та обов'язковості судових рішень (зокрема ч.1 ст.21 КПК), публічності (ст.25 КПК), розумних строків (ст.28 КПК).

Зважаючи на специфіку охоронюваної сфери прав та свобод, забезпечуючи підґрунтя щодо своєчасного реагування компетентних органів розслідування Сторін, належного початку розслідування та здійснення доказування обставин вчиненого кримінального правопорушення, Конвенція визначає: Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб відповідальні правоохоронні органи негайно та належним чином реагували на всі форми насильства, які підпадають під сферу застосування Конвенції, шляхом надання належного та невідкладного захисту жертвам; Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб відповідальні правоохоронні органи негайно та належним чином здійснювали запобігання всім формам насильства, які підпадають під сферу застосування Конвенції, та захист від усіх таких форм, у тому числі застосування профілактичних оперативних заходів та збір доказів (ст.50 Конвенції). Основа для виконання таких положень органами досудового розслідування закладена у ст.25 КПК, – в обов'язку прокурора, слідчого розпочати досудове розслідування в кожному випадку безпосереднього виявлення ознак кримінального правопорушення (включаючи і злочини за насильство сексуального характеру, посягання на фізичне здоров'я чи примушування до вчинення актів цивільного стану, що ґрунтуються на ознаці гендерності), вжиття всіх передбачених законом заходів для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила.

Положення ст.ст. 51 та 52 Конвенції щодо оцінки летальності ризиків в кожному конкретному випадку, серйозності ситуації, повторності насильства повинна належним чином враховуватись на всіх стадіях кримінального провадження і при застосуванні захисних заходів, особливо коли особа має вогнепальну зброю, найшли своє відображення у змінах до КПК Законом

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

№2227-VIII. Так, запроваджується можливість тимчасово обмежувати підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, які підпадають під сферу дії Конвенції, права на володіння та носіння зброї (ч.4 ст. 148 КПК) в рамках кримінального процесуального інституту Заходів забезпечення кримінального провадження. Також зазначені вимоги Конвенції імплементуються і до інституту запобіжних заходів кримінального провадження, - п.12 ст. 178 КПК, шляхом необхідності врахування слідчим, прокурором, слідчим суддею при обранні запобіжного заходу врахувати ризик продовження чи повторення протиправної поведінки, зокрема ризик летальності, що його створює підозрюваний, обвинувачений, у тому числі у зв'язку з його доступом до зброї.

Запровадження належних обмежувальних та захисних заходів у відповідності до ст.ст.52 та 53 Конвенції, національне кримінальне процесуальне законодавство поповнюється можливістю в інтересах потерпілого від злочину, пов'язаного з домашнім насильством, крім обов'язків, передбачених ч.5 ст.194 КПК, суду застосувати до особи, яка підозрюється у вчиненні такого кримінального правопорушення, один або декілька обмежувальних заходів: 1) заборона перебувати в місці спільного проживання з особою, яка постраждала від домашнього насильства; 2) обмеження спілкування з дитиною у разі, якщо домашнє насильство вчинено стосовно дитини або у її присутності; 3) заборона наближатися на визначену відстань до місця, де особа, яка постраждала від домашнього насильства, може постійно чи тимчасово проживати, тимчасово чи систематично перебувати у зв'язку із роботою, навчанням, лікуванням чи з інших причин; 4) заборона листування, телефонних переговорів з особою, яка постраждала від домашнього насильства, інших контактів через засоби зв'язку чи електронних комунікацій особисто або через третіх осіб; 5) направлення для проходження лікування від алкогольної, наркотичної або іншої залежності, від хвороб, що становлять небезпеку для оточуючих, направлення для проходження програми для кривдників (ч.6 ст.194 КПК). При цьому процесуальний порядок застосування запобіжного заходу залишається незмінний, як виправдана процесуальна форма в контексті нагляду

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
прокурора за дотриманням прав та інтересів учасників кримінального провадження та судового контролю на стадії досудового розслідування.

Конвенція вводить особливу вимогу у ст.54, згідно якої забезпечується ситуація збереження права на невтручання у приватне життя. Тобто, щоб у будь-якому кримінальному провадженні докази, які стосуються історії сексуальних стосунків та поведінки жертви, дозволялися тільки тоді, коли це є суттєвим і необхідним. Нововведень до КПК така вимога не викликала, адже можна вважати її наявною у національному кримінально-процесуальному законодавстві, зокрема у положеннях ст.15, ст.27, ст.315, ст.337 КПК.

Провадження *ex parte* та *ex officio*, яке визначено у ст.55 Конвенції, тобто розслідування не повинно залежати цілком від скарги чи повідомлення жертви, якщо правопорушення було вчинено цілком або частково на території Сторони, і щоб провадження могло продовжуватися навіть, якщо жертва відкликає свою заяву або скаргу, частково містилось у засадах та нормах КПК, згідно засади публічності. Виникла необхідність забезпечення другої частини наведеного положення щодо неможливості припинення (закінчення у будь-якій формі) розслідування у випадках небажання потерпілої продовжувати кримінальне переслідування, у випадках примирення потерпілої і обвинуваченого (укладання угод про примирення). Викликана така необхідність особливістю статусу потерпілої та її залежністю від підозрюваного чи обвинуваченого, та особливим режимом захисту специфічних гендерних прав. Тому законодавець передбачив зміни до КПК. Так, введено застереження у п.7 ч.1 ст.284 КПК про неможливість відмови потерпілого від обвинувачення в даній категорії кримінальних правопорушень. А ч.1 ст. 469 КПК доповнена наступним змістом: «угода про примирення у кримінальних провадженнях щодо злочинів, пов'язаних з домашнім насильством, може бути укладена лише за ініціативою потерпілого, його представника або законного представника. А якщо дії чи інтереси законного представника суперечать інтересам особи, яку він представляє, за рішенням прокурора, слідчого судді, суду такий законний представник замінюється іншим із числа осіб, визначених ст.44 КПК». Тим самим

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
забезпечено порядок розслідування, що унеможлиблює втручання у права потерпілої особи в контексті примирення. Але поряд з тим, кримінальні правопорушення передбачені ст.126-1 (домашнє насильство), ст.134 (незаконний аборт або стерилізація), ст.151-2 (примушування до шлюбу), ч. 1 ст.153 (сексуальне насильство) Кримінального кодексу України віднесені до справ приватного обвинувачення, тобто це кримінальне провадження, яке може бути розпочато лише на підставі заяви потерпілого.

Внесення запропонованих змін до КПК, на думку законодавця, дозволить запровадити додаткові заходи, спрямовані на створення запобіжних, захисних та каральних кримінально-правових механізмів боротьби з різним формами насильства стосовно жінок (зґвалтуванням та іншими актами сексуального насильства, примусовим шлюбом, примусовим абортom чи стерилізацією та ін.), а також з домашнім насильством, чим буде забезпечено відповідність законодавства України сучасним європейським стандартам у цій сфері та нагальним потребам українського суспільства. Буду вони дієвими чи ні – покаже практика.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами від 06 грудня 2017 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> (Дата звернення: 26.11.2018)

2. Фішер Г. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція). Довідник для членів парламенту. Страсбург. 2013. 108с. URL: <https://rm.coe.int/1680096e45> (Дата звернення: 27.11.2018)

3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. 2011. 198с. URL: <https://rm.coe.int/1680093d9e> (Дата звернення: 27.11.2018)

4. Роз'яснення для зацікавлених фахівців щодо змін у кримінальному законодавстві у зв'язку з прийняттям Закон України Про внесення змін до

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами /М.І.Хавронюк. 2018. – 19с.

5. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59648 (Дата звернення: 28.11.2018)

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Новосьолов М.С.

Київський національний торговельно-економічний університет, м.Київ
Шведова Ганна Леонідівна – к. ю. н., доцент кафедри загальноправових дисциплін

Протягом останніх десятиліть легалізація (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, набула у світі широкого розповсюдження. Ускладнилася і структура злочинних операцій з «відмивання» доходів. Організовані злочинні угруповання, використовуючи слабкість національних систем регулювання фінансової системи, здійснюють гнучкі та швидкі операції з переведення та переміщення активів через національні кордони, вміло використовують розбіжності в режимах регулювання підприємницької діяльності як в межах національних систем, так і між самими системами з головною метою — приховування джерел походження коштів, їх власників та механізмів контролю над ними. [3]

Відповідно до ч. 1 ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом», легалізація – це «вчинення фінансової операції чи правочину з коштами або іншим майном, одержаними внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, а також вчинення дій, спрямованих на

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

приховання чи маскуванню незаконного походження таких коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми (перетворення), а так само набуття, володіння або використання коштів чи іншого майна, одержаних внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів»[1].

Найчастіше «відмивання» грошей здійснюється у таких випадках, як торгівля наркотиками і зброєю, шахрайство, терористична діяльність, вимагання, проституція, торгівля контрабандними та краденими товарами. Однак за своєю суттю «відмивання» грошей супроводжує будь-який злочин, мотивом якого є одержання доходу. Багато злочинців для легалізації коштів, отриманих від предикатного діяння виводять їх через різні вільно економічні зони з більш сприятливим фіскальним режимом та високим рівнем банківської та комерційної секретності – так звані офшорні зони. [2]

У наукових дослідженнях по-різному визначають способи вчинення цього виду кримінального правопорушення. Як зазначає В.А. Журавель: «Спосіб легалізації (відмивання) варто розглядати як систему дій, прийомів, операцій, спрямованих на впровадження «брудних» коштів у фінансово-господарський капіталообіг як законних, тобто переведення кримінального капіталу з тіні в легальний бізнес» [5]. При цьому вчений застосовує термін «технологія злочинного збагачення», до якого включає такі елементи:

1) дії, спрямовані на безпосереднє одержання доходів кримінального походження й пов'язані із вчиненням основних (предикатних) злочинів (шахрайство, привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем тощо);

2) дії, що виступають способом чи необхідною умовою вчинення основного (предикатного) злочину (службове підроблення документів, штампів, печаток, фіктивне підприємництво тощо);

3) дії, спрямовані на приховання слідів виникнення кримінальних доходів, осіб, які їх отримали, а також осіб, що ініціюють і здійснюють їх відмивання, створення видимості законного походження цих доходів тощо,

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
тобто здійснення самої легалізації (відмивання) як завершального етапу злочинного збагачення.

Також складно не погодитись з думкою В. А. Журавля, що технологічні схеми відмивання «брудних» коштів включають у себе три послідовні стадії:

1. Розміщення – фізичне розміщення коштів (головним чином «звільнення» від готівки, яка накопичується в тіньовому секторі економіки) і використання їх як у традиційних фінансових операціях, так і нетрадиційних (гральних закладах, ломбардах), як у межах держави, так і в місцях, територіально віддалених від джерел походження, іноді за межами держави (відкриття та ведення банківських рахунків фізичних і юридичних осіб, внесення коштів на такі рахунки або на рахунки інших підприємств, надання кредитів та позик грошових коштів або майна, електронний переказ або одержання готівкою в банку грошових коштів; поштові й телеграфні перекази, поштові відправлення із цінними вкладеннями, внесення страхувачем грошових коштів (страхового внеску) страховику за договором майнового чи особистісного страхування, а також отримання страхового відшкодування чи страхової суми за зобов'язання; торгівля засобами грошового ринку (чеками, векселями тощо), іноземною валютою тощо.

2. Відокремлення – відрив незаконних доходів від джерел їх походження шляхом проведення різноманітних фінансових і господарських операцій, тобто здійснення певного дистанціювання злочинних доходів від джерел їх походження і маскування (заплутування) слідів злочину, у результаті якого було одержано доходи, що легалізуються (наприклад, фактична передача предметів, одержаних злочинним шляхом, фіктивному підприємству з наступним документальним оформленням правомірності володіння таким майном; вчинення правочинів із цінними паперами, що тягнуть за собою перехід права власності; вкладання цінних паперів до статутних фондів суб'єктів підприємницької діяльності чи внесення паїв при їх створенні (реорганізації), а також при збільшенні статутного капіталу та інших видів набуття корпоративних прав; переказ готівки в кредитні установи тощо).

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

3. Інтеграція – наступне включення доходів, одержаних злочинним шляхом, у легальний цивільно-правовий обіг з метою остаточного надання їм правомірного вигляду (оформлення фіктивних договорів; укладення бартерних договорів; благодійність; виграш у казино; укладення удаваних експортно- імпорتنих контр актів; декларування злочинних доходів як виграшу в лотерею тощо). [5]

Якщо говорити про запобігання та розкриття даного виду злочину, то наразі виникають певні труднощі в цьому напрямку. Більшість злочинів, пов'язаних з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, являють собою сукупність організованих дій суб'єктів злочину, спрямованих на приховання або маскуванню незаконних доходів від уповноважених органів державної влади. Тому діяльність щодо розкриття та розслідування злочинів потребує чіткої організації та планування. У кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених ст. 209 КК України, досудове розслідування здійснюється слідчим того органу, який розпочав досудове розслідування або до підслідності якого належить суспільно небезпечне протиправне діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності Національного антикорупційного бюро України. [6] У теорії та практиці триває дискусія щодо можливості притягнення до відповідальності за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, без наявності вироку за вчинення предикатного злочину (без доведення вини особи у вчиненні попередньої злочинної діяльності) [4]. Законодавцем, на підставі європейських стандартів, визначено, що досудове розслідування у провадженнях із легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, проводиться без попереднього або одночасного притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, у кримінальних провадженнях за ст. 209 КК України у разі, коли, зокрема: 1) суспільно небезпечне протиправне діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, вчинено за межами України, а легалізація (відмивання) доходів,

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
одержаних злочинним шляхом, – на території України; 2) факт вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, встановлений судом у відповідних процесуальних рішеннях. [1]

Наразі однією з найрезультативніших слідчих (розшукових) дій під час розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, є обшук, який, відповідно до ст. 234 КПК України, проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб. Обшук проводиться за місцем вчинення легалізації (відмивання) доходів (у конвертаційному центрі, у фінансовій установі, за місцем проживання осіб, причетних до злочину, у транспортних засобах). Ретельність підготовки до його проведення жодним чином не має нівелювати його раптовість. До організаційних заходів належить чітко з'ясування місця розташування офісу підприємства (центру), оскільки такі структури іноді перебувають у ділових центрах, які мають сотні офісів, що ускладнює реалізацію принципу раптовості. Похідне встановлення офісного приміщення в охорони або інших співробітників має високий ризик знищення інформації або значне її пошкодження, втрату даних про початок кримінального переслідування іншим кримінальним партнерам злочинного бізнесу. [6]

Підсумовуючи, слід сказати, що легалізація (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, є дуже небезпечним та складним у розкритті злочином, що завдає значної шкоди охоронюваним законом інтересам суспільства і держави. Його запобігання та розкриття потребують повного та всеосяжного розуміння принципу вчинення даного злочину та ефективні шляхи боротьби з цим явищем. Тому даний злочин потребує ретельного дослідження інститутом кримінології задля розроблення найбільш ефективних способів його розслідування органами досудового слідства.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Про боротьбу з «відмиванням» коштів, отриманих злочинним шляхом. Матеріали Центру правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції України. Київ, 2008. 13 с.
3. Боротьба з відмиванням грошей. Міжнародний досвід і уроки: Аналітична записка від 12 вересня 2000 р. URL: http://mndc.naiu.kiev.ua/Gurnal/4text/4_14.htm.
4. Аркуша Л. І. Основи виявлення та розслідування легалізації доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / Л. І. Аркуша. – Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2011. – 20 с.
5. Журавель В. А. Розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом / В. А. Журавель // Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності: окремі криміналістичні методики : монографія / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. ; за ред. проф. В. Ю. Шепітька. – Харків : Право, 2006. – С. 240–241.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОТРИМАННЯ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС АУДІО ТА ВІДЕО КОНТРОЛЮ ОСОБИ

Мацак В.В.

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ,
м.Харків

Практика свідчить, що злочинність з кожним роком набуває все складніші форми, а механізм вчинення злочинів та способи протидії правоохоронним органам набувають все більш витонченого, розвиненого виду. Водночас, опитані працівники правоохоронних органів вказують, що ускладнюється також і механізм фіксації злочинної діяльності зокрема в контексті необхідності використання всього комплексу як оперативно-розшукових заходів так і негласних слідчих (розшукових) дій, які в

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

подальшому набудуть статусу повноцінних речових доказів. Наприклад, за такими злочинами як наркозлочини, корупційна злочинність не можливо повноцінно зафіксувати злочинну діяльність без використання такого різновиду НРСД та ОРЗ як аудіо та відео контроль особи, у зв'язку з тим, що саме результати їх проведення зможуть надати об'єктивну картину підготовки чи вчинення злочину. Разом з цим, практика свідчить, що при проведенні аудіо та відео контролю особи доволі розповсюдженим є порушення законних прав та свобод особи, як самого об'єкта контролю так і третіх осіб, тобто сучасність вказує на порушення гарантій законності проведення зазначених заходів в контексті тактичних засад. Водночас, питання про права і свободи людини та громадянина за умов становлення та розвитку громадянського суспільства в демократичних державах посідає головне місце. В Україні забезпечення прав і свобод людини та громадянина, їх реалізація є актуальною проблемою сучасності [1, с. 206]. Тобто, враховуючи, що принцип гарантій законності в оперативно-розшуковій діяльності набуває особливого значення, тому що дана діяльність протікає переважно у негласних формах і не може контролюватися у такому ступені, як, наприклад, адміністративна чи слідча праця [2, с. 32], в умовах побудови правової, демократичної держави нормативно-правове забезпечення стає необхідною передумовою цілеспрямованої організації суспільних відносин, надання їм певної рівноваги, упорядкованої свободи та соціальної справедливості [3, с.20]. З окресленого можна дійти висновку, що окремої уваги привертає питання нормативного врегулювання гарантій законності під час здійснення аудіо- та відео контролю особи.

Перш за все, слід відмітити, що законність взагалі діяльності правоохоронців на протязі багатьох років перебуває в центрі зору науковців. Водночас, що стосується безпосередньо правового регулювання дотримання законності під час здійснення аудіо та відео контролю особи, то слід відмітити, що окреслене питання можливо розглядати з різних позицій: ієрархічності нормативних актів, суб'єктів такої діяльності чи правовідносин, що існують під час досліджуваного процесу. На нашу думку, враховуючи те, що аудіо та відео контроль особи як діяльність правоохоронних органів

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
направлена на фіксацію підготовки або вчинення особою злочинної діяльності відбувається в двох формах – оперативно-розшукові заходи чи негласні (розшукові) дії, вважаємо доцільним визначити всі нормативні акти, які тим чи іншим шляхом регулюють вказані процеси та проаналізувати їх.

Як визначає А. Сердюк, таємниця приватного спілкування, як частина приватного життя, визнана та гарантована міжнародним законодавством, яке регулює суспільні відносини у галузі прав людини, як невід'ємна складова будь-якого сучасного правового, демократичного суспільства, а також передбачена національним законодавством багатьох країн, у тому числі і України, а саме основним законом – Конституцією. До основних міжнародно-правових актів, що регулюють аудіо, відео контрол особи та зняття інформації з каналів зв'язку при цьому належать: 1) Загальна декларація прав людини, в якій ст. 12 закріплює таке: ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань; 2) Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, де ст. 8 передбачає: кожен має право на повагу до свого приватного та сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятків випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб; 3) Резолюція Консультативної асамблеї Ради Європи від 21 січня 1970 року № 428 «Стосовно Декларації про засоби масової інформації та права людини» визначає право на повагу до особистого життя, головним чином, як право на власний розсуд керуватися своїм життям за мінімального стороннього впливу (в тому числі не втручання у приватне життя шляхом прослуховування приватних бесід у будь-якій формі) 4) а також судова практика Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) стосовно проваджень, пов'язаних із поновленням порушених прав осіб, які відбулися шляхом втручання у

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

приватне життя, визначає, що складовою цього права є можливість вільної комунікації особи, яка проявляється в безпеці та приватності листування (в тому числі за допомогою будь-яких технічних пристроїв), розмов та телефонних перемовин [4, с. 163].

Водночас, положення Конституції України також визначають окремі положення аудіо та відео контролю особи. Так, в Основному Законі України в ст. 32, передбачено, що не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Водночас, визначено, що кожна особа має право на таємницю особистого життя. Однак, в Конституції визначено, що обмеження вказаних прав особи можливо лише за рішенням суду [5].

В той же час, в Цивільному кодексі України зазначено, що людей не можна знімати на фото або відео без їх згоди - письмового або усного залежно від обставин, при яких проводиться зйомка. Так, ч. 3 ст 307 передбачає, що знімання фізичної особи на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку, в тому числі таємне, без згоди особи може бути проведене лише у випадках, встановлених законом [6].

Що ж за випадки коли аудіо та відео контроль особи є законним?

В площині оперативно-розшукової діяльності визначено, що така діяльність є законною лише в рамках оперативно-розшукових справ з метою фіксації підготовки до вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину та на підставі відповідного рішення суду. Зокрема, в Законі «Про оперативно-розшукову діяльність» зазначено, що підрозділи, які здійснюють таку діяльність мають право негласно знімати інформацію з каналів зв'язку, застосовувати інші технічні засоби отримання інформації тільки за рішенням суду [7].

В той же час, з точки зору кримінального провадження, аналізуючи КПК України можна дійти висновку, що аудіо та відео контроль є законним лише у випадку, коли здійснюється в рамках досудового розслідування

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
кримінального провадження за фактом вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину та мається відповідна ухвала суду [8].

Отже, підсумовуючи наведене можна дійти висновку, на законодавчому рівні дотримання законності під час проведення аудіо та відео контролю особи передбачено великою кількістю нормативних актів. Спільним для них є визначення обов'язковим відповідного судового дозволу на проведення вказаних різновидів оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій та здійснення їх виключно в рамках провадження: оперативно-розшукового чи кримінального.

Список використаних джерел:

1. Подгородний С.Д. Сучасний стан законодавчого регулювання обстеження житла чи іншого володіння особи шляхом таємного проникнення в них // Науковий вісник національної академії внутрішніх справ. 2017. № 2 (14). С. 206-217.
2. Алексеев С.С. Общая теория права: В 2-х томах. Том 2. М.: Юрид. лит., 1982. 360 с.
3. Селіванов В.М. Проблема методологічної обґрунтованості вітчизняного правознавства та юридичної практики. Право України. 1999. Вип. 1. С. 20-26.
4. Сердюк А. Місце аудіо-, відеоконтролю особи та аудіо-, відеоконтролю місця у системі негласних слідчих (розшукових) дій. Підприємництво, господарство і право. 10 (2016). С 161-167
5. Конституція України : Закон України від 26 червня 1996 року № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. URL : http://www.gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_No/webproc4_1?id. (дата звернення: 20.09.2018).
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV (поточна редакція на підставі Закону України від 6 листопада 2014 р. № 1206-18) [Електронний ресурс]. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 20.09.2018).

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

7. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135-XI [Електронний ресурс]. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>. (дата звернення: 20.09.2018).

8. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 20.09.2018).

ОКРЕМІ АСПЕКТИ АКТУАЛЬНОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ВИКРАДЕННЮ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ

Криворучко А. В.,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ,

м. Харків

Конституцією України кожному гарантується право на життя, на особисту недоторканність, на невтручання в особисте і сімейне життя, на володіння, користування і розпорядження своєю власністю тощо. Однак, статистичні дані свідчать, що сьогодні одним із найрозповсюдженіших злочинів проти основних прав та свобод людини є викрадення, зокрема малолітніх осіб.

Зокрема, сайт ГолосЮА посилаючись на інформації сайту Пошук дітей, визначає, що 316 дітей пропали в Києві в 2008 році, знайшли живими всіх, крім 1. В той же час, 350 дітей пропали в 2009 році, усіх знайшли живими; 318 дітей пропали в 2010 році, усіх знайшли живими; 297 дітей пропали в 2011 році; 14 з них тікали з дому повторно, знайшли 292 дитини, а чотирьох виявили мертвими, в тому ж випадку, зафіксовані три суїциду і один нещасний випадок.

Водночас, в публіцистичній літературі розповсюдженим є поширення історій про те, що діти заможних людей через конфлікти в родині влаштовують уявні викрадення. Кілька таких випадків було справді зафіксовано в 2015 році. Так, 16-річний учень одного зі столичних коледжів придумав спосіб «вибити» з гаманців батьків 400 тисяч гривень, щоб вони купили йому мотоцикл, а 14-річний хлопчик образився на батьків, та вимагав

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

10 тисяч доларів і погрожував, що сина пришлють по шматках, якщо гроші не будуть виплачені.

В той же час, екс-глава відділу кримінальної міліції у справах дітей Лариси Зуб повідомила журналістам, що найчастіше «лже» викрадення відбуваються дітьми в забезпечених сім'ях, де між підлітком і батьками немає емоційного контакту. Таке «викрадення» для дітей, надивившись фільмів-бойовиків - спосіб привернути увагу батьків або помститися їм за брак уваги.

До того ж бувають випадки, коли дітей викрадає один з батьків, особливо якщо мова йде про міжнаціональні шлюбні союзи. Наприклад, в 2016 році в Україні було зареєстровано два дуже схожих випадки викрадення дітей. За словами юристів, у, з більшою частиною східних держав Україна не має договорів про правову допомогу з питань співробітництва в сімейних справах та тому тільки дитина виявиться на території східної країни, вона «втрачена», оскільки немає правових механізмів для його повернення [1].

Разом з цим, останнім часом ситуація ускладнилася після початку військового конфлікту в Україні на Донбасі. Так, відповідно до прайс-релізу Генеральної прокуратури України щоденно в Україні викрадають 20 дітей, з яких 20-25 % – це малолітні. Тільки з початку цього року в поліцію надійшло більше п'яти тисяч повідомлень про зникнення дітей. Протягом 2015 року зафіксовано 4,5 тисячі зникнень дітей, протягом 2016- го - 6 тисяч , протягом 2017 го – 5075 фактів злочинів, та хоча в основному шукають підлітків від 13 до 17 років (71%), але один з чотирьох зниклих - це завжди діти до семи років [2].

Причини вчинення таких злочинів ховаються як і в бажанні осіб задовольнити корисливі мотиви, так і викрадення дітей задля торгівлі ними, вилучення органів, залучення до сексуального рабства тощо. Тобто, сьогодні статистика свідчить, що викрадення дітей, або як його ще називають кіднепінг, набирає таких ще обертів як грабежі. розбої або крадіжки. Разом з цим, слід зазначити, що висока суспільна небезпека зазначених діянь полягає в тому, що вони, по-перше, зазіхають на один з конституційних принципів – недоторканність життя та здоров'я громадян; по-друге, завдають, як правило,

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

великий психологічний і моральний збиток потерпілим; по-третє, є одними із найбільш професіоналізованих видів злочинів, винних у вчиненні яких досить важко встановити, у зв'язку з чим останні вчиняють даний вид злочинів протягом тривалого часу.

В той же час, великий суспільний резонанс, що викликають викрадення малолітньої особи, їх поширеність останнім часом, завдання морального, психологічного збитку як особі, що викралась так і її батькам, постійно оновлені способи та методи вчинення досліджуваних видів злочинів породжують цілий комплекс проблем, що виникли в теорії і практиці працівників Національної поліції України, зокрема: ослаблення позицій підрозділів кримінальної поліції під час оперативно-розшукової превенції та оперативно-розшукового забезпечення кримінальних проваджень за вказаною категорією злочинів. Тобто, все це свідчить про гостроту проблеми, обумовляє пошук практичних шляхів підвищення ефективності протидії викраденням малолітніх осіб.

Водночас, слід відмітити, що питання оперативно-розшукової протидії викраденням людей, зокрема дійте висвітлювалося в працях таких вчених як : О.І. Арсені, В.О.Біляєв, С.М. Крисін, О.С. Остріков П.І. Приймаченко, М.О.Сафронов, О.О. Подобний, М.В. Стащак, В.Т.Твердохлеб, В. Г. Телійчук, Т. М.Утмелідзе, В.В. Шендрика та ін. Водночас їх дослідження стосувалися лише окремих аспектів досліджуваної тематики та не охоплюють весь спектр проблемних питання, які існують сьогодні. Крім того, комплексного дослідження діяльності підрозділів кримінальної поліції щодо оперативно-розшукової протидії викраденням малолітніх осіб, у сучасних умовах ще не проводилось.

Зазначені обставини визначають актуальність і практичне значення тематики оперативно-розшукової протидії викраденням малолітніх осіб.

Список використаних джерел:

1. Угроза похищення детей: как этого избежать [Електронний ресурс]. URL : <https://golos.ua/i/449317> (дата звернення: 06.10.2018).

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

2. Зникнення дітей [Електронний ресурс]. URL :

http://d.digests.nhub.news/2017/10/24/06/ukraine_ua_mix.html.1.html (дата звернення: 06.10.2018).

**ПРОБЛЕМАТИКА ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ
ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ
ЗАХОДІВ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В НАУКОВІЙ
ПЛОЩИНІ**

Фільчаков О. В.,

*здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Харків*

Питання здійснення прокурорського нагляду за додержанням законності під час проведення оперативно-розшукових заходів підрозділами кримінальної поліції на протязі багатьох років було в центрі наукової думки. Зокрема, аналізуючи фахову юридичну літературу, можна дійти висновку, що окремі питання були висвітлені під час розгляду проблематику пов'язаної із загальними аспектами дотримання принципу законності під час ОРД (наприклад, в роботах В.А. Глазкова, М.Й Курочки, О.В. Негодченка, Г.П.Середі, О.В. Федотової та ін.).

В той же час, безпосередньо питання пов'язані із проблематикою законності проведення оперативно-розшукових заходів були висвітлені у науковій літературі працях таких українських науковців: А.В. Бабяка, Д.М. Бахраха, В.Т. Белоуса, В.М. Горшенцова, О.О. Зарубінського, О.Г. Кальмана, Ю.А. Кармазіна, Б.М. Лазарева, М.І. Мельника, І.О.Папуші, В.Л. Соколкіна, М.В. Стацака, В.В. Шендрика та ін. Водночас, після змін в 2012 році кримінального процесуального законодавства та фактичного закріплення оперативно-розшукових заходів в рамках кримінального провадження у вигляді негласних слідчих (розшукових) дій окремого інтересу становлять наукові праці Є.В. Бондаренка, Н.В. Гольдберг, Д.В. Скаліша, Р.С. Тагієва, Є.С. Шинкаренка та ін.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Віддаючи належне поімованим вченим, можна резюмувати, що всі наукові праці, які тим чи іншим способом розглядають обрану нами проблематику в загальному вигляді можна розділити на такі групи:

наукові праці, які безпосередньо присвячені проблематиці дотримання законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, однак фрагментарно розглядають питання пов'язані із наглядом за цим, в тому числі зі сторони органами прокуратури;

наукові праці, які присвячені питанням, пов'язаним із прокурорським наглядом за проведенням як взагалі оперативно-розшукової діяльності, так й безпосередньо окремих оперативно-розшукових заходів;

наукові праці, які присвячені питанням, пов'язаним із прокурорським наглядом за додержанням законності під час проведення НСРД.

До першої групи слід віднести наукові праці таких вчених як В.А. Глазкова, М.Й Курочки, О.В. Негодченка, Г.П.Середі, О.В. Федотової та ін. Водночас, окремо слід відмітити кандидатську дисертацію О.В. Федотової на тему: «Забезпечення прав і свобод громадян в оперативно-розшуковій діяльності органів внутрішніх справ» та монографічне дослідження О.В. Негодченка на тему: «Забезпечення прав та свобод людини органами внутрішніх справ України». Серед положень наукових праць першої групи для обраної нами проблематики становлять інтерес лише ті, що в загальному вигляді характеризують організаційно-правові засади забезпечення законності оперативно-розшукової діяльності.

Що стосується наукових праць другої групи, то слід відмітити, що наприклад О.М. Бандурка визнав що прокурорський нагляд це особливий вид діяльності, уповноважених державою на її провадження посадових осіб - прокурорів - метою якого є забезпечення додержання і правильного застосування законів державними органами, суспільними організаціями, підприємствами установами і організаціями незалежно від форм власності, посадовими особами і громадянами [1, с. 136]. Враховуючи вказане, не дивним, що питання прокурорського нагляду за законністю під час ОРД вивчалось доволі ґрунтовно, зокрема, тільки за останні 15 років 6 кандидатських дисертацій були присвячені окресленій проблематиці В той

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

самий час, відмітимо, що безпосередньо досліджувана нами тематика не досліджувалась, а лише розглядалися окремі організаційно-правові чи тактичні засади. Що стосується останньої групи наукових праць, то слід відмітити, що починаючи з 2012 року проблематика законності під час проведення НСРД, прокурорського нагляду за чим знайшла своє відображення на всіх рівнях наукових досліджень та лише за останній рік висвітлена безпосередньо у двох однойменних кандидатських дисертаціях (в наукових дослідженнях на тему: «Прокурорський нагляд за додержанням законності при проведенні НСРД підрозділами Національної поліції України» Є.В. Шинкаренка та Є.В. Бондаренка) [2; 3]. Зважаючи на розглядаємо нами проблематику становлять інтерес положення щодо запропонованого змісту поняття «прокурорський нагляд за додержанням законності при проведенні НСРД підрозділами Національної поліції України», його різновидів, історичного генезису та багатьох інших питань [2, с. 5; 3, с. 5]. Однак, знов таки враховуючи, що оперативно-розшукові заходи та НСРД не є тотожними поняттями, вважаємо, що дослідження вказаної групи становлять інтерес лише з точки зору теоретичного підґрунтя.

Враховуючи вказане слід дійти висновку, що сьогодні науковій спільноті доцільно звернути увагу на окреслену проблематику з метою оптимізації такої діяльності, зокрема шляхом проведення комплексного монографічного дослідження, присвяченого окресленій проблематиці.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність. Частина I: Підручник Харків, 2002. 336 с.
2. Бондаренко Є.В. Прокурорський нагляд за додержанням законності при проведенні НСРД підрозділами Національної поліції України : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Київ, 2018. 20 с.
3. Шинкаренко Є.В. Прокурорський нагляд за додержанням законності при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій підрозділами

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
Національної поліції України : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.09
«Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Х.2018. 20 с.

ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ БОРОТЬБИ З КІБЕРЗЛОЧИННІСТЮ З НОРМАМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Горощак К.О.,

*студентка спеціальності “міжнародне право” факультету міжнародних
відносин Львівського національного університету
імені Івана Франка (м. Львів, Україна)*

Україна є учасницею Конвенції про кіберзлочинність від 2001 року[1], яка, на сьогодні, є єдиним міжнародним договором, присвяченим питанням кіберзлочинності, що складає частину національного законодавства України. В рамках цієї конвенції Радою Європи було створено Комітет з питань Конвенції про кіберзлочинності. Комітет, спільно з Європейським союзом, надає підтримку країнам Східного партнерства у сфері кіберзлочинності. У квітні 2016 року в Києві було відкрито проект «Кіберзлочинність. Східне партнерство III», що став третім етапом у наданні РЄ підтримки державам-учасницям проекту консультацій та рекомендацій щодо гармонізації законодавства у сфері кіберзлочинності відповідно до положень конвенції. Серед питань до обговорення були присутні питання чіткості та застосовності законодавства, послідовності та належної імплементації конвенції. Особлива увага спрямована на здійснення державами взаємної правової допомоги на стадіях досудового та судового розгляду. Крім того, стратегічно важливим Комітет на той час зосередив свою увагу на питанні доступу до електронних доказів у кримінальній юстиції. Також, було розроблено звіт щодо України про чинне законодавство у сфері кіберзлочинності від 3 листопада 2016 року[2], який висвітлив прогалини в законодавстві, встановив відповідність існуючих норм до положень Конвенції та проаналізував внесені законопроекти. Слід зазначити, що з моменту публікації звіту, було зроблено

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
певні кроки для його удосконалення. Зокрема, законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів»[3] від 3.10.2017 до всіх цих процесуальних кодексів додано параграф під назвою «Електронні докази».

3-4 травня 2018 у Києві відбулась Четверте регіональне засідання з міжнародної співпраці з питань кіберзлочинності та електронних доказів. Там було представлено Переглянуту доповідь з питань міжнародного співробітництва щодо боротьби з кіберзлочинністю в регіоні Східного партнерства від 2018 року[4]. Серед питань, які аналізує доповідь, є питання реалізацією держав своїх зобов'язань щодо надання міжнародної правової допомоги, зокрема забезпеченням партнера електронними доказами. Відповідно до його оцінки: відділ Кіберполіції Національної поліції України забезпечує діяльність 24/7-контакт центру, опрацьовує тільки ті запити, що отримані ним від іноземних відділів поліції, що стосуються питань кіберзлочинності та електронних доказів. Контакт центр здійснює співробітництво з питань розслідування кримінальних злочинів, комп'ютерними системами та забезпечує обмін оперативними даними (що не є доказами в кримінальному процесі). Відповідно до законодавства України, розгляд запитів щодо надання правової допомоги належить до компетенції центральних органів влади. Такий запит не може бути здійснено оперативно, оскільки центральні органи влади не забезпечені 24/7 контакт-центрами. Також, відсутній механізм обміну такими запитами між Службою Безпеки України та Національною Поліцією України. Отже здійснення терміново збереження комп'ютерних даних, які зберігаються (відповідно до ст. 16 Конвенції) не можливе, оскільки відсутня необхідна процесуальна норма.

Крім того, актуальними для вдосконалення українського законодавства залишаються наступні питання: термінове збереження визначених комп'ютерних даних, включаючи дані про рух інформації, які зберігалися за допомогою комп'ютерної системи; термінове збереження і часткове розкриття даних про рух інформації; порядок представлення комп'ютерних даних, якими особа володіє або контролює, і які зберігаються у

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

комп'ютерній системі або на комп'ютерному носії інформації; надання повноважень компетентним органам для обшуку або подібного доступу до комп'ютерної системи або її частини і комп'ютерних даних, які зберігаються в ній та комп'ютерного носія інформації, на якому можуть зберігатися комп'ютерні дані; арештовувати або вчиняти подібні дії щодо комп'ютерних даних, до яких був здійснений доступ; збирання комп'ютерних даних про рух інформації у реальному масштабі часу; перехоплення даних змісту інформації.

Таке вдосконалення можна здійснити шляхом внесення до КПК [5] та Закону України “Про телекомунікації” від 2004 року [6]. Станом на 01.12.2018 на офіційному веб-порталі Верховної Ради України з ініціативи Національної поліції України зареєстровано “Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо посилення відповідальності за вчинені правопорушення у сфері інформаційної безпеки та боротьби з кіберзлочинністю від 30.09.2016 (2133а-1) [7]. Однак положення цього законопроекту виявились досить дискусійними і викликали незадоволення Інтернет Асоціації України. Зокрема у своєму Листі до центральних органів виконавчої влади[8] Асоціація зазначає, що текст проекту закону не відповідає меті його розробці та положенням Конвенції про кіберзлочинність від 2001 року, а також обмежує права людини. Вона наголошує, що Конвенція вказує на необхідність забезпечення належного балансу між правоохоронними інтересами та повагою до основних прав людини. Лист був підтриманий Генеральною прокуратурою України, щодо чого вона офіційно висловила свою позицію.

Отже, вищезазначені аспекти імплементації Конвенції про кіберзлочинність залишаються на розгляд та впровадження для законодавця України. Загалом, необхідно зауважити, що питання кібербезпеки та боротьби з кіберзлочинністю зокрема є актуальними та водночас дискусійними. Варто зазначити, що не тільки владні органи зацікавлені у цих питаннях, а й суспільство також проявляє ініціативу, з огляду на важливість кібербезпеки у сучасному світі. Загалом, незважаючи на вищевказані недоліки, можна відзначити позитивні тенденції змін у правовому

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
регулюванні та посилення міжнародної співпраці щодо боротьби з
кіберзлочинністю.

Список використаних джерел

1. Конвенція про кіберзлочинність від 23.11.2001 р. / Верховна Рада України : Законодавство. 25.08.2012 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_575.
2. Звіт щодо України про чинне законодавство і проекти законів, що доповнюють різні питання, пов'язані з кіберзлочинністю та електронними доказами, та вносять зміни до них від 3.11.2016. / Project Cybercrime@ESP III. URL: <https://rm.coe.int/16806f3743>.
3. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : закон України від 3 жовтні 2017 р. № 2147-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 48. – Ст. 436.
4. Revised Assessment Report (2018) on International cooperation on cybercrime in the Eastern Partnership region / Cybercrime Programme Office of the Council of Europe under the Cybercrime@EAP 2018 Project. 2018. URL: <https://rm.coe.int/cybercrime-eap-international-cooperation-report-rev-2018/16807f584d>.
5. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ: закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013 – № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88.
6. Про телекомунікації : закон України від 18 листопада 2013 р. № 1280-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2014 – № 12, ст.155.
7. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо посилення відповідальності за вчинені правопорушення у сфері інформаційної безпеки та боротьби з кіберзлочинністю / Верховна Рада України. 2016 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=60147.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

8. Лист № 32/1-8 від 01.03.2018 щодо проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації положень Конвенції про кіберзлочинність» / Інтернет Асоціація України. 2018. URL: <https://inau.ua/document/lyst-no-321-8-vid-01032018-shchodo-proektu-zakonu-ukrayiny-pro-vnesennya-zmin-do-deyakyh>.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ НАУКОВИХ РОЗРОБОК ІМІТУВАННЯ ОБСТАНОВКИ ВБИВСТВА НА ЗАМОВЛЕННЯ

Савка О.І.,

*здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Харків*

Позбавлення життя особи є одним із найбільш тяжких злочинів відповідно до законодавства України [1], оскільки відповідно до положень ст. 27 Конституції України кожна людина має невідне право на життя та ніхто не може бути свавільно позбавлений життя, а обов'язок держави - захищати життя людини [2]. Враховуючи вказане, законодавець передбачив як основне завдання перед правоохоронними органами здійснення ефективної протидії вчиненню злочинів проти життя та здоров'я особи, при цьому забезпечивши велику кількість засобів, сил та заходів для досягнення вказаної мети. Водночас, практика свідчить, що сучасна кримінальна обстановка характеризується останніми роками різким зростанням такого виду злочинів проти життя та особи як вчинення вбивства на замовлення. В свою чергу науково апробованим є те, що вбивства, вчинені на замовлення становлять велику соціальну небезпеку, а протидія ним пов'язана із значними труднощами, зокрема вбивство на замовлення є умисне позбавлення життя людини, що виконується особою, яка є виконавцем за дорученням іншої особи та виступає як замовник, тобто таке вбивство має певний механізм організації та вчинення, характеризується відсутністю безпосередніх зв'язків між замовником та виконавцем вбивства, виконавцем і особою яка є жертвою, може бути два, три і більше посередників між замовником та виконавцем. Тому сьогодні, доволі розповсюдженим способом протидії

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

вказаному виду злочинів на практиці є здійснення такого виду негласних слідчих (розшукових) дій як імітування обстановки вчинення даного злочину. Враховуючи вказане вважаємо доцільним розглянути питання сучасного стану наукових розробок імітування обстановки вбивства на замовлення та визначення необхідності проведення подальших досліджень у зазначеному напрямку.

З метою досягнення поставленої у статті задачі вважаємо доцільним розглянути наукові праці в яких досліджується проблематика імітування обстановки злочину взагалі, або безпосередньо вбивства на замовлення згрупувавши їх за галузю наукових знань в які проводились дослідження.

З точки зору криміналістики та кримінального процесу питання імітування обстановки вчинення злочину досліджувалось як контексті вивчення організаційно-правових засад здійснення взагалі негласних слідчих (розшукових) дій, так і безпосередньо при розгляді контролю за вчиненням злочину, різновидністю якого є досліджуваний вид НРСД. Зокрема, становить інтерес роботи А. І. Аркуша, А. І. Карпова, М. А. Погорецького, А. П. Скалозуба, В. Д. Скулиша, Р. М. Шехавцова, М. Є. Шумила, які вивчали загальні засади проведення негласних слідчих (розшукових) дій, підстави їх проведення, повноваження суб'єктів такої діяльності, здійснення контролю та дотримання законності під час проведенням НРСД.

В той же, час безпосередньо питання пов'язані із досліджуваною нами тематикою розглядалась в роботах М. В. Багрія, О. А. Білічіка О. М. Чистолінова, В. О. Черкова, Д. О. Пасека, Є. В. Шаповаленко та ін. Аналізуючи дослідження проведені в сфері криміналістики та кримінального процесу щодо різних аспектів проведення імітування обстановки злочину взагалі, та зокрема вбивства на замовлення, слід дійти висновку, що, по-перше, не визначались організаційно-правові особливості здійснення вказаної НРСД під час протидії вбивствам на замовлення, та, по-друге, поза увагою науковців залишилось питання тактичних засад проведення імітування обстановки вбивства на замовлення, оскільки вказане не входило до предмету їх дослідження.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

В той же час, аналізуючи наукові праці проведені в сфері оперативно-розшукової діяльності слід відзначити, що окремі тактичні засади проведення імітування обстановки вчинення злочину були дослідження С.Р. Тагієвим, П.М. Шапірко, Н.О. Гольдберг, С.М. Стацаком, Є.С. Шинкаренком та ін. В той же час, не зважаючи на велику кількість досліджень проведених у сфері ОРД стосовно проблематики контролю за вчиненням злочину та безпосередньо імітування обставини злочину, поза увагою науковців залишилось визначення тактичних засад імітування обстановки саме вбивства на замовлення, використання при цьому допомоги конфіденційного співробітництва, імітаційних засобів.

Водночас, аналізуючи положення наукових праць поіменованих науковців та співвідносячи їх з результати опитування слідчих та оперативних працівників Національної поліції слід резюмувати, що сьогодні потребують додаткової наукової уваги такі питання як:

1) визначення існуючих проблемних аспектів правового регулювання імітування обстановки вбивства на замовлення в Україні та виокремлення можливих шляхів їх усунення;

2) виокремлення перспективних напрямків впровадження міжнародного досвіду проведення імітування обстановки вбивства на замовлення

3) зазначення особливостей організації імітування обстановки вбивства на замовлення;

4) відображення тактичних особливостей імітування обстановки вбивства на замовлення.

Слід дійти висновку, що питання імітування обстановки вчинення злочину останні декілька років перебуває в полі зору науковців. Зокрема зроблені спроби визначення його місця в системі НРСД, значення та ролі. Однак, окреслене питання не знайшло свого наукового відображення з точки зору проведення імітування обстановки вчинення вбивства на замовлення, а враховуючи сучасну кримінальну обстановку в Україні, сьогодні існує необхідність проведення комплексного монографічного дослідження з окресленої проблематики.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (дата звернення: 17.09.2018).
2. Конституція України : Закон України від 26 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL : http://www.gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_№/webproc4_1?id. (дата звернення: 17.09.2018).

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ШАХРАЙСТВА, ЩО ВЧИНЯЄТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ

Капустник Н. Г.,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Харків

Шахрайство є досить поширеним способом незаконного заволодіння чужим майном. Згідно статистики Державної судової адміністрації України в 2014 році судами першої інстанції було засуджено 3764 людини за шахрайство, а кожного наступного року на 15-20 % більше. Зрозуміло, що реальна кількість випадків вчинення цього злочину, яке включає нерозкриті кримінальні правопорушення і випадки, коли жертва навіть не зверталася до поліції, в десятки разів більше. Винахідливість злочинців не знає кордонів і нові способи позбавити людину його грошей або майна виникають постійно. Шахраї діють на вулиці, в Інтернеті, по телефону і навіть приходять додому до жертви [1]. Водночас, статистика свідчить, що сьогодні шахрайство приймає форму не звичайних, «побутових» корисливих злочинів, а характеризується професіоналізмом, організованістю та попередньою спланованістю [2]. Тобто, сьогодні все частіше відбуваються випадки вчинення шахрайства, що вчиняється організованими групами. Враховуючи вказаного окремого значення набуває виокремлення оперативно-розшукової характеристики вказаного виду злочинів.

Що стосується кримінально-правової характеристики шахрайства відмітимо, що безпосередньо шахрайство передбачено ст. 190 КК України.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Зокрема, шахрайство – це заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою та карається обмеженням волі до 3 років за ч. 1 ст. 190 КК України, а при наявності кваліфікуючих ознак – до 12 років [3].

Водночас слід відмітити, що шахрайство, вчиняється організованими групами відрізняється від інших шахрайств з точки зору оперативно-розшукової характеристики з такими критеріями як: віктимологічні, кримінологічні та криміналістичні ознаки злочину.

Так, кримінологічні ознаки досліджуваного виду шахрайства свідчать, що на відміну від інших видів шахрайств, шахрайства, вчиняється організованими групами за географічними показниками притаманні таким областям України як Київська, Одеська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Харківська, Львівська, Рівненська. Вказане пов'язано з тим, що для досліджуваного виду злочинності характерним вчинення злочинів у великих місцях, а 15-17 %, коли злочини вчиняються в неурбанізованих місцях, вказане обумовлено лише способом вчинення злочину (потребує максимального віддалення від цивілізації та неможливості отримання потерпілою особою отримання об'єктивних даних, що розкриватимуть факт шантажу) [2].

Водночас, аналіз емпіричного матеріалу свідчить, що у випадку вчинення шахрайства, що вчиняється організованими групами, потерпілими особами є :

1) чоловіки – 54,3 %, віком від 35 до 45 років (49,9 %), від 45 до 55 років (23,8 %), старші за 70 років (17,8 %) мають вищу освіту (74,3 %), середнього та вище середнього рівня достатку (85,4 %), мають такі риси характеру як нахабність, жадібність, самовпевність;

2) жінки – 45, 7 %, віком від 20 до 30 років (34,9 %), від 30 до 40 років (28, 9%), незаміжні (58,9 %), з незакінченою вищою (34, 6%) або вищу освіту (23,8 %), самовпевнені, жадібні, довірливі, вразливі та із розвиненим почуттям жалю.

Аналізуючи такі відомості щодо потерпілих осіб постає питання щодо доволі не однозначного розподілу за віком, зокрема або середнього віку або

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

зовсім старі, вказане пояснюється тим, що досліджуваний вид шахрайства або вчиняється відносно заможних осіб середнього віку, або відносно літніх осіб використовуючи їх вади їх психоемоційним станом через віковий критерій.

Що стосується кримінологічної характеристики шахрайств, що вчиняється організованими групами то вона характеризується такими ознаками:

- структура злочинності: організатор; виконавці; посібники. Склад організованих груп характеризується: національністю (роми -26, 7 %, слов'яни – 34,7 %, кавказці – 12, 1 %; азіати та араби по 7,6 %), віком (середній вік учасників від 18 до 25 років – 26,8 %, від 25 до 35 років – 39,9 %), статтю (76,4 – чоловіки), соціальним станом – офіційно безробітні (78,6 %), за освітою – вища у 27,8 %, середня або незакінчена вища – 47, 6 %.

- обставини злочину: денний час (з 10 до 18 години), спеціально облаштовані приміщення або за місцем мешкання потерпілої особи; завчасно підготовлені способи приховання та знищення слідів вчинення злочину;

- спосіб вчинення шахрайства: телефонні шахрайства, шахрайства у сфері фінансових операцій, шахрайства з цінними паперами та дорогоцінними металами, шахрайства у сфері продажу автотранспорту; шахрайства у сфері соціального забезпечення населення тощо.

До речі слід відмітити щодо останньої позиції – способу вчинення шахрайства, то для досліджуваного виду злочинів характерним є завчасно підготовлені та розроблені легенди омани.

Отже підсумовуючи наведене можна дійти висновку, що сьогодні оперативно-розшукова характеристика шахрайства, що вчиняється організованими групами на відміну від інших, побутових шахрайств, має свої особливості, які виражаються в кримінологічних, криміналістичних, віктимологічних та кримінально-правових ознаках та знання яких в практичній діяльності надає змогу оперативним працівникам в максимально короткий час максимально ефективно здійснювати протидію окресленому виду злочинів.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Список використаних джерел:

1. Мошенничество в Законодательстве Украины [Електронний ресурс]. URL : <http://www.pozov.com.ua/posts/moshennichestvo.html>.
2. Статистичні дані Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. URL : <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс]. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

ДЕФІНІЦІЯ «ОПЕРАТИВНИЙ ПОШУК ПЕРВИННОЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ»

Волошина М. О.,

кандидат юридичних наук, викладач кафедри ОРД та СТ

Дніпропетровського ДУВС, м.Дніпро

Взагалі в теорії оперативно-розшукової діяльності існують декілька різнопланових думок щодо визначення змісту дефініції «оперативний пошук» та його місце перебування і системі різних оперативно-розшукових процесів.

Наприклад, перша група вчених виходить із того, що оперативний пошук обожнюється із пошуковою діяльністю. Вказане пов'язано і тим, що більшість вчених у сфері оперативно-розшукової діяльності доволі широко визначає саме зміст дефініції «пошукова робота».

Зокрема, І.М. Ніцета запропонував під оперативним пошуком фактів нецільового використання бюджетних коштів розуміти здійснюваний підрозділами БЕЗ комплекс ініціативних оперативно-розшукових і інших заходів, що скеровані на збір, перевірку та використання первинної інформації про факти нецільового використання бюджетних коштів і причетних до них осіб [1, с. 61].

Разом з цим, В.П. Захаров вважає, що пошукова діяльність – це комплекс оперативно-розшукових та інших заходів з організації отримання первинної інформації з ознаками, що свідчать про можливе вчинення

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

особами правопорушень, їх попередня перевірка та прийняття рішень з її реалізації [2, с. 72].

В той же час, слід відмітити, що доволі детально дефініція пошукова робота» або «оперативний пошук злочинів» була розглянута в наукових працях присвячених висвітленню різних аспектів діяльності таких суб'єктів ОРД як підрозділи по протидії злочинам у сфері економіки, або колишнім підрозділам ДСБЕЗ.

Наприклад, Е.О. Дідоренка, І.П. Козаченка та Я.Ю. Кондратьєва, визначають, що оперативний пошук злочинів – це врегульована нормативно-правовими актами діяльність підрозділів ДСБЕЗ з отримання, перевірки, систематизації та використання інформації, здобутої в процесі оперативного обслуговування об'єктів та галузей економіки, про ознаки злочинів, а також причетних до них осіб [3, с. 203].

Одночасно з цим, такий вчений як О.С. Тарасенко окреслює дефініції «оперативного пошуку» ознак злочинів, які вчиняються в сфері земельних відносин – як здійснюваний підрозділами ДСБЕЗ комплекс ініціативних оперативно-розшукових та інших заходів, які спрямовані на активне отримання, перевірку, систематизацію та використання інформації про злочини, що вчиняються при проведенні операцій із землею, а також встановлення причетних до них осіб» [4, с. 147].

Тобто, перелічені вчені в своїх роботах ототожнюють поняття пошукової роботи та оперативного пошуку, а можливими шляхами здійснення оперативного пошуку визначають оперативно-розшукові заходи та заходи оперативного (ініціативного) пошуку. Однак на нашу думку вказане є не досить доцільним оскільки здійснення оперативно-розшукових заходів все ж таки на меті має фіксацію конкретних дій особи направлених на підготовку чи вчинення злочину, а оперативний пошук - встановлення відомостей, при цьому не обов'язково з можливістю їх фіксації.

В той же час, мабуть найбільшою за чисельністю є група фахівців у сфері оперативно-розшукової діяльності які надають визначення «оперативного пошуку» виходячи із того, що він є однією із оперативно-тактичних форм ОРД, а його сутність безпосередньо полягає у проведенні

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

комплексу цілеспрямованих заходів з виявлення, перевірки й нагромадження відомостей, що містять нові (раніше не відомі органам поліції) специфічні знання, які мають значення під час виконання завдань протидії злочинності. Так, Ю.Ю. Орлов визначає оперативний пошук - системою оперативно-розшукових заходів, які організують та здійснюють оперативні підрозділи для виявлення осіб та фактів, що мають значення для діяльності органів внутрішніх справ у боротьбі зі злочинністю [5, с. 6].

Отже, підсумовуючи наведене можна дійти висновку, що сьогодні відсутня єдина точка зору щодо визначення змісту поняття «оперативний пошук», тобто й похідна від нього дефініція «оперативний пошук первинної оперативно-розшукової інформації підрозділами Національної поліції України» також не є науково обґрунтованою. Однак, якщо ж аналізуючи всі існуючі твердження щодо «оперативного пошуку» можна дійти висновку, що це комплекс дій оперативного працівника направлено на отримання певних відомостей, які передбачені чинним законодавством, то стосовно самої ж «первинної оперативно-розшукової інформації» що отримується під час окресленого процесу також існує невирішеність. Проте, враховуючи існуючі твердження та співвідносячи їх із положеннями Закону України «Про Національну поліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність» та іншими нормативними актами слід дійти висновку, що в процесі оперативно-розшукової протидії злочинності підрозділами Національної поліції України до первинної оперативно-розшукової інформації відноситься вся сукупність відомостей, які несуть в собі будь-які ознаки злочинної діяльності чи підготовки до неї певними особами, змін у злочинному середовищі, що можуть передувати перерозподілу сфер впливу, а також інша різні відомості, що відображають раніше не відомі для органів поліції обставини чи події.

Отже, підсумовуючи наведене можна дійти висновку, що оперативний пошук первинної оперативно-розшукової інформації підрозділами Національної поліції України у загальному розумінні це комплекс дій оперативного працівника направлено на отримання певних відомостей, які передбачені чинним законодавством направлений на отримання всієї сукупності відомостей, які несуть в собі будь-які ознаки злочинної діяльності

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)
чи підготовки до неї певними особами, змін у злочинному середовищі, що можуть передувати перерозподілу сфер впливу, а також інша різні відомості, що відображають раніше не відомі для органів поліції обставини чи події.

Список використаних джерел:

1. Ніщета І.М. Особливості оперативного пошуку фактів нецільового використання бюджетних коштів // Науковий вісник ЛьвДУВС. 2007. № 1. С. 56–70.
2. Захаров В.П. Особливості пошукової діяльності апаратів ДСБЕЗ з виявлення осіб і фактів, що становлять оперативний інтерес // Додаток № 1 до вісника Львівського ІВС при НАВСУ. 2003. № 3. С. 67-72.
3. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : підручник під заг. ред. генерал-полковника міліції Л. В. Бородича. Луганськ : РВВ ЛІВС, 1999. Т. 1. 390 с.
4. Тарасенко О. С. Протидія злочинам у сфері земельних відносин (оперативно-розшукові засади) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». К., 2011. 19 с.
5. Орлов Ю.Ю. Розвиток форм оперативно-розшукової діяльності на сучасному етапі // Науковий вісник НАВСУ. 2012. № 1.Ч. 2. С. 3-18.

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ**

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

ЗМІСТ

Бойда М.Д.

РОЛЬ ДОСУДОВОЇ ПРОБАЦІЇ У ПРИЙНЯТТІ СУДОМ РІШЕННЯ ПРО МІРУ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗШИРЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ
САНКЦІЙ, АЛЬТЕРНАТИВНИХ ПОЗБАВЛЕННЮ ВОЛІ 3

Гловюк І.В.

ОСКАРЖЕННЯ УХВАЛИ ПРО ДОЗВІЛ НА ЗАТРИМАННЯ З МЕТОЮ ПРИВОДУ:
«EQUALITY OF ARMS» ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСОБІВ ЮРИДИЧНОГО ЗАХИСТУ 7

Городецька М.С.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ ВІДАННЯ У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ 11

Дьоменко С.В.

ДЕСТРУКТИВНІ НОВАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СТОСОВНО
ОБТЯЖУЮЧИХ ПОКАРАННЯ ОБСТАВИН 15

Лотоцький М.В.

ДОМАШНІЙ АРЕШТ ЯК ВИД ПОКАРАННЯ 20

Марисюк К.Б.

ПИТАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯК ПРАВОПОРУШНИКІВ ТА ПОТЕРПІЛИХ, У
РІШЕННЯХ ДВНАДЦЯТОГО КОНГРЕСУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З
ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИННОСТІ
ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОСУДДЯ 2010 Р. 25

Огерук І.С.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ОТРИМАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ
ВИГОДИ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ: ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА 29

Острогляд О.В.

СИМВОЛІЗМ В СУДОВІЙ, ПРАВООХОРОННІЙ ТА ПРАВОЗАХИСНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ 32

Піцик Х. З.

КРИМІНОЛОГІЧНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО
КОРИСЛИВОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗЛОЧИНЦЯ 37

Radutniy Oleksandr

EVOLUTOIN OF CRIMINAL LAW IN VIEW OF SCIENTIFIC-TECHNICAL
PROGRESS (ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND DIGITAL HUMAN) 41

Репецький С.П.

ПОТЕРПІЛИЙ ВІД ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛЬНОСТІ 48

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ**

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Стеблинська О.С.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ, ВЧИНЕНІ В СТАНІ СП'ЯНИННЯ 52

Тимофеева Л. Ю.

НЕВІДВОРОТНІСТЬ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 55

Устимчук О.І.

ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТЕНДЕНЦІЙ ГУМАНІЗАЦІЇ ПОКАРАНЬ 58

Філіппов С.О.

МІЖНАРОДНИЙ МЕХАНІЗМ СПІЛЬНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ТРАНСКОРДОННИХ ЗЛОЧИНІВ 62

Фріс П.А., Козич І.В.

ПРЕЦЕДЕНТ ЯК ДЖЕРЕЛО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ 67

Шведова Г.А.

ДО ПИТАННЯ ПРО ГУМАНІЗАЦІЮ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ОКРЕМІ КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ 71

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВА І ПРОЦЕСУ В ПРАЦЯХ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ**

Бенько А.В.

ЩОДО ПРОБЛЕМ ВИЗНАЧЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ В КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНІ УКРАЇНИ 76

Волощук І.Г.

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В УКРАЇНІ ТА США 81

Герман Х.М.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВВЕДЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ 84

Діденко Д.Ш

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ НА МІЖНАРОДНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 88

Жидков В.О., Шаварин А.Т.

ЗАКОНОДАВЧЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ ОКРЕМОЇ ДУМКИ СУДДІ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ 93

Литвин Ю.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СПІВУЧАСНИКІВ 97

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ**

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Малишко А.О.

ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК НОВА ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА
XXI СТОЛІТТЯ 102

Мацейчук В.М.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ДЕКЛАРУВАННЯ 104

Мельник А.М.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ 108

Мініч І. І.

ДО ПИТАННЯ ПРО ІНСТИТУТ СУДИМОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ 110

Момотюк В. О.

ПРИЧИНИ ТА ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ У ЖІНОК 115

Охріменко А.Ч.

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА
ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ 119

Пономаренко А.В.

СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНЕ ЗАПОБІГАННЯ КОНТРАБАНДИ
В УКРАЇНІ 122

Рубашко В.Ю., Кушнір З.О.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИЯВЛЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ 126

Тавакалян М.Б.

ЗАКОНОДАВЧЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ В
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ 130

Цезар А. Р.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ
ЗАКОНОМ УКРАЇНИ 134

Шарандак Д.Ю.

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА
ГРОМАДЯНИНА 139

Щербак Н. М.

СУДДЯ ЯК СПЕЦІАЛЬНИЙ СУБ'ЄКТ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ 142

ДИСКУСІЇ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Гуркова А.В., Ілин Л.М., Острогляд О.В.

ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ГУМАНІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ (ЗА
РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПИТУВАННЯ) 147

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ**

Матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (Івано-Франківськ, 07 грудня 2018 р.)

Гуцуляк Ю.В.

КОРОТКИЙ ОГЛЯД КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ КОНВЕНЦІЇ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ СТОСОВНО ЖІНОК І ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА БОРТЬБУ З ЦИМИ ЯВИЩАМИ 154

Новосьолов М.С.

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ 160

Мацак В.В.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОТРИМАННЯ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС АУДІО ТА ВІДЕО КОНТРОЛЮ ОСОБИ 165

Криворучко А. В.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ АКТУАЛЬНОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ВИКРАДЕННЮ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ 170

Фільчаков О.В.

ПРОБЛЕМАТИКА ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯД ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В НАУКОВІЙ ПЛОЩИНІ 173

Гороцак К.О.

ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ БОРТЬБИ З КІБЕРЗЛОЧИННІСТЮ З НОРМАМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА 176

Савка О.І.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ НАУКОВИХ РОЗРОБОК ІМІТУВАННЯ ОБСТАНОВКИ ВБИВСТВА НА ЗАМОВЛЕННЯ 180

Капустник Н.Г.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ШАХРАЙСТВА, ЩО ВЧИНЯЄТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ 183

Волошина М.О.

ДЕФІНІЦІЯ «ОПЕРАТИВНИЙ ПОШУК ПЕРВИННОЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ» 186

Наукове видання
Матеріали
VII Всеукраїнського науково-практичного семінару

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ**

Матеріали подані мовою оригіналу

*Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за
підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних,
власних імен та інших відомостей.*

Упорядники:

А.В.Гуркова, О. В. Острогляд

Художнє оформлення:

І. В. Гребенюк

Видано за авторською редакцією

Підп. до друку Формат 60x84/18
Папір офс. Друк різнографічний. Гран. Bookman Old Style
Умовн.др.арк. 7,17. Наклад 100.